

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 18 februari justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen anmälde att *Jeff Ahl* (SD) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 11 mars, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Monica Tedestam Berglöw* (SD).

§ 3 Anmälan om ny ersättare

Talmannen anmälde att *Crister Spets* (SD) skulle tjänstgöra som ersättare för *Margareta Larsson* (SD) under tiden för hennes ledighet den 11 mars–31 mars.

§ 4 Avsägelse

Talmannen meddelade

att *Johan Pehrson* (FP) avsagt sig uppdragen som ledamot i justitieutskottet och som suppleant i konstitutionsutskottet,

att *Lars Tysklind* (FP) avsagt sig uppdragen som ledamot i trafikutskottet och som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet,

att *Fredrik Malm* (FP) avsagt sig uppdraget som ledamot i miljö- och jordbruksutskottet,

att *Roger Haddad* (FP) avsagt sig uppdraget som ledamot i arbetsmarknadsutskottet och

att *Said Abdu* (FP) avsagt sig uppdraget som suppleant i trafikutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 5 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Folkpartiets riksdagsgrupp anmält Roger Haddad som ledamot i justitieutskottet, Said Abdu som ledamot i trafikutskottet, Lars Tysklind som ledamot i miljö- och jordbruksutskottet och som suppleant i trafikutskottet, Fredrik Malm som ledamot i arbetsmarknadsutskottet och som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet, Tina Acketoft som suppleant i konstitutionsutskottet samt Nina Lundström som suppleant i EU-nämnden under Birgitta Ohlssons ledighet.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i justitieutskottet
Roger Haddad (FP)

ledamot i trafikutskottet
Said Abdu (FP)

ledamot i miljö- och jordbruksutskottet
Lars Tysklind (FP)

ledamot i arbetsmarknadsutskottet
Fredrik Malm (FP)

suppleant i konstitutionsutskottet
Tina Acketoft (FP)

suppleant i trafikutskottet
Lars Tysklind (FP)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Fredrik Malm (FP)

Talmannen förklarade vald *under tiden den 6 mars–7 april* till

suppleant i EU-nämnden
Nina Lundström (FP)

§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2014/15:327

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:327 Sveriges hållning till Republiken Kina (Taiwan)

av Hans Rothenberg (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 20 mars.

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 5 mars 2015
Utrikesdepartementet
Margot Wallström (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Jörgensen
Expeditionschef

§ 7 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2014/15:60 till försvarsutskottet

§ 8 Svar på interpellation 2014/15:271 om anställningsvillkor och trygghet för löntagarna vid upphandling

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jonas Sjöstedt har frågat mig vad jag avser att göra för att komma till rätta med situationen att anställdas rättigheter sätts ur spel i samband med upphandlingar.

Jag kan inte uttala mig om den enskilda upphandling i Östergötland som Jonas Sjöstedt tar upp som exempel. Den offentliga upphandlingen omsätter stora belopp, och många anställda berörs. De anställdas trygghet när verksamheter upphandlas är en både stor och viktig fråga.

I anställningsskyddslagen och medbestämmandelagen finns skyddsregler när det är fråga om övergång av verksamhet. Reglerna bygger på EU:s överlåtelsedirektiv. Vid en övergång av verksamhet övergår överlåtarens rättigheter och skyldigheter på grund av de anställningsavtal och de anställningsförhållanden som gäller vid övergången till den nya arbetsgivaren. Vad som är övergång av verksamhet avgörs ytterst av EU-domstolens praxis. En bedömning av omständigheterna ska göras i varje enskilt fall.

En övergång är i sig inte saklig grund för att säga upp en arbetstagare. Det hindrar dock inte uppsägningar av ekonomiska, tekniska eller organisatoriska skäl, där förändringar av arbetsstyrkan ingår. Vidare finns i medbestämmandelagen bland annat regler om att när en arbetstagares anställningsavtal och anställningsförhållanden har övergått till en ny arbetsgivare är den nya arbetsgivaren under ett år från övergången skyldig att tillämpa anställningsvillkoren i det kollektivavtal som gällde för den tidigare arbetsgivaren, om inte kollektivavtalets giltighet har löpt ut eller ett nytt kollektivavtal har börjat gälla för de övertagna arbetstagarna.

Herr talman! Jag vill också framhålla vikten av den svenska arbetsmarknadsmodellen. De berörda fackliga organisationerna har rätt till information och har möjlighet att påverka planeringen av upphandlingar inom ramen för samverkan eller med stöd av medbestämmandelagen. Frågor om övergång av verksamhet omfattas av den primära förhandlingskyldigheten. Även om inte arbetsgivaren skulle vara bunden

av något kollektivavtal alls är han eller hon skyldig att ta initiativ till förhandling med alla berörda arbetstagarorganisationer i frågor som rör övergång av verksamhet. Arbetsmarknadens parter har också möjlighet att närmare reglera frågan om arbetstagarnas rättigheter vid övergång av verksamhet i kollektivavtal.

Reglerna om övergång av verksamhet gäller enligt EU-domstolen inte bara i de fall där det är fråga om ett direkt avtalsförhållande mellan två företag utan även när två företag efter varandra i en offentlig upphandling har tilldelats driften av en verksamhet. När en offentlig upphandling leder till en övergång av verksamhet i den mening som avses i anställningsskyddslagen blir alltså leverantören skyldig att ta över personalen.

Det är en fråga för våra kommuner, landsting och andra upphandlande myndigheter att utforma ramarna för de upphandlande verksamheterna. Här har bland annat utformningen av förfrågningsunderlaget betydelse. Det kan också vara så att de i vissa fall väljer att hellre bedriva verksamheten i egen regi. När de väljer att lägga ut verksamheter genom offentlig upphandling är det viktigt att möjligheter finns för att dessa verksamheter ska utföras på långsiktigt fungerande marknader med seriösa företag. Personalens trygghet kan vara en viktig del av kvaliteten i välfärden.

Låt mig även i detta sammanhang nämna att regeringen just för att värna den svenska arbetsmarknadsmodellen och säkerställa att goda villkor ska råda har tillsatt en utredning om upphandling och villkor enligt kollektivavtal. Regeringen har också aviserat att vi avser att ratificera ILO:s konvention nr 94.

Regeringen förbereder nu inrättandet av en ny myndighet för att samla upphandlingsstödet, som därigenom ska förstärkas. Alla som upphandlar ska kunna få stöd för att formulera sina behov på ett sätt som garanterar att man får vad man önskar också vad gäller dem som arbetar i upphandlade verksamheter. Inom ramen för detta arbete blir det viktigt dels att titta på verksamheter som lyckats väl, dels att uppmärksamma de möjligheter som de nya upphandlingsdirektiven och den förordning som finns för kollektivtrafikområdet ger. Regeringen startar nu även upp arbetet med att ta fram en mer omfattande nationell strategi för upphandling. Viktiga utgångspunkter i denna strategi ska bland annat vara utveckling av offentlig verksamhet samt sociala och miljömässiga hänsyn.

Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Minister Ylva Johansson! Jag vill tacka för det svar som jag har fått.

För några veckor sedan var jag på en bussdepå utanför Linköping och träffade några av de 300 busschaufförer som sägs upp för att en del av busstrafiken i Östergötland ska upphandlas. Det är klart att de var besvikna och oroliga. De funderade på vad som ska hända i deras liv när de inte vet om de kommer att ha kvar sitt arbete eller vilka villkor de får på sitt arbete om de får ha kvar det.

Många av chaufförerna har kört buss i årtionden. De går upp tidigt på morgonen. De går och lägger sig sent på kvällen. De jobbar på helgerna för att kollektivtrafiken ska fungera. Deras arbete är värt respekt.

Nu ska de söka om sina egna jobb. De får hoppas att de får dem. Kanske är det en del som inte får sitt eget jobb när de söker om det. Kanske får de en deltidstjänst när de behöver en heltid för att klara sig. Kanske får de en annan anställningsform.

Upphandlingssystemet innebär att de företag som lägger de billigaste anbudena ofta får kontrakten. Det innebär att man pressar löner och anställningsvillkor. Det finns en logik som säger att om man har många nyanställda eller många subventionerade anställningar från Arbetsförmedlingen är det lättare att vinna upphandlingen. Det gör det svårare för långsiktiga, seriösa företag, som har ordentlig betalning, kollektivavtal och folk som har många tjänsteår, att vinna upphandlingen.

Det finns en märklig logik som gör att den som behandlar de anställda väl har svårare att vinna kontrakten. Det är precis tvärt emot vad jag tror att både du och jag skulle vilja se, alltså att de goda arbetsgivarna vinner. Det ligger i detta att man kan lägga underbud genom att inte respektera tidigare villkor för anställning. Den logiken måste vi bryta.

I Östergötland är det 300 den här gången. Snart är det ett par tusen som kanske ska råka ut för samma sak i Östgötatrafiken. Över landet handlar det om tiotusentals personer som går igenom oron att behöva söka om sina jobb och ibland få sämre arbetsvillkor eller inget arbete alls. Jag menar att det här är orimligt. Det är en lucka i anställningsskyddet. Det är att inte visa respekt för människors arbete.

Vi har varit överens om att man ska kräva kollektivavtal eller minst samma villkor som finns i kollektivavtal när man upphandlar. Det är bra. Det ska vi göra, Vänsterpartiet och regeringen tillsammans. Men den här luckan måste täppas till, för den gör att man sätter anställningsskyddet ur spel.

För fackförbundet Kommunal är detta en stor och viktig fråga som har varit en del av avtalsrörelsen. Men det är faktiskt vi i politiken som upphandlar. Det är skattepengar som betalar. Det är vi som ansvarar för att det vi köper också följs av goda arbetsvillkor. Vi kan alltså inte säga att detta är något för parterna att besluta om. Det är faktiskt vi som bestämmer villkoren vid upphandlingar. Jag menar att vi ska använda det inflytandet för att göra detta på ett bra sätt.

Jag tror att de flesta skattebetalare vill att deras busschaufförer ska ha bra arbetsvillkor och inte bli uppsagda när det görs en ny upphandling.

Detta föranleder mig att ställa tre frågor till ministern.

Den första frågan är: Kan ministern bekräfta att det är möjligt att kräva personalövertagande redan i dag? Man gör det ibland i upphandlingar. Ibland gör man det inte. Det är viktigt att reda ut det, så att man kan säga till dem som upphandlar: Visst kan man kräva att personalen följer med.

Den andra frågan är: Vad tycker ministern? Svaret var en genomgång av det aktuella regelverket. Det är viktigt nog, men det var inte för regelverkets skull vi gav oss in i politiken, utan det var för att förändra saker till det bättre. Vad tycker ministern? Tycker ministern att man bör kräva personalövertagande vid den här typen av upphandlingar?

Den sista frågan är: Är ni beredda att tillsammans med Vänsterpartiet se över lagen så att den här luckan täpps till och så att personalövertagande blir det normala vid den här typen av upphandling?

Anf. 3 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! Tillsammans med Jonas Sjöstedt träffade jag facket på den här bussdepån i Linköping. Det var en väldigt upprörd stämning. Jag kan förstå det, för det är ingen som vill bli behandlad så här när man har jobbat i ungefär 25 år i branschen. De vet ungefär ett år i förväg att de snart kan förlora jobbet och att det snart är deras tur att inte veta om de kommer att kunna behålla huset eller hur familjens ekonomiska situation kommer att se ut.

Jag är en av många långtidspendlare som har åkt med Östgötatrafiken under väldigt många år. Med Östgötatrafiken tog jag mig dagligen till mitt tidigare jobb. Mina medresenärer var oftast andra kvinnor, studenter och äldre. Kollektivtrafiken är en service och ett välfärdskoncept som främst används av kvinnor, yngre och äldre. Jag förstår varför man väljer att åka kollektivt. Det är smidigt. Det är trevligt. Man kan sova, plugga, läsa eller bara sitta och titta. Det är framför allt tryggt och säkert.

Regeringen och Vänsterpartiet har på kort tid gjort mycket bra politik tillsammans. Vi lade fram en väldigt bra budget ihop. Vi presenterade i går en väldigt bra överenskommelse om att stoppa vinsterna i välfärden. Jag är väldigt glad över det samarbetet.

Region Östergötland styrs, precis som regeringen, av Socialdemokraterna och Miljöpartiet men tillsammans med Folkpartiet och Centerpartiet. Den socialdemokrati som minister Ylva Johansson och regeringen för syns tyvärr över huvud taget inte i Östergötland. I stället för att öka antalet bussturer höjer man biljettpriserna hos Östgötatrafiken. I stället för att stoppa vinsterna i välfärden i Östergötland inför man vårdval inom vuxenpsykiatri. I stället för att ställa krav på kollektivavtal och säkra jobb görs upphandlingar där busschaufförer sparkas.

I Norrköping, som jag tidigare har varit med och styrt tillsammans med Socialdemokraterna, överger man valfrihetsreformer som ger äldre frihet inom äldreomsorgen och inför i stället lagen om valfrihet.

Då undrar jag: Vilket slags socialdemokrati är det som gäller i Sverige i dag? Det finns nämligen ett väldigt stort glapp mellan den socialdemokrati och den bra politik som förs i regeringen tillsammans med Vänsterpartiet och den politik som förs ute i landet.

Jag har full förståelse för att samarbeten kräver vissa uppoffringar och att det inte går att genomföra all sin politik. Men varför kan regeringen göra en bra överenskommelse om att stoppa vinsterna i välfärden ena dagen och socialdemokratiska landstingsråd andra dagen sitta och sälja ut arbetsvillkoren? Då undrar jag: Vilken socialdemokrati är det som gäller? Och hur ska vi kunna lita på Socialdemokraterna när det är en sådan skillnad mellan regeringens politik och den politik som förs ute i Sveriges kommuner och landsting?

Anf. 4 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig först säga att jag delar uppfattningen att det här är en viktig fråga. Det handlar om tryggheten för de bussförare som arbetar och är anställda i ett företag som ska tas över av ett annat. Men det handlar också om alla bussförare. Lite grann är det nämligen så att själva systemet gör att du lever i en otrygghet som kan påverka dig som individ när du ska ansöka om lån eller annat. Även om du har många års anställning och sköter ditt jobb bra vet du inte när företaget kommer att utsättas för

upphandling och du kanske måste söka om ditt jobb igen. Det är alltså en stor fråga om tryggheten för individer. Detta påverkar naturligtvis också kvaliteten i busstrafiken.

Det är klart att det är en viktig fråga. Det betyder dock inte att den är alldeles enkel att lösa, vill jag säga.

Jag tror att en viktig del i att kunna komma fram i detta är att komma längre när det gäller kollektivavtalen. Parterna har kommit en bit på väg när det gäller att komma överens om regler vid övertagande. De signaler jag får från parterna är att det är möjligt att komma längre i detta. Men det är klart att så länge det är möjligt att upphandla så att företag som inte har kollektivavtal kan vinna upphandlingen blir det lite haltande även om parterna skulle göra bättre överenskommelser om vad som ska gälla vid överlåtande av verksamhet.

Där är vi i regeringen, tillsammans med Vänsterpartiet, väldigt tydliga med att vi vill att man ska kunna kräva kollektivavtal eller motsvarande. Vi vill ratificera ILO 94.

Det här tror jag kommer att vara ett väldigt viktigt steg för att uppnå den trygghet och den ordning vid övertagande som jag tror att vi alla tre som deltar i debatten vill uppnå.

Detta är den primära väg jag vill gå. Till att börja med handlar det om att se till att vi kan ställa krav på kollektivavtal när vi upphandlar, vilket ger ett helt annat inflytande när det gäller de överenskommelser som parterna kan göra och som jag har ganska gott hopp om att de kommer att göra.

Sedan är det naturligtvis viktigt att upphandlande enheter har ett ansvar. Det får man inte ta ifrån dem. Det måste vara tydligt. Det är klart att det är ett ansvar som ska utkrävas i den offentliga debatten när det gäller till exempel kommuner och regioner. Det handlar om vilka krav man ställer vid upphandling. Det tycker jag är rimliga spelregler i en demokrati, att det inte alltid är låst från Sveriges riksdag.

Jonas Sjöstedt frågade: Kan man kräva detta? Jag kan inte säkert svara på den frågan. Kollektivtrafiken är inte mitt ansvarsområde. Det pågår vad jag förstår en diskussion om innebörden av EU:s kollektivtrafikförordning i det här hänseendet. Jag vet faktiskt inte säkert vad man kan göra med det.

Det finns ofta en oklarhet om vilka krav som egentligen är möjliga att ställa vid upphandling. Då tror jag att det är väldigt mänskligt att till exempel många kommun- och landstingspolitiker tar det säkra före det osäkra. Man vågar inte ställa krav om man inte känner sig säker på att man får ställa dem, även om man kanske skulle vilja.

Där blir det också viktigt att nu få till en myndighet som kan ge råd vid upphandlingar, så att man kan få hjälp med att tolka förordningar som styr upphandlingar.

Anf. 5 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Tack, ministern, för ett ovanligt intressant svar i en interpellationsdebatt! Det är uppenbart att försöken att lösa det här avtalsvägen inte har lyckats. Vi ser att problemen fortsätter. Och vi har ett ansvar, som de som upphandlar, att lösa det här. Det kan man inte fransäga sig.

Jag håller helt med om att ILO 94 ska gälla och ska införas i Sverige fullt ut. Jag håller också helt med om att man ska kräva kollektivavtal vid offentlig upphandling. Men det löser inte det här problemet. Problemet gäller personalövertagandet i sig.

Ministern säger att hon inte vet om man kan kräva det här. En del gör detta redan i dag. En del kräver personalövertagande. Det är viktigt att de kan fortsätta att göra det. De fackförbund som är berörda, Seko och Kommunal, säger att det absolut är möjligt att kräva detta. I EU:s kollektivtrafikförordning anger man möjligheten att ställa sociala krav.

Om det verkligen är så att man inte får kräva personalövertagande, att man inte har rätt som köpare av tjänsten att kräva att den personal som har jobbat i årtionden blir kvar, måste lagen ses över. Då krävs det ett politiskt agerande. Det kan inte vara så att vi låter denna fråga bero och sedan låter de oseriösa bestämma takten och vinna upphandlingarna, för då vet vi hur det slutar. Då blir det den här spiralen.

Jag vill verkligen rikta en uppmaning till ministern. Om man inte vet det här är det dags att klargöra lagstiftningen och säga: Ja, visst får man ha ett personalövertagande. Det är det som är viktigt.

Sedan är det också en värderingsfråga. Jag skulle vilja höra vad Ylva Johansson uppmanar sina partivänner i Östergötland att göra. Det här är en offentlig diskussion nu. Det är uppe i regionens fullmäktigemöten. Man har diskussioner med fackföreningarna. De kan behöva lite stöd av en arbetsmarknadsminister som säger: Kräv personalövertagande! Våra värderingar säger att man ska göra så.

Jag tror att det är viktigt att ministern sätter ned foten och visar vad vi vill se runt om i Sverige. Det är en värderingsfråga och inte enbart en lagstiftningsfråga. Jag skulle därför uppskatta ett sådant ställningstagande.

Vi ser en ny typ av konflikter på svensk arbetsmarknad. Där strejker och förhandlingar förr ofta handlade om lönenivåer och annat handlar de i dag om något mer grundläggande. De handlar om ifall man har en fast anställning. Har jag inte rätt till anställningsskydd? Har arbetsgivaren rätt att säga upp mig och överföra mig till en osäker anställningsform? Vi har den här striden vid flyget som pågår för fullt. Vi kan också se konflikterna runt bemanningsföretag och andra saker. Har jag rätten att ha ett kollektivavtal? Det är det en del konflikter gäller.

I grunden gäller den här konflikten också anställningsskyddet. Hur många vägar finns det för arbetsgivare att sätta anställningsskyddet ur spel för personer som jobbar på samma arbetsplats, som gör samma jobb och som behövs på sitt arbete varje dag? Det är det som den nya typen av konflikter handlar om på svensk arbetsmarknad, och jag tycker att det är viktigt att man tar ett helhetsgrepp. Då krävs det att man ser över allmän visstid. Det krävs att man gör någonting åt missbruket av bemanningsföretag. Det krävs också att man ser över reglerna för upphandlingar och klargör att personalövertagande kan och ska ske i normalfallet.

Jag vill påminna om att Socialdemokraterna och Miljöpartiet före valet sa att det var ett vallöfte. Vi ska se till att personalövertagande fungerar,

sas det. Och som bekant är löften till för att hållas. Jag undrar därför om vallöftet gäller. Kommer Socialdemokraterna och Miljöpartiet i regeringen att se till att personalövertagande är det normala? Vill ni göra det sträcker vi ut en hand och säger att vi är beredda att samarbeta och se till att vi får en bättre lagstiftning.

Anf. 6 LINDA SNECKER (V):

Herr talman! Jag vill precis som Jonas Sjöstedt peka på skillnaden mellan regeringens politik och den politik som förs ute i landet och framför allt den politik som förs i Östergötland och som vi diskuterar här i dag.

Det här är inte ett isolerat problem, varken med busschaufförernas villkor eller att personalövertagande inte sker vid upphandlingar. Det handlar också om skillnaden mellan Socialdemokraternas politik i regeringen och den politik som förs lokalt i våra landsting och kommuner.

Jag vill upprepa min fråga: Hur ska regeringen kunna ställa krav inom socialdemokratins på att faktiskt föra den politik som ministern säger sig förespråka? Det här handlar ju i grund och botten om hur vi ska kunna lita på regeringen. Hur ska vi kunna lita dels på Socialdemokraterna, dels på Miljöpartiet när det gäller om vallöften om personalövertagande som gavs före valet kommer att gälla?

Vänsterpartiet har en utsträckt hand i de här frågorna. Vi värnar arbetsrätten. Vi värnar också en konsekvent politik som är genomgående, från nationellt håll till landstinget och kommunerna. Vi tycker att det är bra att vi genomför en sammanhållen politik, men det ser jag tyvärr inte hemma i Östergötland. Där finns det ett annat styre, som inte samarbetar och driver den politik som regeringen säger sig förespråka.

Detta oroar inte bara mig som vänsterpartist, utan jag tror att det oroar stora delar av de väljare som har gett förtroende till Socialdemokraterna och Miljöpartiet att styra Region Östergötland.

Jag upprepar därför min fråga: Vilken socialdemokrati är det som gäller, och hur ska vi kunna lita på Socialdemokraterna?

Anf. 7 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jonas Sjöstedt säger att man inte har lyckats förhandlingsvägen. Låt oss titta lite grann på vad det beror på.

Ett av skälen är ju att man inte kräver kollektivavtal eller motsvarande vid upphandling, och därför blir det en situation där bussföretagen ser att de som är bundna av kollektivavtal kan missgynnas vid upphandlingar.

Det är klart att det blir väldigt besvärligt att komma fram den vägen. Där kan regeringen och riksdagen underlätta genom att ändra lagstiftningen när det gäller reglerna för offentlig upphandling, och det är precis det vi är igång med att göra. En utredning tittar på detta.

Jag tror att det är den mest framkomliga och bästa vägen att gå att använda sig av den regeln i offentlig upphandling och att det också ger helt andra förutsättningar för parterna att kunna komma överens. Såvitt jag vet har ju inte parterna, varken arbetstagare eller arbetsgivare, dömt ut möjligheten att komma vidare avtalsvägen, men man ser den här luckan som det innebär när företag som inte är bundna av kollektivavtal kan lägga lägre anbud. Det blir en osund konkurrens, och den kan vi komma åt genom ny lagstiftning.

Det är den huvudvägen som jag tycker är rimlig att gå. Jag anser att personalövertagande bör vara det normala när man tar över en verksamhet, men jag är inte säker på att det bästa sättet är att reglera detta i lagen om anställningsskydd. Min bedömning i dag är att partsvägen är den bästa vägen att komma fram.

När det gäller EU:s kollektivtrafikförordning har jag inte den expertkunskapen, och jag är heller inte säker på vem som har den expertkunskapen. Jag tror att det här är ett problem som vi upplever många gånger i förhållande till EU:s lagstiftning. När man inte vet säkert utifrån till exempel praxis och domar hur det ska tolkas gör det att den upphandlande enheten hamnar i ett osäkert läge, och då är det kanske inte så konstigt om man ibland tar det säkra före det osäkra och inte går så långt som man annars skulle vilja.

Som jag sa tidigare i mitt svar, herr talman, är det en väldigt viktig uppgift för den nya myndigheten att kunna hjälpa upphandlande enheter med den här typen av tolkningar så att det blir möjligt att gå så långt det går och ställa de krav som man tycker är rimliga. Jag tror att de kraven skulle vara mer långtgående än de krav som ställs i dag.

Anf. 8 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Tack, ministern! Jag är helt överens med Ylva Johansson om att vi ska kräva kollektivavtal vid offentlig upphandling. Det kommer att lösa många problem och göra det mycket bättre.

Men det kommer inte att lösa alla problem när det gäller övertagande. Det kan faktiskt vara så att ett företag som vinner en upphandling men anställer andra personer som har kortare anställningstid eller subventionerade anställningar vinner i underbudskonkurrens, trots att man har ett kollektivavtal. Jag tror att det ofta är så, och då kvarstår problemet.

Jag menar att vi har ett ansvar när vi upphandlar. Man har alltid ett ansvar för vad man gör med sina pengar – vem man köper saker av och hur man använder sitt inflytande.

Därför menar jag att det krävs mer, och jag hoppas att ni håller det ni sa före valet. Personalövertagande var en valfråga, stod det. Vi gör det tillsammans. Tillsammans ser vi till att det här ska vara det normala.

Ministern uttrycker ju värderingen att det ska vara så, att personalövertagande bör vara det normala. Det tycker jag är bra. Det är ett viktigt besked i den här debatten. Det är så vi vill att det ska gå till. Sedan gäller det att hitta vägar fram för att lagen ska se ut så.

Jag har svårt att uppfatta det som någonting annat än att Ylva Johansson faktiskt uppmanar sina partikamrater i Östergötland att se till att man har personalövertagande när man upphandlar busstrafiken. Det bör rimligen gälla alla län och kommuner och allt som upphandlas i Sverige. Det tycker jag är ett väldigt viktigt och positivt budskap.

Det finns en risk med krångliga EU-regelverk, att man tar det säkra före det osäkra. Men då blir det säkra det osäkra för busschaufförerna, och jag tycker att deras arbetsvillkor ska vara vår utgångspunkt. Jag tycker att vi ska göra allt vi kan för att se till att vi får sjysta villkor på arbetsmarknaden och att människor som har jobbat i årtionden, kör buss med en låg lön, försörjer en familj och har räkningar och lån att betala inte ska gå med en klump i magen till jobbet och inte veta om man får vara kvar efter sommaren.

Tack för debatten, herr talman! Tack för debatten, ministern!

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jonas Sjöstedt, man har ett stort ansvar när man upphandlar – ett mycket stort ansvar. Det är oerhört mycket pengar, och det berör väldigt många människors vardagsliv. Men som jag sa innan berörs även den som inte upphandlas just då, därför att det påverkar tryggheten både för individen och hur andra bedömer tryggheten, till exempel när man ska ta ett lån.

Det är alltså ett stort ansvar man har, och därför är det viktigt att vi kan säkerställa att man kan ta det ansvaret på ett bra sätt ute hos enheterna.

Jag delar uppfattningen att vi ska göra allt vi kan för att få sjysta villkor på arbetsmarknaden. Vi står inte så långt från varandra i vad vi vill uppnå med sjysta och trygga villkor för dem som arbetar. Men vi skiljer oss åt en del i vägen att gå framåt. Jag baserar mig lite tyngre på överenskommelser mellan parterna och kollektivavtalen än vad jag uppfattar att Vänsterpartiet gör. Jag anser att den lagstiftning vi ska använda, i alla fall i ett första steg, handlar om att stärka möjligheten med och tyngden i kollektivavtalen. Det är precis vad regeringen nu arbetar med. Låt oss få det på plats innan vi tar nästa diskussion.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2014/15:301 om invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden

Anf. 10 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig om jag och regeringen avser att ta initiativ till dels en utvärdering av olika arbetsmarknadsprojekt och insatser riktade till invandrade kvinnor, i syfte att få klarhet i vilka projekt som verkligen fungerar, dels en utredning om invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden, i syfte att vidta åtgärder som motverkar osynliggörande och diskriminering.

Jämställdhet är en mycket viktig och prioriterad fråga för regeringen. Statliga myndigheter bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv i relevanta delar av sina verksamheter. Att främja jämställdhet på arbetsmarknaden är alltså en central del av Arbetsförmedlingens uppdrag.

När det gäller den första delen av Amineh Kakabavehs fråga anser regeringen att det är viktigt att insatser och reformer på det arbetsmarknadspolitiska området följs upp och utvärderas. Arbetsförmedlingen ska enligt sin instruktion analysera, följa upp och utvärdera hur myndighetens verksamhet och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna påverkar arbetsmarknadens funktionssätt. Även andra aktörer följer upp och utvärderar arbetsmarknadspolitiken, bland annat Riksrevisionen och Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU.

Vidare har Stockholms universitet fått i uppdrag att utvärdera effekterna av etableringsreformen för vissa nyanlända invandrare och hur

reformen har påverkat nyanländas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. I utvärderingen ska särskilt kvinnornas situation beaktas. En delrapport om effekterna under de första två åren efter reformens ikraftträdande ska överlämnas till Regeringskansliet senast den 15 april 2015. En slutrapport om effekterna av reformen ska överlämnas till Regeringskansliet senast den 15 april 2016.

När det gäller den andra delen av frågan vet vi att det finns en strukturell diskriminering generellt i samhället – liksom även på arbetsmarknaden – som missgynnar många utrikes födda, inte minst utrikes födda kvinnor. Som Amineh Kakabaveh påpekar finns det fortfarande stora skillnader i sysselsättningsgrad mellan utrikes födda kvinnor och män, även om sysselsättningsutvecklingen för utrikes födda kvinnor under senare år har varit positiv. Det tar också längre tid för många grupper av nyanlända utrikes födda kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden än det tar för nyanlända män.

Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2014 redovisar att bland nyanlända med en etableringsplan deltar färre kvinnor än män i arbetsmarknadsutbildning, förberedande utbildning och arbetspraktik. Kvinnor arbetar också i mindre utsträckning än män efter avslutad etableringsplan. Att säkerställa att både kvinnor och män får tillgång till högkvalitativa insatser är därmed en av de största utmaningarna inom etableringsuppdraget.

En särskild utredare hade 2011–2012 i uppdrag att analysera förutsättningarna för nyanlända utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden och att föreslå åtgärder för att öka deras arbetskraftsdeltagande, den så kallade AKKA-utredningen. Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande i oktober 2012.

Utredningen finner att skillnaderna bland annat kan förklaras av att kvinnor systematiskt tar del av ett senare och sämre stöd för etableringen. Dessutom kan de ekonomiska incitamenten för att arbeta delvis vara motstridiga, till exempel på grund av möjligheten att använda det kommunala vårdnadsbidraget för barn mellan ett och tre år och möjligheten att ta ut föräldrapenning för äldre nyanlända barn. En viktig slutsats från utredningen är att de flesta utrikes födda kvinnor som står utanför arbetskraften är positiva till att förvärvsarbeta.

Några av utredningens förslag har genomförts. Bland annat har reglerna för föräldrapenningen ändrats på så sätt att det betonas att huvuddelen av föräldrapenningen bör användas när barnet är litet. Vidare har föräldrar fått bättre förutsättningar att kombinera föräldraskap med deltagande i etableringsinsatser. Från och med den 1 augusti kan föräldrar som deltar i etableringsinsatser på deltid och samtidigt vårdar barn med föräldrapenning få sin etableringsplan förlängd. Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2015 också sin avsikt att avskaffa det kommunala vårdnadsbidraget.

Regeringen har infört en skrivning i Arbetsförmedlingens instruktion att verksamheten ska utformas så att den främjar jämställdhet och motverkar könsuppdelningen på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen ska också redovisa en plan för hur myndigheten avser att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering, i syfte att verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen. Planen ska innehålla identifierade utvecklingsbehov samt mål och aktiviteter som myndigheten avser att

vidta och genomföra under 2016–2018. Vidare ska planen beskriva på vilket sätt jämställdhet kan integreras och bli en del av myndighetens ordinarie verksamhet. Planen ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 2 november 2015. Redovisning av åtgärder och resultat ska även ske årligen i myndighetens årsredovisning.

Regeringen följer noga situationen för utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden och utesluter inte att ytterligare åtgärder för att främja en ökad jämställdhet kan komma att bli nödvändiga.

Anf. 11 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Tack, statsrådet Ylva Johansson, för ett bra och positivt svar! Det är glädjande att regeringen vill satsa på målgruppen invandrade kvinnor.

Svaret är generellt, men det behövs mer specifika satsningar på utrikes födda kvinnor, särskilt kvinnor födda utanför Europa. Vi vet att det tar sju år innan de etablerar sig på arbetsmarknaden. Tyvärr kan en stor del av dessa kvinnor inte etablera sig, och när de gör det så är det inom vård och omsorg. Vi vet att den svenska välfärden bygger på den börda invandrade kvinnor bär. De bär upp större delen av vården och omsorgen. Det är fler sjukskrivningar bland dem. Fler är lågavlönade. De är mer utsatta för våld, till exempel hedersrelaterat våld.

Det finns mängder av kulturella och andra hinder. Utbildning är en sådan fråga. Särskilt i Mellanöstern och Sydostasien har kvinnor inte en särskilt stor chans att komma ut på arbetsmarknaden även om de har högre utbildning. Om de kommer hit möter de en mångfald i förtrycket i form av hem, samhälle och arbetsmarknad tillsammans med de försämrings som har åstadkommit under de åtta åren med en högerregering. Det har varit fråga om vårdnadsbidrag, RUT-avdrag och en hel del försämrings i jämställdhetspolitiken. Därför behövs mer satsningar, mer pengar och mer forskning.

Det finns en hel del forskning på detta område. Wuokko Knocke, Aleksandra Ålund, Fereshteh Ahmadi, Mehrdad Darvishpour och många andra har forskat i dessa frågor under de senaste 10–15 åren. Problemet är att forskningsresultaten inte används. Det finns forskning, men det behövs politiska verktyg för att åstadkomma något.

Om två dagar är det den 8 mars, och strålkastarna är på Sverige. Vilken självbild ska vi ha som kvinnor, politiker, vänsterpartister, socialdemokrater eller som politiker från något annat politiskt parti i Sveriges riksdag? Vi är stolta över de politiska landvinningar som har gjorts i vårt land beträffande jämställdhet.

Vi vet att lönerna generellt sett är mycket lägre för alla kvinnor och specifikt för den målgruppen. Det är svårt för många av dem att komma ut på arbetsmarknaden. Satsningarna på utbildning försämrades under högerregeringen.

Vad gör man specifikt för att ge kompetensutveckling och mer utbildning, skapa utbildningsplatser, förbättra lönerna, se över deltidsarbete och minska sjukskrivningarna? Vad gör regeringen specifikt i dessa frågor?

Anf. 12 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig först säga att jag uppskattar Amineh Kakabavehs genuina engagemang och kunskap i de här frågorna. Det krävs många som arbetar för att vi ska nå en förändrad situation för invandrade kvinnor på den svenska arbetsmarknaden. Det är stor kompetens som i dag inte tas till vara, och det är många individer som inte kan stå för sin egen försörjning. Det finns alltså mycket stora vinster i att förbättra situationen för kvinnor med utländsk bakgrund på den svenska arbetsmarknaden.

Det är viktigt att komma ihåg, herr talman, att de kvinnor vi talar om är väldigt olika. Det är viktigt att vi inte gör alla till en grupp. Det som slog mig när jag läste AKKA-utredningen var att kvinnor med utländsk bakgrund bedöms stereotyp av Arbetsförmedlingen. De betraktas som om de är mindre benägna att arbeta och får inte del av insatser för att komma ut på arbetsmarknaden i samma utsträckning som män. Det är svårt att hitta någon annan förklaring till det än fördomar och diskriminering, och det är väldigt allvarligt.

För att angripa frågan tror jag att en viktig del är hur vi styr Arbetsförmedlingen. Från regeringens sida är det viktigt att vi inte bara satsar ökade resurser på arbetsmarknadspolitiken – vilket vi ju gör och vill göra – utan att vi också ger arbetsmarknadspolitiken och Arbetsförmedlingen större frihet och större utrymme för professionella bedömningar. Man ska inte behöva ha speciella insatser för varje grupp, utan man ska ha större möjlighet att använda lite bredare insatser och att styra mer mot vad som faktiskt ger resultat. Regeringen arbetar med att genomföra de förändringarna.

En viktig del i att kunna använda resurserna lite friare handlar om samarbetet med kommunerna. För den grupp kvinnor som står väldigt långt från arbetsmarknaden, kvinnor som kanske inte ens är inskrivna på Arbetsförmedlingen, gör en del kommuner väldigt stora insatser för att fånga upp och motivera dem att komma in på arbetsmarknaden.

Botkyrka är ett exempel på en kommun som har bedrivit ett sådant arbete. Där har man tidigare mötts av en styrning av Arbetsförmedlingen som har gjort det svårt att samarbeta och att använda de kommunala och de statliga resurserna gemensamt för att rusta människor för att kunna komma in på arbetsmarknaden eller tillbaka till arbetsmarknaden.

Där öppnar vi nu för en helt annan möjlighet för Arbetsförmedlingen att samarbeta med kommunerna på ett friare sätt och använda resurserna på ett mer gemensamt sätt.

När det gäller det jag tyckte var väldigt allvarligt i AKKA-utredningen, att även Arbetsförmedlingen och arbetsförmedlarna agerar på ett sådant sätt att man faktiskt understöder eller bidrar till diskriminering, är det uppdrag som nu har lagts på Arbetsförmedlingen, att återkomma med en plan för jämställdhetsintegrering i sitt eget arbete, en viktig del. Utredningen föreslog att man skulle satsa på kompetensutveckling av arbetsförmedlarna för en mer könsneutral matchning. Det kan vara ett sätt att göra det på. Men för mig som minister är det viktigt att säga att det är Arbetsförmedlingens sak att själv komma fram till huruvida det är kompetensutveckling eller andra delar som krävs för att man ska uppnå det som är ett absolut krav från regeringen på myndigheten, nämligen att män och kvinnor ska mötas på ett likvärdigt sätt och få samma möjligheter att matchas mot arbetsmarknaden.

Anf. 13 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Tack, statsrådet, för redogörelsen! Det var intressant att höra.

Det är faktiskt så här, ministern, när det gäller invandrade kvinnor. Det är helt sant att det finns en stereotyp i samhället, på arbetsmarknaden och hos arbetsgivaren men också i hemmet. En undersökning som har gjorts i hela Europa under de senaste tio åren visar att invandrade kvinnor, särskilt från länder utanför Europa, har en bra inställning till arbetsmarknaden, till själva migrationen och till förändringar. Men de möter många hinder. I hemlandet har det varit apartheid med många hinder för att komma ut på arbetsmarknaden.

Helt plötsligt kommer de hit. Här är det rasism eller diskriminering som råder, som ministern själv nämnde. Det finns också en hel del hinder i hemmet i form av barn och omsorg och det obetalda arbete det medför. Det drabbar invandrade kvinnor särskilt hårt, och därför behövs det särskilda satsningar.

Jag möter i Botkyrka, Tensta och Rinkeby – i förrgår var jag i Skärholmen – analfabetiska kvinnor. Självklart är kvinnorna inte *en* grupp. Liksom män är de olika grupper. Katarina Gunnarsson på Sveriges Radio gjorde ett reportage om analfabetiska kvinnor för två sedan. Enligt henne fanns det då mer än 1 200.

Vi kommer att debattera detta den 19 mars. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern är med då. Då kommer vi att diskutera att analfabetismen bland utlandsfödda kvinnor är mycket stor här i Sverige. Det är en allvarlig signal när det gäller jämställdhet men också när det gäller diskriminering, hemsituationen, etableringen på arbetsmarknaden och vilken pension och andra skatteförmåner man får. Det hänger ihop med om man har arbetat eller inte. Därför kommer hela vårt system att drabbas av detta, inte bara den enskilda kvinnan. Därför menar jag att det behövs enskilda insatser för de här grupperna.

Självklart är inte svenska kvinnor, europeiska kvinnor, invandrarkvinnor eller kurdiska kvinnor en enda grupp. Vi har olika förutsättningar och olika möjligheter. Men det är också så att vi alla är kvinnor, att vi alla är drabbade. I Sverige tjänar vi fortfarande bara pengar fram till kl. 15.56. Därför finns 15:56-rörelsen i Sverige. Vår lön räcker inte ens hela dagen, medan mäns lön generellt sett räcker.

Det problemet finns också i den här gruppen. Det finns enligt den senaste undersökningen 100 000 ungdomar som hindras från att följa sina drömmar och från att gifta sig med vem de vill. Det påverkar också den här gruppen senare i livet när det gäller utbildning och val av universitet och att flytta hemifrån. Till exempel har flickor med invandrarbakgrund från många hem – jag säger inte alla – mycket svårare att få gå på universitet och studera. Det är ett hinder senare i livet för att kunna förkovra sig och etablera sig på arbetsmarknaden.

Därför behövs det generella satsningar. Det räcker inte att bara en kommun gör det; Ylva Johansson nämnde Botkyrka.

Det finns också de osynliggjorda. Det är mer än 3 500 som inte är skrivna någonstans, och större delen av dem är kvinnor.

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är sant som Amineh Kakabaveh säger: Det är många kvinnor som i sitt ursprungsland aldrig har fått chansen att utbilda sig, lönearbeta eller ens lära sig läsa och skriva som kommer till Sverige.

Självklart ska man ha rätt att lära sig läsa och skriva och få utbildning när man kommer till Sverige. Men jag vill betona att det är viktigt att vi ser att även kvinnor som inte har fått chansen till utbildning eller att lönearbeta har massor av viktig kompetens och kan arbeta. Det är ju inte så att man inte har arbetat bara för att man inte har kunnat lönearbeta. Det här är människor som har gjort ett mycket viktigt arbete och tagit stort ansvar.

Det är en utmaning för det svenska samhället att ge chansen till utbildning men också ta till vara den arbetsförmåga och kompetens som dessa kvinnor har med sig. Även om man inte har papper på det och även om man inte har lönearbetat tidigare är det förmågor som man har. Det är en stor utmaning att ta till vara den kompetensen och se hur den kan användas i det svenska samhället och på den svenska arbetsmarknaden.

Jag ser att en viktig väg blir att erbjuda kombinationer av utbildning och arbete. Självklart ska vi ge chansen till utbildning, men jag ser också att många mår bra av att komma ut i arbetslivet, vara på en arbetsplats och delta i ett vuxet sammanhang där man tjänar egna pengar. Det förenklar och underlättar också utbildningen och språkutvecklingen.

Anf. 15 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Tack, statsrådet! Det är självklart att man ska ta till vara människors kompetens, särskilt kvinnors, med tanke på vårt lands historia och Sveriges landvinningar när det gäller jämställdhet. Men de landvinningarna gäller dessvärre inte hela vägen, ut till alla.

Ministern var själv inne på att det finns olika stereotyper. De invandrarkvinnor som diskrimineras på arbetsmarknaden är faktiskt också de som har byggt vård och omsorg och arbetat inom industrin. Det är kvinnor från Östeuropa, kvinnor från Finland och Jugoslavien under de senaste 60 åren. Det är faktiskt tack vare deras arbetskraftsinsatser, även från kvinnor som inte har haft så hög utbildning, som vi har kunnat bygga vår välfärd. Det är självklart viktigt.

Man ska också komma ihåg att den gruppen är mycket drabbad av till exempel deltidssjukskrivningar. Jag har många vänner, tiotals bara i Skärholmen och Botkyrka och hundratals bara i Stockholm. Varenda en har ont i axlarna, i armen, i huvudet. Det är spänningar, tungt arbete och inte så hög lön. Man måste helt enkelt ha telefonen med sig till sovrummet och ha den under kudden, och när arbetsgivaren ringer ska man finnas till hands. Det handlar om deltider och osäkra anställningar, som mycket drabbar de här kvinnorna, den här gruppen.

Därför behövs det, säger jag igen, specifika satsningar. Men också generella satsningar är bra för att ta bort deltider. Deltid ska vara en möjlighet och inte något obligatoriskt. Vårtnadsbidraget har också varit en kvinnofälla, särskilt för den här gruppen.

Anf. 16 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Tack, Amineh Kakabaveh, för debatten! Jag kan lova Amineh Kakabaveh att den feministiska regering som vi nu har ska göra

skillnad också när det gäller invandrade kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden.

I går tog regeringen beslut om att ändra instruktionen för Arbetsförmedlingen och återinföra det mål som fanns tidigare om att myndigheten ska arbeta för jämställdhet och motverka en könssegregerad arbetsmarknad. Myndigheten har fått i uppdrag att ta fram en plan för hur man ska utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering och hur Arbetsförmedlingen i sin verksamhet ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen, som bland annat handlar om kvinnors möjligheter till makt och inflytande över sitt eget liv och sin egen försörjning.

Självklart, herr talman, kommer det att krävas ytterligare insatser. Regeringen kommer att ta flera steg för att vi ska göra skillnad på arbetsmarknaden och att det ska synas att vi har en feministisk regering.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2014/15:294 om migrationsregler som underlättar för företagande och investeringar i Sverige

Anf. 17 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Lars Hjalmered har frågat mig om jag kommer att förenkla regelverket för personer som söker sig till Sverige för att starta företag och investera pengar. Han har också frågat mig om jag kommer att ta initiativ till en garanti där personer som vill investera pengar eller starta företag får sin ansökan behandlad skyndsamt, till exempel inom en månad. Lars Hjalmered har slutligen frågat mig om jag kan tänka mig att låta andra aktörer än Migrationsverket bedöma affärsplaner.

Inledningsvis vill jag säga att jag delar Lars Hjalmereds uppfattning att öppenhet mot omvärlden är viktigt för Sverige. Att migration är någonting positivt och bra för vårt samhälle är en viktig utgångspunkt i svensk migrationspolitik. Sverige ska även vara ett attraktivt land för investeringar och innovativa och kunskapsintensiva företag.

Det regelverk som finns i dag innebär att personer kan komma till Sverige från tredjeland för att starta eller driva eget företag. Det finns därför möjligheter till sådan rörlighet.

Den parlamentariska utredningen om cirkulär migration och utveckling presenterade i sitt slutbetänkande ett antal förslag som rör näringsidkare. Syftet med utredningens förslag var att underlätta rörlighet och göra det möjligt för fler näringsidkare att komma till Sverige och starta en verksamhet. Utredningen föreslog bland annat att regeringen skulle ge en oberoende aktör i uppdrag att undersöka hur den ekonomiska bedömningen av affärsplaner bör gå till vid en ansökan om uppehållstillstånd som näringsidkare. Som exempel angavs att Migrationsverket skulle kunna inhämta en bedömning från externa konsulter.

Den tidigare regeringen valde att inte gå vidare med utredningens förslag i den delen, bland annat mot bakgrund av att flera remissinstanser med kunskap om frågan ansåg att Migrationsverket har den kompetens som behövs för att bedöma affärsplaner. Att låta andra aktörer än

Migrationsverket bedöma affärsplaner riskerar också att förlänga handläggningstiden.

Utredningens förslag resulterade dock i att det förra året genomfördes författningsändringar som innebär enklare och tydligare regler för medföljande familjemedlemmar till näringsidkare. Det tycker jag är positivt.

Jag delar Lars Hjärmereds uppfattning att det är problematiskt med långa handläggningstider. Samtidigt är det enligt min mening inte önskvärt att slå fast specifika tidsgränser. Migrationsverket ska vid sin prövning tillgodose sökandens och andra intressenters behov, utifrån ärendets beskaffenhet. Migrationsverket arbetar också kontinuerligt med att effektivisera sin verksamhet. Det är viktigt att det finns en balans mellan behovet av skyndsam hantering och behovet av att motverka missbruk av regelverket.

Lars Hjärmered har också efterfrågat förenklingar när det gäller personer som söker sig till Sverige för att investera pengar. Det finns inte någon grund för att bevilja personer uppehållstillstånd i Sverige endast mot bakgrund av att de har investerat en viss summa pengar i landet. Sådana system förekommer i andra länder men är förknippade med en hel del svårigheter, till exempel när det gäller möjligheten att kontrollera pengarnas ursprung. Det kan också uppfattas som att det går att köpa ett uppehållstillstånd, och det tycker jag inte är önskvärt.

Mot den här bakgrunden ser jag för närvarande inte någon anledning att vidta ytterligare åtgärder i frågan.

Anf. 18 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Sverige är ett mycket handelsberoende land. Hälften av vår ekonomi kommer ju från handel – import och export. Historiskt har detta med handel och öppenhet gagnat Sverige. Det har gjort att man har kunnat grunda jobb och företagande, och öppenheten har också gjort att vi har kunnat få många människor som har kommit till Sverige, talangfulla personer som har varit med och byggt landet, däribland min hemstad Göteborg.

Om vi blickar ut nu, herr talman, kan vi se en utveckling i världen där några buzz words som man kan prata om är globalisering, urbanisering och digitalisering. Men det landar väldigt mycket i en ökad konkurrens mellan städer och mellan regioner. Då vill jag hävda att frågor kring konkurrens, talang och rekrytering av duktiga personer är helt avgörande för att Göteborg, Stockholm eller andra orter i Sverige ska kunna klara sig i konkurrensen. Då är för mig detta med arbetskraftsinvandring en pusselbit bland flera.

Inom Europa har vi fri rörlighet. Det fungerar i stora stycken väl att söka arbete i ett annat land. Sedan 2009 har vi öppnat upp och ändrat reglerna för människor som kommer från länder utanför EU-EES-området, och det fungerar i allt väsentligt väl. Det skedde viktiga lättnader sommaren 2014, som innebär att studenter och forskare på till exempel Chalmers lättare kan stanna i landet. Det är utomordentligt viktigt.

Sedan kommer vi till frågan om människor som vill komma hit och få tillstånd att starta ett företag eller investera pengar. Där menar jag att vi har att fundera kring att göra mer saker. Blickar vi i backspegeln kan vi se

att vi har haft ganska långa handläggningstider. Det har av sökande upplevts som att det är lite otydliga kriterier. Man har jämfört hur det ser ut i Sverige med konkurrentländer och har kunnat konstatera att man där till exempel har kunnat garantera en handläggningstid på en månad och att Sverige i den meningen står sig lite slätt.

Utgångspunkten för mig med denna interpellation, herr talman, är inte att ifrågasätta regelverket för arbetskraftsinvandring utan snarare att värna, vårda och utveckla ett sådant regelverk, som är principiellt riktigt för att klara den globala konkurrensen mellan städer och regioner.

Det är därför, herr talman, jag har frågat statsrådet Johansson om han är beredd att göra ändringar i migrationsregelverket för att kunna få fler företagare och investerare till Sverige, om han är beredd att ta initiativ till en garanterad kort handläggningstid och om han är beredd att låta andra än Migrationsverket handlägga ansökningar.

Jag kan av svaret konstatera att han i praktiken svarar nej på alla frågorna.

Givet det vill jag i denna första runda ta upp ett par frågepaket. Det första är egentligen en enkel fråga: Är statsrådet på något sätt beredd att ändra migrationsreglerna för att vi ska kunna få fler företagare och investerare att komma till Sverige?

Det andra gäller temat handläggningstider. Tittar vi på statistiken från Migrationsverket kan vi konstatera att det är en annan situation i dag än för ett antal år sedan. När det för ett antal år sedan handlade om att man hade kanske hundratals dagar, det vill säga flera månader, för att hantera en ansökan är det i praktiken noll och inget i dag. Då ställer jag mig frågan: Vad är ministern beredd att göra, till exempel genom krav i regleringsbrev, för att garantera att vi fortsatt har korta handläggningstider? Är ministern beredd att göra något i den delen?

Sist och slutligen, herr talman, kan vi konstatera att det finns lite problem mellan fakta och upplevd verklighet.

När man tittar på statistiken när det gäller handläggningstider är de mycket korta. Men vi möter ofta personer som vill komma till Sverige och som upplever att det kan vara otydliga kriterier relativt andra länder. I England säger man tydligt att en ansökan hanteras inom en månad. Men i Sverige gör vi inte det.

Det finns ett behov av att det tas kliv framåt för att Sverige ska vara en mer öppen famn och vara välkomnande för viktiga företagsinvestorer. Är ministern beredd att framöver göra någonting i den delen?

Anf. 19 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag delar naturligtvis Lars Hjalmereds uppfattning att den globala konkurrensen är viktig för Sverige och att vi knyter till oss så mycket kompetens och kapital som möjligt. Så är det naturligtvis.

Jag menar däremot att en del av de förslag som har lagts fram om detta inte är särskilt väl genomtänkta. Jag tror att det finns andra vägar att gå fram om man ska förkorta handläggningstiderna och förbättra rutinerna.

Handläggningstiderna för dessa ärenden låg 2013 på i genomsnitt drygt 300 dagar. Därefter skedde en ökning under 2014. Just nu ligger mediantiden på 220 dagar. Det ser alltså ut som om det sker en förkortning av handläggningstiderna för dessa ärenden. Jag ser fram emot att denna

förkortning kommer att fortsätta, inte minst därför att Migrationsverket redan i april tänker introducera ett nytt elektroniskt system. Då kan man på ett annat sätt än tidigare göra elektroniska ansökningar. Det tror jag är en rutinförändring som kommer att förkorta handläggningstiderna ganska påtagligt. Jag har stora förhoppningar i fråga om det. Det är klart att man måste ha myndigheter som ganska skyndsamt kan ta hand om dessa frågor när de kommer, och där vet jag att Migrationsverket jobbar mycket bra.

Lars Hjälmered för fram även andra förslag, bland annat att man ska ha externa konsulter som ska bedöma affärsplaner, som det föreslogs i utredningen. Då kan jag bara konstatera att detta utredningsförslag kom 2011 och att den dåvarande borgerliga regeringen valde att inte gå fram med detta förslag. Regeringen menade att kompetensen redan finns på Migrationsverket. Jag har inte för avsikt att efter den remissbehandlingen återuppväcka den fråga som den tidigare regeringen redan har avfört från dagordningen.

Om jag förstår Lars Hjälmered rätt vill han skapa något slags ny grund för uppehållstillstånd, nämligen att om man kan visa upp att man har kapital ska man få uppehållstillstånd. Jag menar att det är fel väg att gå. Upphållstillstånden kan inte vara något slags handelsvara. Det vore en oerhört stötande utveckling.

Anf. 20 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Jag ställde tre frågor till ministern, bland annat om han är beredd att göra några ändringar i migrationsreglerna för att få fler företagare. Är svaret fortfarande nej på den frågan? Jag får upprepa frågan, eftersom jag tyckte att ministern inte riktigt svarade på den.

När det gäller handläggningstiderna tyckte jag att det kom ett svar. Det är riktigt att handläggningstiderna enligt statistiken är drygt 200 dagar. Det är dock många gamla ansökningar som ligger kvar som man följer. Men Migrationsverket hävdar att om man kommer med en ny ansökan är ansökningstiden väsentligt kortare i dagsläget, vilket är mycket positivt.

Sedan kan man fundera på de upplevda problemen, som inte minst många människor som arbetar på svenska universitet och högskolor och som har internationella kontakter vittnar om. De upplever problem och tycker att Sverige skulle kunna marknadsföras på ett bättre sätt. Vi har, tycker jag, en del komparativa fördelar i det här landet. Vi har hyggliga språkkunskaper, avsaknad av korruption, jämställdhet, miljöintresse etcetera. Ytterligare en pusselbit är reglerna för arbetskraftsinvandring, alltså att vi kan visa upp att vi vill att fler talangfulla personer kommer till Sverige för att studera, forska, arbeta och starta företag.

Det är riktigt, som ministern säger, att en av de frågor som jag lyfter fram handlar om investerare. Man kan ju bo i ett annat land och välja att investera pengar i Sverige. Det är gott så, och det ska vi såklart främja. Men en aspekt man borde fundera på är hur vi kan få människor att faktiskt dessutom flytta hit för att investera pengar.

Jag ser det dilemma och de problem som kan upplevas, det vill säga risken att man i någon mening köper ett uppehålls- och arbetstillstånd. Det är inte mitt syfte.

Vi borde fundera på om det går att hitta former för detta. Andra länder har tittat på det. Jag tycker att det kan vara värt att tänka vidare på denna aspekt.

Herr talman! Jag kommer tillbaka till följande fråga: Är ministern på något sätt beredd att ändra i migrationsreglerna i dag för att vi ska kunna få fler företagare och investerare att komma till Sverige?

Jag kan som en passus säga att vi gjorde ändringar i de regler som antogs 2009 när det gäller den generella arbetskraftsinvandringen. Jag vill hävda att det inte finns några perfekta reformer. Man tänker att någonting ska gå i en viss riktning. Sedan får man ratta detta efter hand. En viktig förändring som vi gjorde skedde föregående år när vi helt enkelt öppnade upp för att utomeuropeiska studenter och forskare lättare skulle kunna stanna i Sverige efter att de har pluggat klart eller forskat klart på KTH, Chalmers eller liknande. Det är ett exempel på hur man kan vårda och värna en reform.

Min fråga är därför: Är statsrådet beredd att göra förändringar av migrationsreglerna för att vi helt enkelt ska kunna få fler företagare att söka sig till Sverige?

Anf. 21 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är lika bra att jag är tydlig: Nej, jag är inte beredd att ändra i migrationsreglerna. Det var inte den tidigare regeringen heller på denna punkt. Den gamla regeringen avvisade en del av de förslag som lades fram i utredningen 2011. Jag har ingen annan inställning än den gamla regeringen hade i den delen.

Däremot är jag beredd att fortsätta att försöka utveckla Migrationsverkets arbete med detta. Det har redan gjorts förenklingar, och vi kommer, som sagt, att introducera ett nytt elektroniskt handläggningssystem redan i april som jag tror kommer att förkorta handläggningstiderna ytterligare. Dessutom förstärker Migrationsverket sin kompetens och sin volym över huvud taget. Man anställer nästan tusen nya medarbetare i år för att kunna klara de stora åtaganden som man har.

Vi behöver alltså inte ändra i migrationsreglerna men däremot jobba vidare med hur myndigheterna klarar detta uppdrag och förstärka det.

Jag vill återigen komma med en varning i fråga om vad Hjärmered är ute efter när det gäller investeringar. Förutom det stötande i att man ska kunna köpa uppehållstillstånd finns en annan invändning, nämligen att man måste kunna kontrollera pengarnas ursprung. Var kommer de pengar ifrån som kanske ska investeras? Kan de komma från kriminell verksamhet, kan det vara pengar som har samlats in för terrorism och annat?

Sådana frågor kommer automatiskt att väckas så fort man går in i diskussionen om ett system som innebär att man ska få uppehållstillstånd om man bara investerar pengar. Därför är jag inte beredd att gå den vägen.

Anf. 22 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! Låt mig konstatera att den tidigare regeringen gjorde förändringar av migrationsreglerna. Bland annat, som jag nämnde, vidareutvecklade vi reformen från 2009 med ytterligare lättnader 2014.

Jag tycker att man borde kunna signalera att man är beredd att göra detta. För mig handlar det inte om att stänga dörrar utan tvärtom om att vårda och utveckla en reform.

Det är gott att man tittar på elektroniska handläggningssystem på Migrationsverket för att effektivisera myndighetens arbete.

Ministern sade i interpellationssvaret att han inte vill ha en garanterad kort handläggningstid. Då har jag en följdfråga. Vad är ministern beredd att göra, utöver myndighetens eget arbete med ett sådant system, för att säkra att man fortsatt kan ha korta handläggningstider? Är ministern beredd att reglera detta i regleringsbrev med en tydlig återkoppling eller någon annan form att så fortsatt kan ske?

Jag ska lyfta fram ett annat problem. Jag är lite sökande i detta. När det gäller vilken typ av bolag många startar kan vi se att det finns ett mönster, om man ska tro Migrationsverket. Vi har en hel del utomeuropeiska studenter och forskare som vill stanna i Sverige men som i någon mening så att säga hamnar i fel bransch, det vill säga att de i stället för att ha ett ingenjörjobb eller ett ingenjörsbolag kanske startar något inom besöksnäringen. Det är en jätteviktig bransch i sig. Det är därför ingen kritik av besöksnäringen. Men man måste i denna debatt lyfta fram hur vi samlat i det svenska samhället – inte minst gäller det näringslivets ansvar – kan se till att fånga upp talangfulla människor som kommer från Pakistan, Iran, Kina eller andra länder och pluggar på Chalmers, KTH och så vidare. Det kan handla om ett eget bolag eller en anställning. Trenden är att det uppenbarligen är människor som vill bygga en framtid men som inte fångas upp inom så att säga rätt yrke.

Anf. 23 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tror att vi har klarat ut de meningsskiljaktigheter som finns. Vi är alltså beredda att jobba vidare med att utveckla Migrationsverkets uppdrag, och vi är självklart beredda att försöka snabba på handläggningstiderna ytterligare. Jag har pekat på det elektroniska förfarandet, på de förenklingar som gjordes för ett par år sedan och på att allt tyder på att handläggningstiderna nu faktiskt går ned – trots att, ska jag säga, Migrationsverket ju totalt sett har en väldigt svår uppgift framför sig. Man har många andra uppgifter att ta hand om.

Nu förstärker Migrationsverket med ett stort antal nya medarbetare. Jag tycker att vi ska titta på hur vi kan utveckla också den delen av Migrationsverkets arbete vidare, men jag vill inte gå in och röra i migrationslagstiftningen och reglerna kring den. Jag tror att det skulle vara förenat med mycket stora faror. Inte heller den tidigare regeringen ville göra det. När det gäller frågeställningen om investerare är det samma sak där; jag tror att det skulle vara fel att gå den vägen.

Låt oss alltså fortsätta jobba med Migrationsverkets sätt att arbeta med de här ärendena och med att försöka korta handläggningstiderna ytterligare. Det tror jag är den bästa vägen för att lösa uppgiften.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2014/15:295 om regeringens behandling av riksdagens tillkännagivanden

Anf. 24 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Andreas Norlén har frågat statsministern om regeringen kommer att följa den konstitutionella praxis som vuxit fram och som innebär att utgångspunkten är att regeringen ska tillgodose riksdagens tillkännagivanden.

Andreas Norlén har vidare frågat om regeringen kommer att tillgodose det tillkännagivande som säger att beredningsåtgärder med anledning av ett tillkännagivande från riksdagen bör påbörjas så snart som möjligt. Slutligen har Andreas Norlén frågat vilka åtgärder statsministern kommer att vidta för att säkerställa att enskilda statsråd inte förhalar eller på annat sätt obstruerar tillgodoseendet av riksdagens tillkännagivanden.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Det finns ingen reglering i författning av riksdagens beslut om så kallade tillkännagivanden till regeringen. Det finns inte heller någon reglering av regeringens hantering av sådana beslut. Däremot finns en sedan lång tid etablerad konstitutionell praxis om hur regeringen bör förhålla sig till riksdagens tillkännagivanden. Denna praxis innebär bland annat att regeringen som utgångspunkt bör tillgodose ett sådant tillkännagivande.

Om det visar sig finnas omständigheter som hindrar ett genomförande eller om regeringen gör en annan bedömning än riksdagen måste dock regeringen kunna låta bli att vidta de åtgärder som tillkännagivandet avser. Om regeringen inte delar riksdagens mening i en fråga och inte har för avsikt att tillgodose riksdagens önskemål, innebär praxis – som konstitutionsutskottet konstaterat – att regeringen i stället bör underrätta riksdagen om detta inom den tidsgräns som angetts i tillkännagivandet. Även skälen till att regeringen inte har tillgodosett tillkännagivandet bör redovisas.

Grundlagsutredningen har konstaterat att ordningen med tillkännagivanden i allt väsentligt fungerar väl. Jag instämmer i den bedömningen.

En målsättning är givetvis att beredningsåtgärder med anledning av ett tillkännagivande från riksdagen påbörjas så snart som möjligt. Det kan dock, som konstitutionsutskottet tidigare har uttalat, inte bortses från att tillkännagivanden kan vara av sådan karaktär att de kräver ett långvarigt och omfattande utredningsarbete. Om beredningen skulle dra ut på tiden är det angeläget att regeringen till riksdagen lämnar fullgod information om orsakerna till beredningstidens längd.

Ett tillkännagivande från riksdagen riktas till regeringen. Ansvar för vilka åtgärder som vidtas med anledning av tillkännagivandet ligger hos regeringen som kollektiv. Regeringen lämnar årligen genom den så kallade skrivelse 75 till riksdagen en redogörelse för bland annat de åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av riksdagens tillkännagivanden. I redogörelsen tas samtliga riksdagsskrivelser som är ställda till regeringen det senaste kalenderåret upp, men även äldre riksdagsskrivelser som inte tidigare har rapporterats som slutbehandlade finns med.

Arbetet med skrivelse 75 innebär alltså en årlig genomgång av regeringens beredning av varje enskilt tillkännagivande och vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av dessa. Genom det löpande arbetet med skrivelse 75 säkerställs att riksdagens tillkännagivanden tas om hand i enlighet med konstitutionell praxis.

Anf. 25 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Låt mig först tacka justitie- och migrationsministern för svaret på min interpellation.

Jag har av princip självfallet ingenting emot att debattera med Morgan Johansson. När vi båda var ledamöter i KU möttes vi ibland i debatter i kammaren, och vi sågs senast förra våren hos juristföreningen i Norrköping och debatterade brottsbekämpning. Jag vill trots detta uppmärksamma kammaren och statsrådet på att interpellationen inte är ställd till Morgan Johansson utan till statsminister Stefan Löfven.

Interpellationen handlar om regeringens behandling av riksdagens tillkännagivanden, alltså riksdagens beställningar till regeringen av till exempel ny lagstiftning eller att regeringen ska avstå från att vidta en viss åtgärd. Det har på senare tid gjorts flera uttalanden från ledande företrädare för det största regeringspartiet med innebörden att riksdagens tillkännagivanden inte är så viktiga och inte kommer att ha den betydelse som oppositionspartierna tror.

Jag har därför ställt tre frågor till statsministern om hur han och hans regering har för avsikt att förhålla sig till riksdagens beslut – till exempel om han tänker följa den konstitutionella praxis som innebär att regeringen i princip är bunden till och ska tillgodose riksdagens tillkännagivanden. Interpellationen rör alltså övergripande överväganden för regeringens arbete och inte frågor som specifikt rör justitieministerns ansvarsområden. Det är statsministern som ytterst ansvarar för att regeringen följer riksdagens beslut, och han ansvarar även för Regeringskansliets organisation och arbetsformer.

Konstitutionsutskottet uttalade för mer än tio år sedan, alltså förra gången Sverige hade en socialdemokratisk statsminister, att det är väsentligt att det statsråd vars tjänsteutövning en interpellation angår också är det statsråd som besvarar interpellationen. Detta gäller enligt utskottet självfallet också statsministern ”när frågan gäller övergripande överväganden för regeringens arbete”. Jag undrar därför varför det är Morgan Johansson och inte Stefan Löfven som finns här i kammaren i dag.

I sitt svar säger Morgan Johansson: ”Interpellationen har överlämnats till mig.” Någon motivering för detta framförs dock inte, trots att det är brukligt. Statsministern var i kammaren i tisdags och besvarade en interpellation om det säkerhetspolitiska rådet som har inrättats. Jag deltog i den debatten och ställde frågan varför han valde att besvara den interpellationen och inte min, men jag fick inget särskilt tydligt svar.

Man kan tycka att det säkerhetspolitiska rådet är en ganska avgränsad fråga som andra statsråd hade kunnat debattera, medan tillgodoseendet av riksdagens tillkännagivanden är en i hög grad övergripande fråga för hela regeringen. Jag uppmanade därför statsministern att sluta betrakta ledamöternas frågor som ett smörgåsbord där han kan plocka de godsaker han vill och i stället leva upp till sin skyldighet att besvara ledamöternas frågor så länge de rör övergripande regeringsarbete.

Jag undrar om justitieministern i statsministerns ställe kan berätta varför statsministern plockar russinen ur den konstitutionella kakan och inte besvarar interpellationen. Det är lätt att tolka statsministerns agerande som ett utslag av nonchalans mot riksdagen. Det framstår kanske för honom som mer statsmannamässigt att debattera säkerhetspolitik än det tråkiga tragglandet med tillkännagivanden, men inte desto mindre handlar det om övergripande frågor om regeringsarbetet.

Jag undrar också om justitieministern och hans departement kommer att ha en genomgång med statsministern om de uttalanden om besvaranden av interpellationer konstitutionsutskottet har gjort, så att statsministern i fortsättningen faktiskt besvarar frågor som gäller övergripande överväganden om regeringens arbete.

Anf. 26 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag är ledsen om Andreas Norlén är missnöjd med att det är min ringa person han har att debattera med, men ansvaret i regeringen är så fördelat att det är jag som har de konstitutionella frågorna. Det är det interpellationen handlar om, nämligen hur regeringen ska hantera tillkännagivanden som kommer från riksdagen till regeringen. Jag skulle vilja säga att det är väsentligt att det är det statsråd vars tjänsteutövning som berörs som är den som går in och besvarar en interpellation. Därför är det jag som har hand om den här frågan och kommer att ha det också fortsättningsvis.

När det gäller sakfrågan vill jag trots allt markera några saker. Först och främst finns det ingen konstitutionell rättslig ställning för tillkännagivanden. De nämns inte i regeringsformen, och i riksdagsordningen finns det bara en skrivning om att regeringen ska redovisa till riksdagen hur den har hanterat riksdagens skrivelser. I övrigt finns det ingenting. Någon rättslig ställning för tillkännagivanden är alltså svår att hitta.

Det rättsliga förhållandet mellan regering och riksdag uttrycks i regeringsformens 1 kap. 6 § där det står att det är regeringen som styr riket,

och den är sedan ansvarig inför riksdagen. Men det är regeringen som styr riket.

Tillkännagivanden har ingen formell rättslig ställning. Men när tillkännagivanden kommer till regeringen ska regeringen svara på hur man bereder dessa tillkännagivanden. Det gör vi i skrivelse 75 varje år.

Är vi bundna av ett tillkännagivande? Ja, i princip är vi förbundna att hantera tillkännagivanden. Är vi bundna i sak att göra som riksdagen sagt? Det är en fråga som inte är klart reglerad.

Om riksdagen har gjort ett tillkännagivande och regeringen efter utredning kommer fram till att det vore en olämplig åtgärd måste regeringen informera riksdagen om att regeringen inte vill gå vidare med det. Den konstitutionella praxisen säger att om regeringen har en annan uppfattning än riksdagen ska regeringen informera riksdagen och motivera varför. Det är så långt bundenheten går.

Jag hittade ett exempel på detta i går kväll. Det handlar om eftersupning, alltså att människor dricker efter en trafikolycka och sedan hävdar att de inte var fulla när trafikolyckan skedde. Det har utretts vid flera tillfällen.

Det kom ett tillkännagivande av en enig riksdag 2011 som sa att detta borde kriminaliseras, och den dåvarande regeringen valde att göra en utredning. När utredningen kom 2013 efter remissutfallet visade det sig att det kanske är svårt att genomföra eftersom det kan strida mot Europakonventionens regler om rättvis rättegång och att det därför är olämpligt att gå vidare med det.

I ett sådant läge måste regeringen kunna säga till riksdagen att det är svårt att gå vidare. Sedan är det upp till riksdagen att reagera på det.

Det är ett exempel på hur förhållandet mellan riksdag och regering är. Det förhållandet har fungerat väl under alla år, och jag vill inte förändra det. Det ville inte heller Grundlagsutredningen, som tittade noga på detta.

Går vi längre på denna väg är jag rädd att vi trampar in på det som är regeringsformens 1 kap. 6 §, och det vill jag inte.

Anf. 27 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Morgan Johansson säger att det är han som har ansvar i regeringen för konstitutionella frågor och att det är därför han besvarar interpellationen. Jag betvivlar inte att beredningsområdet, grundlagar med mera, ligger på Justitiedepartementet och är justitieministerns ansvarsområde.

Men detta handlade inte om regleringen av tillkännagivanden utan om huruvida den nu sittande regeringen har för avsikt att följa den etablerade konstitutionella praxis som säger att tillkännagivandet ska tillgodoses, om det inte finns mycket starka skäl för något annat.

Jag menar att det är en övergripande fråga för regeringens arbete, och därför borde statsministern ha besvarat interpellationen och inte lämnat den vidare.

För att övergå till sakfrågan är det givetvis så som justitieministern säger, nämligen att detta inte är reglerat i grundlag. Men det finns en fast

konstitutionell praxis. Man kan därför inte säga att tillkännagivanden saknar ett rättsligt ramverk, för vi har ett rättsligt ramverk i form av den fasta konstitutionella praxis som har vuxit fram genom åren.

Låt mig citera ett textavsnitt: ”Det finns olika sätt att mäta regeringsduglighet. Ett är att se med vilken styrka regeringen förmår att genomdriva sina förslag. Ett annat är hur man kan undvika att få en riksdagsmajoritet emot sig. Den nuvarande minoritetsregeringen har många problem. Ett av dem är att man saknar en fast parlamentarisk majoritet, ett annat att man gång på gång fått oönskade tillkännagivanden från en riksdagsmajoritet. Denna regering har i flera fall visat en uppenbar nonchalans inför de tillkännagivanden som riksdagen fattat beslut om mot regeringens vilja.”

Morgan Johansson kanske tycker att det var ett elakt citat om hans regering. Men det är inte jag som har skrivit texten utan hans socialdemokratiska partivänner i konstitutionsutskottet som i ett par motioner 2012 och 2014 uttryckte sig på detta sätt.

Jag skulle dock vilja säga att den kritik som de då förde fram är mer aktuell och träffande nu, våren 2015, när vi har en annan regering.

Dessa motioner väcktes när vi hade en regering som saknade tre mandat för att få majoritet i kammaren och som med enstaka undantag fick stöd i riksdagen för alla sina propositioner.

Nu har vi en regering som saknar 37 mandat till egen majoritet och som knappt har lagt fram några propositioner av betydelse förutom den budget som föll. Däremot har en stor mängd beslut fattats mot regeringens vilja, främst i form av så kallade tillkännagivanden.

Dagens debatt är viktig, för det handlar om att se hur den svaga minoritetsregeringen tänker tillgodose de önskemål som riksdagen för fram i form av tillkännagivanden.

Justitieministern och jag är eniga om att utgångspunkten är att tillkännagivanden ska tillgodoses. Det tycker alla partier i kammaren.

Det som föranledde mig att ställa interpellationen var bland annat ett uttalande av Socialdemokraternas gruppleddare i riksdagen. Han sa att dessa tillkännagivanden inte kommer att ha den betydelse som en del i oppositionen verkar tro.

Jag undrar om Morgan Johansson kan berätta vilken betydelse regeringen anser att riksdagens tillkännagivande kommer att ha. Han har gett ett övergripande svar på en generell nivå, men vi har ett antal tillkännagivanden som riksdagen har skickat till regeringen mot regeringens vilja. Frågan är: Kommer regeringen att lojalt följa riksdagens tillkännagivanden, eller kommer man att ha den attityd som S-gruppleddaren Tomas Eneroth gav uttryck för, nämligen en bristande respekt för riksdagens beslut?

Det finns ett antal tillkännagivanden som vi kan diskutera i denna debatt. Vi ska inte gå in på dem i sak, men regeringen har en lång lista att bocka av. Jag undrar om Morgan Johansson i dag kan lova att regeringen kommer att göra det.

Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi får vara lite försiktiga med hur vi uttrycker oss. Det finns ingen rättslig ställning för tillkännagivanden i form av lagstöd eller resonemang i lagar eller författningar. Det finns inte klart uttryckt i regeringsformen eller i riksdagsordningen.

Det finns en konstitutionell praxis som hanterar förhållandet mellan regering och riksdag. Men den starkaste styråran är det som framgår av regeringsformens 1 kap. 6 §: Regeringen styr riket, och den är sedan ansvarig inför riksdagen.

Skulle riksdagen vilja rubba denna balans är jag rädd att vi skulle få en situation där regeringsmakten totalt sett försvagas, och det skulle vara mycket olyckligt för Sverige. Det måste finnas möjlighet för minoritetsregeringar att styra, naturligtvis i ständig dialog med riksdagens partier.

Situationen är som den är just nu för att vi fick ett valresultat som var ganska svårt att hantera för oss politiker. Därför sträckte vi under hela hösten ut handen till de borgerliga partierna och sa: Låt oss försöka komma överens, och låt oss försöka samarbeta.

Det gällde många frågor, bland annat budgetfrågorna, som Andreas Norlén hänvisade till.

Så måste regeringen jobba, men det krävs två för att dansa tango. Regeringen kan inte ensam räcka ut handen hela tiden medan de borgerliga partierna säger att de inte vill vara med. Då blir det jättesvårt att hantera situationen de kommande fyra åren.

Tack vare decemberöverenskommelsen står vi på en mycket stabilare grund när det gäller budgetfrågorna. Men regeringen kommer självklart att försöka hitta en bred parlamentarisk majoritet i alla frågor, för det är vi beroende av. Bollen för att få stabilitet att kunna styra Sverige ligger i stor utsträckning också hos de borgerliga partierna, och vi är givetvis beredda att samarbeta så långt det går för att klara ut denna situation.

Varför är det jag som svarar på interpellationen? Andreas Norléns första fråga i interpellationen är om regeringen kommer att följa den konstitutionella praxis som har vuxit fram. Jag har hand om de konstitutionella frågorna. Därför är det naturligt att det är jag som svarar på interpellationen.

Den konstitutionella praxisen för tillkännagivanden är att utgångspunkten är att tillkännagivandet ska tillgodoses. Men som jag sa i mitt förra inlägg kan det vara så att en del tillkännagivanden visar sig vara mindre lämpliga att gå vidare med.

Skulle det visa sig att regeringen har en annan uppfattning måste regeringen redogöra för det för riksdagen. Sedan får den nya riksdagen ta ställning till om man vill fortsätta att driva frågan vidare, exempelvis när det gäller det exempel jag gav.

Mer än så är denna fråga inte reglerad, och jag tycker nog inte att den ska vara det heller. Vi behöver kunna arbeta med detta på ett mer flexibelt sätt för att vi ska kunna styra landet över huvud taget.

Jag hoppas att vi kan ha ett bra samarbete i de här frågorna framöver med både riksdagen totalt sett och konstitutionsutskottet.

Anf. 29 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Regeringsformen säger att regeringen styr riket men att den är ansvarig inför riksdagen. En del i det ansvarighetsförhållandet inför riksdagen är just det som genom fast konstitutionell praxis har utvecklats vad gäller tillkännagivanden, nämligen att utgångspunkten är att regeringen ska tillgodose tillkännagivanden.

Det jag försöker få ett närmare besked om här från Morgan Johansson är vilken betydelse regeringen anser att tillkännagivanden har. Den frågan har rests av ett antal ledande socialdemokrater, som i olika uttalanden har försökt tona ned betydelsen av tillkännagivanden och säga att de nog inte är så viktiga.

Som oppositionspolitiker är det lätt att uppfatta det som ett slags arrogans från regeringen att den inte tar riksdagens tillkännagivanden på allvar.

Jag väckte denna interpellation för att få svar från statsministern på hur han ser på den övergripande frågan: Tänker regeringen fortsätta att följa den praxis som har etablerats, nämligen att så långt det bara är möjligt tillgodose riksdagens tillkännagivanden? Det vore välgörande om Morgan Johansson klart och entydigt kunde svara på den frågan här i dag.

En del tillkännagivanden kan ta tid att hantera därför att de rör komplicerade frågor som behöver utredas. Då behöver man givetvis en viss beredningstid. Å andra sidan är det ibland väldigt enkelt att tillgodose riksdagens tillkännagivanden.

Riksdagen kan säga till regeringen att den inte vill ha en viss åtgärd vidtagen, att regeringen ska fortsätta att göra något som är bra och inte sluta med det eller att regeringen ska sluta att göra något som riksdagen inte tycker om.

Ett exempel på detta är tillkännagivandena om att återuppta översynen av Arbetsförmedlingen, att inte angripa det fria vårdvalet och att inte utse en förhandlingsperson för att lägga ned Bromma flygplats. De sakerna kan lätt tillgodoses. Tänker regeringen göra det?

Anf. 30 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Ett par av de frågorna är föremål för konstitutionsutskottets granskning och hantering, så jag tänker inte gå närmare in på dem. Jag håller mig till den principiella frågan, nämligen förhållandet mellan regering och riksdag avseende tillkännagivanden.

Den konstitutionella praxisen är följande: Utgångspunkten är att tillgodose tillkännagivandena. Om regeringen avser att inte tillgodose önskemål eller tillkännagivanden ska den underrätta riksdagen om det. Det är den konstitutionella praxis som har växt fram. Därefter hamnar bollen hos riksdagen igen, och då får riksdagen agera.

Många gånger kan man hantera tillkännagivanden genom att tillsätta en utredning och se om ett genomförande är möjligt. Om det visar sig vara mindre lämpligt får man underrätta riksdagen om detta, och då hamnar bollen hos den igen.

Annars kan man säga: Vi kanske inte kan göra detta, men vi kan göra en annan sak. Accepterar riksdagen det? Det är så regeringens skrivelse 75 fungerar. Där går vi igenom tillkännagivande efter tillkännagivande och visar hur vi hanterar dem.

Längre än så vill jag inte gå när det gäller reglering, och det ville inte den tidigare regeringen heller. Detta är en fast, etablerad konstitutionell praxis, och den kommer vi att hålla oss till, precis som tidigare regeringar gjort.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2014/15:305 om misstänkta terrorister som får uppehållstillstånd i Sverige

Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Mathias Sundin har i en interpellation frågat mig om jag tänker ge Utredningen om genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism i uppdrag att även utreda frågan om misstänkta terrorister som har uppehållstillstånd i landet. Mathias Sundin frågar också om jag har för avsikt att ta initiativ till att förändra lagstiftningen på området och/eller vidta några andra åtgärder för att hantera detta problem.

Kampen mot terrorism är en prioriterad fråga för regeringen. Regeringen följer noga utvecklingen på området och har även påbörjat arbetet med att ta fram en ny nationell strategi mot terrorism.

En viktig del av kampen mot terrorism är ett långsiktigt förebyggande arbete för att värna demokratin och motverka radikaliserings- och rekryteringsarbete till våldsbejakande extremistiska rörelser. En särskild nationell samordnare har fått i uppdrag att stärka detta arbete på nationell, regional och lokal nivå och stödja de aktörer som identifierar problem med våldsbejakande extremism lokalt.

Enligt internationella åtaganden som Sverige är bundet av får en person inte utvisas, överföras eller utlämnas till ett land om det innebär en risk för att personen i fråga utsätts för dödsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Detta är ett absolut hinder enligt Europakonventionen och FN:s tortyrkonvention.

Om ett utvisningsbeslut inte kan verkställas ska den beslutande myndigheten, efter ett beslut om utvisning, besluta att verkställigheten ska skjutas upp eller bevilja personen ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Har personen beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska

Migrationsverket ompröva utvisningsbeslutet när uppehållstillståndet löper ut.

Lagen om särskild utlänningskontroll ger i vissa fall utrymme för kontroll av presumtiva terrorister som av asylrättsliga skäl inte kan verkställas ut ur landet.

Det svenska regelverket uppfyller kraven enligt folkrättsliga principer, och regeringen avser inte att i närtid vare sig förändra lagstiftningen eller utreda frågan vidare.

Vid konkret brottsmisstanke, till exempel när det gäller terroristbrott, utreds och lagförs redan i dag sådana brott av rättsvårdande myndigheter.

Anf. 32 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Detta handlar om misstänkta terrorister som får uppehållstillstånd i Sverige. När personer kommer hit och söker asyl kan de i vissa fall exkluderas om man misstänker att de har begått grova brott, terroristbrott, brott mot mänskligheten eller andra brott av den karaktären i det land de kommer ifrån.

Så har skett i Sverige när det gäller ett tjugotal personer som kom hit och sökte asyl förra året. Säkerhetspolisen tog då kontakt med Migrationsverket och talade om att dessa personer var misstänkta, att de har tillhört eller tillhör terroristorganisationer och att de har utfört terrordåd, brott mot mänskligheten eller andra grova brott mot civilbefolkningen. De fick därför inte asyl i Sverige.

Som migrationsministern uppger i svaret och som Migrationsverket säger kan personerna dock inte skickas tillbaka eftersom de då riskerar att dödas, torteras eller utsättas för annan allvarlig skada.

Som land hamnar vi då i ett väldigt besvärligt läge. Verkligheten blir då att dessa personer får stanna i Sverige och röra sig fritt här, trots att de är misstänkta för mycket grova brott och trots att misstankarna lett till att de inte får permanent uppehållstillstånd i Sverige. Men eftersom vi inte kan skicka tillbaka dem får de stanna här tillfälligt och röra sig och leva fritt i Sverige.

Denna fråga tror jag inte att det finns någon enkel lösning på. Då hade detta säkert åtgärdats. Men desto viktigare är det då att borra ordentligt i frågan och se vad vi kan göra åt den och om något kan göras som löser situationen eller åtminstone gör den bättre.

Efter ett avslöjande från P4 Östergötland lämnade jag in en skriftlig fråga till ministern. Då hänvisade han, i alla fall indirekt, till den utredning som pågår. Men när vi kollade med utredningen visade det sig att den inte hanterade just den specifika frågan. Därför ställer jag denna fråga, så att vi får diskutera här i kammaren vad som görs.

Jag tycker att det är synd att ministern och regeringen svarar att man inte tänker göra något mer i denna fråga. Man prioriterar visserligen kampen mot terrorism – det ifrågasätter jag inte i sig. Men jag tycker att det är väldigt besvärande att man inte borrar vidare i den här frågan.

Det är naturligtvis potentiellt farligt att ha dessa personer röra sig och leva fritt i Sverige.

Det finns som sagt ingen enkel lösning på detta. Jag tycker inte att de ska skickas tillbaka till en möjlig död. Det är inte det jag förespråkar. Även om de är misstänkta för allvarliga brott är jag verkligen ingen förespråkare av dödsstraff. Men jag vill inte heller att de ska kunna leva och röra sig fritt i Sverige.

Varför borrar inte regeringen mer i denna fråga? Varför får inte denna utredning eller någon annan uppdraget att verkligen borra i detta och

försöka hitta en lösning på hela situationen eller något som åtminstone gör den bättre?

Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Detta är ett dilemma för alla rättsstater, skulle jag vilja säga. Vi är i en situation där människor som har begått brott eller är i stånd att begå grova brott söker sig till andra länder. Då ska vi pröva om de har asylskäl eller inte. Om de då faller inom ramen för lagstiftningen kan de exkluderas från sin flyktingstatus. Då ska vi i stället utvisa dem tillbaka till sitt hemland.

Det kan vi dock inte göra om de där riskeras att utsättas för omänsklig behandling, tortyr eller dödsstraff enligt de konventioner som vi har skrivit på – FN:s tortyrkonvention och Europakonventionen. Det handlar också, skulle jag vilja säga, om rent mänskliga aspekter. Vi gör inte så, helt enkelt, även om detta är människor som kanske är i stånd att begå grova brott. Vi måste försöka lösa situationen på något annat sätt. Vi har en situation då vi har dem kvar här i landet. De får tillfälliga uppehållstillstånd så länge, i väntan på att man kan avvisa dem. Men det är inte säkert att det går; det beror helt och hållet på hur utvecklingen ser ut i det land de kommer ifrån.

Då är vi inte heller nu helt utan kontrollmöjligheter, skulle jag vilja säga, enligt den lagstiftning som vi har i dag. Det är därför jag i mitt interpellationssvar hänvisar till lagen om särskild utlänningskontroll där man under vissa förutsättningar och när det gäller vissa individer kan se till att de inte alls kan röra sig fritt på det sätt som Mathias Sundin förespeglar. Vi kan ha kontroll över dem. Lagen om särskild utlänningskontroll ger i vissa fall utrymme för en sådan kontroll. Det kan handla om anmälningsplikt på polisstation, ibland flera gånger i veckan. Det kan handla om avlyssning, det kan handla om teleövervakning och det kan handla om husrannsakan. Det är instrument som säkerhetspolisen har för en del individer som man anser att det finns skäl att ha dessa kontrollmöjligheter för.

Mathias Sundin säger att människor som är farliga kan röra sig fritt här. Det är inte riktigt så, utan vi har möjlighet inom ramen för den lagstiftning som i dag finns att utöva en kontroll över dem.

Jag vill naturligtvis inte gå in närmare på de enskilda fallen, delvis för att det är kvalificerat hemligt exakt vad det är man gör och hur gränsdragningen ser ut. Jag vill bara peka på att möjligheterna finns.

Jag har fullt förtroende för säkerhetspolisens sätt att arbeta med frågorna. Vi träffade säkerhetspolisen i går och diskuterade just hur vi ytterligare skulle kunna förstärka skyddet för oss när vi nu ser hur situationen utvecklar sig. Regeringen tar detta på stort allvar. Men den signal och det besked jag har i dag är att det inom det system vi har i dag finns möjlighet att utöva kontroll över de människor som är potentiellt farliga.

Anf. 34 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Det stämmer att denna möjlighet finns till viss del. Dessa människor lever ändå fritt i Sverige, även om de delvis kan övervakas, har en anmälningsplikt och så vidare, som ministern påpekar här. De lever i alla fall delvis fritt, kanske man ska säga om man ska nyansera sig.

Det är i sig allvarligt. Dessa personer kan använda sin tid här till att försöka rekrytera andra personer till de organisationer som de eventuellt tillhör eller till att planera dåd i Sverige eller i andra länder. Det är alldeles utmärkt att säkerhetspolisen har viss möjlighet att hålla koll på dessa. Men man önskar naturligtvis att det inte vore så att de kan leva i en vanlig bostad helt fritt – eller delvis fritt, om vi ska använda det begreppet – i Sverige.

Det som vore absolut mest önskvärt är naturligtvis att dessa människor hamnar bakom lås och bom. Det är den fråga jag skulle vilja att regeringen borrhade mer i. Då har vi ett besvärligt bevisläge eftersom brotten ofta är begångna i krigssituationer i andra länder och inte på svensk mark. Det gör naturligtvis bevisföringen svår.

Inte desto mindre behöver man borra i frågan och se om det finns något mer man kan göra. Att då inte göra detta utan att bara se på situationen och vara nöjd som det är även om det är ett besvärligt läge, som ministern säger, tycker jag inte är acceptabelt. Det räcker inte att göra så.

Jag har svårt att förstå att ministern i svaret hänvisar till den nationella samordnaren i dessa frågor och till det förebyggande arbetet. Det är relevant i många fall när det gäller personer som bor i Sverige, växer upp här i Sverige, blir radikaliserade och rör sig mot denna typ av organisationer och sedan åker ned till Syrien eller andra länder och deltar i strider för terroristorganisationer.

Men just när det gäller dessa personer – det tjugotal som kom förra året – kan väl inte en nationell samordnare göra något för att motverka situationen. Då handlar det inte om ett förebyggande arbete här i Sverige. Dessa personer tillhör ju redan terroristorganisationer. Jag förstår inte varifrån hänvisningen till den nationella samordnaren kommer. Det är väl inte det som är krafttagen just i denna specifika fråga.

Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Interpellationssvaret till Mathias Sundin inrymmer en hel del av vad vi gör. Då passade vi på att också beskriva det samordningsuppdrag som finns utöver det som jag beskrev i mitt svar från början till Mathias Sundin, nämligen det vi gör när det gäller att kriminalisera resandet för att delta i terrorträning med sådana här organisationer.

Sedan kan man säga att en del av samordnarens uppdrag är att fundera på hur man kan bygga upp en exitverksamhet för folk som är på väg in i eller kanske har varit i de här grupperna och sedan vill ta sig ur dem. Kanske kan det vara en eller annan individ också i denna grupp som kan komma att träffas av det. Men det är naturligtvis för tidigt att säga.

Man ska inte beskriva det som att man är nöjd med situationen och inte vill göra mer. Men vad jag säger är att det redan i dag finns lagliga möjligheter att kontrollera individerna; sedan kan jag inte gå in närmare och kommentera enskilda fall. Vi har de här tvångsmedlen: avlyssning, anmälningsplikt, teleövervakning och husrannsakan. Det är de möjligheter vi har. Jag följer som sagt detta nära, och jag har fullt förtroende för säkerhetspolisens sätt att jobba med detta.

Jag vill peka på en sak för Mathias Sundin. För att vi över huvud taget ska få veta någonting om dessa individer och för att få information om dem finns det en del andra rättsliga instrument som måste vara på plats och som är viktiga.

Ett sådant är FRA-lagstiftningen. Jag vet att Mathias Sundin är emot den och vill avskaffa den. Det är en mycket viktig informationskälla för att kunna veta hur det ser ut på plats i andra länder och kunna kartlägga de terroristorganisationer som finns. Det är svårt att veta någonting om dessa organisationer om man inte har möjlighet till signalspaning i kabel. Men det vill Mathias Sundin avskaffa.

Jag såg att han röstade emot datalagringsdirektivet och polisens sätt att hämta ut information som är lagrad. Också det är en mycket viktig informationskälla för att över huvud taget få veta mer om dessa individer.

Jag skulle vilja säga till Mathias Sundin att vi gör vad vi kan för att ha kontroll på de här individerna. Man kan inte stå i kammaren och i det ena andetaget säga att regeringen inte gör någonting och i nästa andetag vilja avlöva oss de informationskällor som finns för dessa farliga individer. Jag tycker nog att Mathias Sundin borde tänka om i sin inställning både till datalagringsdirektivet och till FRA-lagstiftningen.

Anf. 36 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Jag tyckte att justitie- och migrationsministern viftade med min debattartikel från DN, men det kanske var något annat dokument. Om man läser artikeln ser man att jag inte är emot signalspaning eller övervakning av misstänkta personer.

I det här fallet gällde det just att det är misstänkta personer som ska övervakas och förhoppningsvis kunna lagföras på olika sätt. Det finns inte någon koppling till att det skulle innebära att vi måste övervaka alla svennebananer i hela Sverige. Det är det jag pekar på i mitt motstånd mot datalagringsdirektivet. EU-domstolen slog ned på det, just med hänvisning till att det är så brett och täcker in alla medborgare.

Det finns liknande problem med FRA-lagen. Men det betyder inte att det är fel med signalspaning utomlands mot misstänkta personer. Det som blir konstigt i debatten om integritet är att man hänvisar till enskilda misstänkta personer och därför ska alla övervakas. Det är övervakningen av alla som jag vänder mig emot, inte övervakning av misstänkta personer som dessa. De två tankarna är inte särskilt svåra att hålla i huvudet. Jag har i alla fall inga problem med det.

Den situation som vi diskuterar är allvarlig. Personer som är misstänkta för oerhört grova brott får stanna i landet och får, i alla fall delvis, röra sig

fritt. Ministern säger att han inte utesluter att regeringen kan göra något mer men säger samtidigt att de inte tänker göra något mer. Det blir lite motstridigt.

Jag tror säkert att regeringen har bra bevakning av frågorna. Men jag skulle ändå vilja att de borrar mer i dessa. Det känns som att den nuvarande lagstiftningen inte räcker till. Det är ingen lätt fråga att lösa. Just därför kräver den hårdare tag.

Anf. 37 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Ärligt talat, hur tror Mathias Sundin att säkerhetspolisen och övrig polis får information om dels de kriminella nätverken, dels de terroristnätverk som finns utomlands? Det är naturligtvis via underrättelseinformation. Och den underrättelseinformationen kan man hämta antingen via signalspaning eller hemlig avlyssning, teleövervakning och annat. Det är precis det som Mathias Sundin är så starkt emot. Han vill inte ha det.

Om vi skulle riva upp FRA-lagstiftningen och om vi inte längre skulle ha datalagringsdirektivet skulle vi snäva in polisens möjligheter att över huvud taget få information om hur rörelserna ser ut, vilka organisationer vi talar om, och ibland även de enskilda individerna. Det finns ett klart samband.

Det duger inte att stå i kammaren och säga att regeringen inte gör tillräckligt och i nästa andetag vilja försvaga våra möjligheter att inhämta den underrättelseinformationen. Jag har fullt förtroende för säkerhetspolisens sätt att hantera underrättelseinformationen i stort men också deras kontroll av de enskilda individerna. Det finns en stark lagstiftning som möjliggör det.

Regeringen följer detta väldigt noga. Det är en av våra mest prioriterade frågor framöver, inte minst mot bakgrund av vad som har hänt i vår omvärld.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2014/15:318 om en effektivare rättskedja

Anf. 38 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Beatrice Ask har frågat mig dels vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa en effektiv rättskedja, dels hur regeringen avser att ta till vara det så kallade RIF-projektet för att förbättra uppföljningen av resultat. Slutligen har hon frågat vad regeringen avser att göra för att minska antalet inställda huvudförhandlingar i domstol.

Alla rättsväsendets myndigheter verkar för att nå framgång i brottsbekämpningen och är i många avseenden beroende av varandra för att arbetet ska lyckas. Att åstadkomma effektiviseringar är komplext och

kan inte lösas med enstaka insatser. Därför krävs ett kontinuerligt arbete på många områden.

Det är angeläget att minska antalet inställda huvudförhandlingar i domstol. Varje gång en förhandling ställs in leder det till negativa konsekvenser för enskilda och för rättsväsendet. När det gäller brottmål har det nyligen vidtagits åtgärder för att motverka att förhandlingar ställs in. Bland annat har möjligheten att avgöra ett mål när den tilltalade inte kommer till huvudförhandlingen utvidgats, liksom möjligheten att använda förenklad delgivning. I Justitiedepartementet bereds även ytterligare förslag som kan mildra effekterna av att en förhandling ställs in, bland annat genom ökade möjligheter för brottsoffer och vittnen att lämna sin berättelse vid en förhandling som ställs in och därmed slippa komma tillbaka till tingsrätten vid ett senare tillfälle.

Regeringen ställer också tydliga krav på att samtliga myndigheter inom rättskedjan har en väl utvecklad resultatuppföljning. Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har bland annat i uppgift att gemensamt analysera och bedöma resultatet för verksamhetens utredning och lagföring, vilket förutsätter att myndigheterna följer upp resultatet ur ett rättskedjerspektiv.

Det finns en stor potential att använda när det gäller digitalisering som verktyg för att effektivisera de brottsbekämpande myndigheternas verksamhet och förbättra styrningen av myndigheterna. Arbetet med att utveckla informationsförsörjningen i brottmålsprocessen, det så kallade RIF-arbetet, innebär bland annat att myndigheternas it-stöd kopplas ihop så att gemensam information kan återanvändas och följas genom hela rättskedjan. Detta innebär att arbetet med brottmålshanteringen effektiviseras. Det ger också nya och förbättrade möjligheter till verksamhetsstatistik. Därmed förbättras förutsättningarna för en mer enhetlig styrning och uppföljning i rättskedjan. Arbetet har börjat ge konkreta resultat, och det är naturligtvis angeläget att ta till vara de förutsättningar som det ger.

Brottsförebyggande rådet, som ansvarar för att producera den officiella kriminalstatistiken, har i uppdrag att utveckla ny löpande verksamhetsrelevant statistik samt att ta fram nya typer av indikatorer och nya former för verksamhetsuppföljning. Brottsförebyggande rådet har därmed en uttalad uppgift att ta till vara de förbättringsmöjligheter RIF-arbetet ger och fungera som ett kunskapsstöd för alla myndigheter i rättskedjan.

Det är också av stor vikt att ta till vara kunskap från andra länder. Regeringen kommer därför att särskilt följa hur polisens arbete utvecklas i ett europeiskt perspektiv.

Den utredning som Beatrice Ask refererar till handlar till stor del om att utvärdera och att blicka bakåt. Vi behöver nu i stället blicka framåt. Verklig effektivitet i rättskedjan åstadkoms inte av ytterligare en utredning utan förutsätter att samtliga myndigheter arbetar kontinuerligt med dessa frågor, både gemensamt och var för sig.

Anf. 39 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Men nu talar vi inte om ytterligare en utredning utan om en utredning som är nedlagd.

Under de senaste åren har det gjorts stora satsningar på rättsväsendet. Myndigheterna i rättskedjan har fått betydande ekonomiska tillskott. Det handlar om sammanlagt 8,6 miljarder kronor mellan 2006 och 2013, vilket motsvarar en ökning med 30 procent.

De här viktiga verksamheterna har utvecklats, liksom utmaningarna. Att analysera hur rättskedjans verksamheter har utvecklats när det gäller resultat och kostnader är därför viktigt. Vi måste se till att vi får valuta för pengarna.

Alliansregeringen tillsatte en utredning för att följa upp verksamheternas effektivitet, som Morgan Johansson ofta talade om i talarstolen innan han blev statsråd. Det skulle också göras i förhållande till jämförbara länder. I arbetet ingick det att ta vara på möjligheterna till bland annat effektivare informationsförsörjning. Den pågår. Och man skulle pröva hur det skulle kunna ge bättre resultatuppföljning i helhetsperspektivet. Utredningen skulle även se hur andra länder styr och följer upp verksamheten i rättsväsendet.

En annan fråga med betydelse för effektiviteten är de inställda huvudförhandlingarna i brottmål. Det är fortfarande ett problem som medför förlängda handläggningstider och väsentligt ökade kostnader. Man skyller ofta på bristande delgivning, och det är naturligtvis ett bekymmer. Men det har gjorts en del förändringar, vilket statsrådet också påpekar. Därför är det väl viktigt att ta reda på om den nya delgivningslagen fungerar, om den ger upphov till de tänkta resultaten? Det var ett konkret uppdrag som den här utredningen hade.

Den regering som nu leds av Socialdemokraterna och Miljöpartiet har dock beslutat att utredningen ska upphöra. Det tycker jag är bekymmersamt. Det kommer nämligen att krävas åtgärder även i framtiden. Och då måste det finnas ett beslutsunderlag.

Ett konkret problem är huvudförhandlingarna. Statsrådet säger i sitt svar att en del har gjorts nyligen – det är sant. Jag och alliansregeringen har tagit initiativ. Nu handlar det som sagt om utvärderingen.

Det är bra att regeringen säger att de tänker fortsätta med en del av det som har beretts men som inte har kommit till beslut ännu. Det är ändå ett stort bekymmer för målsäganden, misstänkta, vittnen och domstolsmedarbetare, i lite olika kombinationer, när förhandlingar ställs in. Och det kostar väldigt mycket.

När jag lyssnar på svaret tycker jag att statsrådet underskattar både resultat och utmaningar i arbetet med informationsförsörjningen. Det syftar nämligen också till ökad effektivitet. Under många år ställdes rent allmänna krav på att olika myndigheter i rättsväsendet skulle samverka mer och utveckla sina möjligheter att bland annat skicka information digitalt.

När alliansregeringen tillträdde hade det suttit en arbetsgrupp i över tio år och inte fått någonting uträttat. Vi tog tag i det arbetet, skaffade en ny ledning, tog hjälp av professionella på området och etablerade ett konkret arbete som också har gett resultat, vilket statsrådet ju medger, även om jag tycker att det har skett mer än vad statsrådet antyder.

Men det här är inte enkelt. Det handlar om olika myndigheter som ska gå samman. Det var också ett uppdrag till utredningen, att specifikt titta på hur man ska få mer enhetliga definitioner och resultatmål för att på det sättet få en bättre uppföljning.

Jag begriper inte varför regeringen lägger ned detta arbete.

Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det här var ju en del av den utredningsexplosion som den borgerliga regeringen bidrog till under sitt sista år, 2014. Det handlar inte bara om Justitiedepartementet utan det var en lång rad departement som gjorde samma sak. När man såg att resultaten var dåliga och att man gick mot en valförlust gällde det att på något sätt visa att man tog initiativ och därför tillsatte man en stor mängd utredningar, inte bara på Justitiedepartementet utan också på många andra områden.

På Justitiedepartementet måste man sannerligen göra saker och ting, men resultatet av åtta års borgerlig regering var att antalet anmälda brott ökade, andelen brott som klarades upp minskade och antalet återfallskriminella i kriminalvården rörde sig inte alls. Siffrorna var ungefär desamma år efter år. Det hände ingenting med dem som hade återfallit i brott. Det var ju resultatet. Så det är klart att ni måste göra mer. Men man måste inte alltid använda utredningsformen. Det var ett misslyckande.

När Beatrice Ask och hennes statsrådskolleger såg att alla nyckeltal pekade fel frågade man sig vad man skulle göra. Jo, man tillsatte ett ytterligare antal utredningar. Det är två utredningar som vi diskuterar här i dag, varav den här är den första.

När ni sedan förlorade valet och kom tillbaka till riksdagen är det första ni gör att ni ihop med Sverigedemokraterna röstar igenom en budget som innebär en minskning av Regeringskansliets anslag med nästan 200 miljoner kronor. I nästa andetag drar ni in pengarna för alla de utredningar som ni startade 2014. Det är faktiskt inte särskilt konsekvent. Men det är det som är en del av bakgrunden till att regeringen har lagt ned ett stort antal utredningar, att ni har dragit in pengar från Regeringskansliet.

Då får man se över vilka utredningar man behöver ha kvar och vilka utredningar som kan föras vidare till arbete i annan form? Naturligtvis finns det utredningar som påbörjades ganska nyligen. Den här tillsattes 2014. Det är lättare att lägga ned nya utredningar än att lägga ned en utredning som kanske har pågått ett par år, är mitt uppe i sitt arbete och är på väg att leverera ett betänkande. Så får man göra när man ser på hur man ska hantera detta.

Att man först tillsatte ett stort antal utredningar 2014 och därefter drog in pengarna för Regeringskansliet för utredningsväsen hänger faktiskt inte ihop.

Vi kommer naturligtvis att beta av de här frågorna en efter en och gå igenom de förslag som finns när det gäller inställda domstolsförhandlingar. Det gäller också RIF-arbetet som är otroligt viktigt att fortsätta att vidareutveckla så att samverkansarbetet ökar mellan myndigheter om datautveckling och annan informationshantering. Det är självklart att detta arbete ska drivas vidare. Vi ska också ta en del andra initiativ.

Den här utredningen var en av dem som var mer tillbakablickande och mindre framåtblickande. Därför drog vi slutsatsen att när vi måste göra nedskärningar på grund av att det drogs ned på pengar var detta en av de utredningar som vi kunde undvara och i stället föra arbetet vidare i en annan form.

Anf. 41 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Morgan Johansson säger att det var en utredningsexplosion 2014 och att det skulle bero på något slags desperation hos alliansregeringen. Det var precis tvärtom. Vi förberedde för den kommande mandatperioden. För att kunna vidta åtgärder för att öka effektiviteten när det gäller informationsförsörjning, styrning, kvalitetsmått och att minska problemet med inställda förhandlingar måste man ha underlag.

Vi sa oss att det då är bra att inte bara analysera hur det ser ut, utan man bör också ta en vidare blick ut över världen för att se om vi kan lära oss någonting från andra länder, så att vi får ett gediget underlag.

Tyvärr är det så, Morgan Johansson, att just nu tappar du tempo därför att ni lägger ned utredningar som skulle kunna bidra med värdefull kunskap i viktiga frågor. Jag tycker att det är bekymmersamt för rättsväsendet att man inte ser behovet av att utveckla verksamheten. Det finns fortfarande alltför mycket av stuprörstänkande som gör att rättskedjan inte fungerar så smidigt som den skulle kunna göra, och det förlorar alla på.

Sedan kan man säga som Morgan Johansson: Ja, det gjordes för lite och allting var fel under Alliansens tid. Det är ju inte riktigt sant. Jag nämnde några exempel. I fråga om rättsväsendets informationsförsörjning tog vi tag i det som Socialdemokraterna hade misslyckats med under många år, nämligen att få myndigheterna att börja arbeta med hur man digitalt skulle kunna skicka dokument från polisen till åklagare och till domstolar och hur det ska fungera. Och det har faktiskt skett en hel del, men det är inte enkelt, och det är det som man måste ta tag i. Det var också en del av uppdraget.

Jag tror att en del av de åtgärder som vi vidtog när det gäller inställda förhandlingar kommer att ge effekt. Frågan är om det räcker. Därför tycker jag att det är bra att ni tänker göra mer, men jag vill ändå att det ska göras en utvärdering. Jag skulle vilja ha fakta om vilka resultat som man har fått

fram, inte bara att man tycker till eller låtsas. Det är det som är risken om ni inte skaffar fram det underlag som behövs.

Sedan sa Morgan Johansson att vi har sparat på Regeringskansliet. Ärligt talat har det aldrig funnits tillräckligt med pengar för utredningar, utan vi fick prioritera. Regeringen kan också prioritera, för så dyra är inte dessa utredningar. Dessutom bidrar den här och andra utredningar som ni har lagt ned i ett längre perspektiv till möjligheterna att hålla kostnaderna nere. Det är därför som jag inte förstår varför Socialdemokraterna och Miljöpartiet inte vill ha svar på frågan hur verksamheten kan bli effektivare och vilka resultat av olika initiativ och beslut som man har fått. Det beklagar jag.

Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Herr talman! Man styr ju inte myndigheter med utredningar. Det gör man genom regleringsbrev och delvis i myndighetsdialoger. Man styr dem också med budget och inte med utredningar. Är det vad man vill uppnå så finns det andra verktyg som regeringen har att använda sig av – jag pekade bland annat på RIF-arbetet som är otroligt viktigt.

Om man vill ha fler utredningar – ni ökade utredningsanslagen kraftigt, det talas om en utredningsexplosion 2014 – då kan man inte i nästa andetag dra ned med nästan 200 000 miljoner kronor på Regeringskansliet. Man måste förstå att Regeringskansliet hamnar i sådan situation att vi måste gå igenom allting för att se vad vi kan spara på. Och vad ska vi göra i stället?

De uppdrag som de två utredningar som vi talar om i dag har kan vi föra vidare på annat sätt. Då frågar Beatrice Ask: Vad ska ni göra i stället? Tappar ni inte i tempo där?

Jag kan berätta för Beatrice Ask vad vi ska göra i stället. Vi ska ta tag i det som Expressens Anna Dahlberg skrev om i söndags: Naiva borgare har bäddat för kriminella. En grupp står i särskild tacksamhet till Alliansen – de kriminella.

Sedan går Anna Dahlberg igenom system efter system som under era åtta år öppnade upp för olika former av fusk och fiffel. Det gäller etableringslotsarna, RUT- och ROT-systemen, nystartsjobben samt skattesystemet i allmänhet. I Dagens Nyheter av i dag görs det ytterligare en genomgång av era resultat: Systematiskt fusk med miljardstöd, och då talar vi om nystartsjobben.

När man läser om hur detta miljardregn har kunnat försiggå till olika system blir man beklämd. Expressen borde ju vara en av era vänner, men de skriver att Alliansen förvandlade Sverige till ett paradiset för entreprenörer och kriminalitet. Ni hade ingen kontroll över vart alla dessa pengar gick när det gäller Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, RUT- och ROT-avdrag och Skatteverket. Det är en sådan insats, Beatrice Ask, som vi nu kommer att få göra, städa upp i träsket av olika skatte- och bidragssystem. Det är system som varit fullständigt vidöppna för människor som velat fuska sig fram i tillvaron.

I stället för att förra året tillsätta nya utredningar tycker jag att Beatrice Ask som justitieminister borde ha satt sig ned och tittat på hur det egentligen ser ut i alla systemen, om fifflet och fusket ökat och gripit sig fast. Hon borde ha frågat sig om hon medverkat till att den ekonomiska brottsligheten ökat och vad man i så fall skulle ha gjort åt det.

Nu får ni inte chansen att städa upp i det, Beatrice Ask, utan det får vi göra. Där kommer vi att lägga våra resurser vad gäller utredningar för att komma till rätta med problemet. Det tror jag ger mycket bättre resultat än att titta bakåt och utvärdera en del administrativa åtgärder som gjordes tidigare.

Anf. 43 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag vet att regeringen är emot fristående alternativ och anser att allt som gjorts av Alliansen är fel.

Jag vill gärna påminna om att när man lagför bidragsfusk och annat måste man använda rättsväsendets olika delar. Det är viktigt att rättsväsendet fungerar effektivt och smidigt och att det finns tid och ork att ta sig an de olika ärenden som kommer.

Vi arbetade en hel del med det fusk och fiffel som pågår. Låt mig påminna ministern om den satsning mot organiserad brottslighet som vi drog igång 2007. Där är Försäkringskassan och andra myndigheter viktiga aktörer. Flera av de framgångsrika ärenden som drivits har handlat om att stoppa kriminella från att felaktigt utnyttja olika typer av bidragssystem. Det är ett viktigt arbete.

Det går inte att ställa den typen av problem mot en effektivare rättskedja. Utan kunskap och fakta som underlag för hur man ska få myndigheterna att arbeta bättre och processerna att fungera mer effektivt står man sig slätt. Då får man inte mer gjort, så enkelt är det. Jag tycker att justitieministern ställer saker mot varandra som egentligen inte ska ställas mot varandra, sådant som är beroende av varandra. Ska man få en effektivitet i bekämpandet måste man arbeta med ett effektivt rättsväsen.

Sedan är det märkligt att höra att RUT-avdrag och annat skulle ha medfört mer fusk. Många rapporter visar att svartarbetet har minskat tack vare möjligheten för fler att använda avdraget på ett seriöst och riktigt sätt. Fler har sluppit arbeta på en svart arbetsmarknad. Det är möjligt att justitieministern tycker att kvällstidningar ger bättre faktaunderlag än rapporter, men det är så det i vart fall är.

Jag underskattar inte de problem vi har, men rättsväsendet måste vara effektivt.

Anf. 44 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Självklart är det så. Det jag pekar på är att om man ska styra myndigheterna gör man det genom regleringsbrev, genom budget, genom myndighetsdialog. Man gör det inte genom utredningar. Om vi ska ha fler utredningar måste vi i så fall se till att få en finansiering av dem. Man kan inte i ena ögonblicket säga att det ska startas ett stort antal

utredningar för att i nästa dra in pengarna för Regeringskansliet, de som skulle ha gått till utredningarna. Man måste förstå att det får konsekvenser. Vi kan inte göra mer för mindre pengar i Regeringskansliet. Så fungerar det inte.

I stället gör vi en annan sak. Vi säger att de frågor som låg i utredningarna och som kan föras vidare i andra forum tar vi på allvar. Låt oss också gå igenom och ta ett nytt tag om detta med fiffel och fusk. Jag tycker att Beatrice Ask ska ta på stort allvar den så pass hårda kritiken. Expressens ledarsida är ett utslag av det som sker, och den följs nu upp med en artikel i Dagens Nyheter.

Jag tror att vi den kommande tiden kommer att få se mycket mer av sådant som visar hur dessa system under Alliansens tid vid makten byggdes upp på ett sådant sätt att de är mycket lätta att fuska och fiffla med. Vi fick ett nytt inslag i Fusk-och-fiffel-Sverige. Det ska vi försöka städa upp. Många, många miljarder har gått till ställen dit de inte skulle ha gått. Låt oss inrikta oss på det. Då blir det mycket mer verkstad än vad utredningarna skulle ha lett till.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2014/15:319 om en effektiv kriminalvård och färre återfall

Anf. 45 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Beatrice Ask har frågat mig vilka insatser jag och regeringen planerar för att vidareutveckla Kriminalvården och vilka åtgärder jag anser är nödvändiga för att kunna ha ett gott beslutsunderlag avseende insatser för att förebygga återfall i brott.

Bakgrunden till Beatrice Asks frågor är bland annat regeringens beslut i början av året att avsluta utredningen En flexibel och effektiv kriminalvård.

Att fler ska lämna en kriminell tillvaro bakom sig är en prioriterad fråga för regeringen. Att öka kunskapen om vad som fungerar är angeläget men kräver ett sammanhållet och långsiktigt arbete. Den utredning som tillsattes av den förra regeringen, med ett uppdrag som omfattade många disparata delar, hade utifrån direktivens utformning inte de förutsättningar som var nödvändiga för att leverera det underlag regeringen behöver för att utveckla styrningen av Kriminalvården, inte minst avseende det återfallsförebyggande arbetet.

Vi vet att övergången från anstalt till frihet är kritisk när det kommer till risken för att återfalla i brott. En av den tidigare socialdemokratiska regeringens sista åtgärder var därför att ta initiativ till nya regler för att åstadkomma en förbättrad och mer strukturerad övergång från livet i anstalt till livet i frihet. Målsättningen var att utslussning från anstalt skulle anpassas till vad varje intagen behöver för att förbättra förutsättningarna

för att klara sig i samhället efter frigivningen utan att återfalla i brott. Åtta år har passerat. Vi har i dagarna fått ta del av Kriminalvårdens årsredovisning och kan konstatera att man kan komma betydligt längre inom detta område.

Under tiden i anstalt ges ett unikt tillfälle att samordna och fokusera insatser kring individerna. Jag kan konstatera att den förra regeringen inte förrän 2014 identifierade samverkan som ett prioriterat område i Kriminalvårdens regleringsbrev. Jag och regeringen vill ta ett större och bredare grepp om det återfallsförebyggande arbetet och samverkan med andra aktörer. Exempelvis tror jag att det finns ett betydligt större utrymme att involvera socialt ansvarstagande företag och civilsamhällets organisationer i arbetet.

Regeringen anser vidare att det finns potential att generellt förbättra det brottsförebyggande arbetet. Ambitionen är att det ska finnas ett strukturerat brottsförebyggande arbete över hela landet. Dessa insatser kommer att ha stor betydelse för det återfallsförebyggande arbetet och för andra viktiga verksamheter på området, till exempel avhopparkeringsverksamhet och andra verksamheter som syftar till att förebygga nyrekrytering av unga till en kriminell livsstil.

Min och regeringens avsikt är att höja ambitionsnivån på en rad områden inom Kriminalvårdens verksamhet. Det ska vara tydligt vad en säker, human och effektiv kriminalvård är, såväl för Kriminalvårdens klienter som för brottsoffer och det omgivande samhället. Vi ska tillsammans med myndigheten och i samverkan med andra aktörer utveckla verksamheten. I det arbetet kommer den omfattande kunskap som finns, såväl nationellt som internationellt, om vad som är verksamt att tas till vara.

Anf. 46 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Av det framgår att S-MP-regeringen anser att de direktiv till utredningen En flexibel och effektiv kriminalvård som alliansregeringen gav var alltför omfattande, och man har därför beslutat att lägga ned arbetet. I en tidigare interpellationsdebatt hade statsrådet ett resonemang om att det är Alliansens budget som styr och att man därför inte kan låta utredningarna fortsätta. Jag vill gärna säga att om Alliansen hade varit kvar vid makten skulle vi, med vår budget, ha genomfört utredningarna. Det är en fråga om prioritering.

Det är djupt beklagligt att man lägger ned utredningen. En av de största utmaningarna för framtidens kriminalvård är att hitta former för att bedriva ett framgångsrikt återfallsförebyggande arbete. De tidigare insatser som alliansregeringen gjorde innebar att vi fick bättre tillgång till arbetsmarknadens olika åtgärder, såsom studier och större möjligheter för de intagna till utslussning under verkställigheten. Med den nya fängelselagen kompletterade vi reformarbetet, bland annat genom kravet att varje intagen ska ha en individuellt utformad verkställighetsplan.

Jag noterar att det i svaret var en släng om att det gått för långsamt. Det kan jag hålla med om, och det är ett problem. Det är viktigt att intagna har en personlig verkställighetsplan.

Kriminalvården använder numera nationella brotts- och missbruksrelaterade handlingsprogram utifrån en vetenskaplig

bedömning. Man prövar om behandlingarna har vetenskaplig grund. Så var det inte tidigare, utan man använde lite av varje. Trots verksamhetsutvecklingen återfaller många i brott. Enligt statistik från Brå återfaller ungefär 40 procent av dem som döms för brott i Sverige inom tre år. Om man är dömd till fängelse är risken för återfall ännu större; två av tre återfaller inom tre år efter frigivningen. Det här visar att det finns väldigt mycket kvar att göra.

Då borde det vara ganska naturligt att försöka ta reda på vilka återfallsförebyggande åtgärder som fungerar. Jag förstår inte varför man inte vill veta det. Jag förstår inte heller varför man inte vill veta hur arbetet i högre grad ska kunna anpassas till klienters olika behov och förutsättningar.

Jag förstår av svaret att statsrådet anser att frågan rent allmänt är viktig. Men något mer än att regeringen funderar på att ta initiativ när det gäller brottsförebyggande arbete får vi inte veta. Faktum kvarstår: Den här utredningen, som hade en viktig uppgift, lägger ni ned.

När det gäller den andra viktiga delen, att redovisa kriminalvårdens kostnadsutveckling och göra en internationell jämförelse, hoppar statsrådet över frågeställningen och omnämner detta som disparata delar. Det är beklämmande och historielöst.

Jag utgår ifrån att Morgan Johansson väl vet att vi hade ett par år av stora problem inom kriminalvården bakom oss när alliansregeringen tillträdde 2006. Det var överbeläggning, rymningar, missbruk på anstalterna med mera. Den tidigare socialdemokratiska regeringen fick lägga all energi på säkerhetsåtgärder och mer murar, vilket bland annat resulterade i anläggningen Saltvik.

Det planerades också stora investeringar, och det plöjdes ned en massa pengar, dock utan formella beslut, budgetunderlag och tillförlitliga prognoser. Där har vi nu stådat upp en hel del. Jag ska återkomma till det. Men vi har utmaningar. Det är i det perspektivet som vi vill ha bättre underlag om kostnadsutveckling och prioriteringar inom kriminalvården för att säkerställa att vi i framtiden inte hamnar i det moras som ni lämnade efter er förra gången.

Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det vi gjorde förra gången var bland annat att bygga ut säkerheten på fängelserna för att komma till rätta med rymningarna, som var ett stort bekymmer i början av 2000-talet. Efter de säkerhetshöjande åtgärder som vi vidtog är dessa nu mycket mindre förekommande än tidigare. Jag tycker nog att det var en ganska bra satsning som vi inledde för att göra det. Vi kan inte ha en situation där grovt kriminella rymmer i tid och otid. Vi måste ha säkerhet på våra fängelser.

Det uppdrag som Beatrice Ask rimligen hade som justitieminister, utöver polisens uppklaringsandel, förebyggande av brott och så vidare, var väl när det gällde kriminalvården att försöka få ned andelen som återfaller i brott. Men i statistiken över denna åtta år långa period är det som en död

mans EKG – det är en rät linje i diagrammet. År efter år är det 40 procent som återfaller i brott inom tre år. År efter år är det 25 procent som återfaller i brott inom ett år. Det hände ingenting under dessa åtta år beträffande frekvensen för återfall i brott. Det är också ett jättestort misslyckande för den tidigare regeringen, skulle jag vilja säga.

Beatrice Ask säger att man efter åtta år skulle komma till rätta med detta genom en ny utredning. Den tillsattes sommaren 2014, under de sista skälvande månaderna inför valet. Det här var en av de utredningar som ni tillsatte för att försöka ta initiativ i debatten gällande frågor som ni visste att ni hade ett svagt record i. Efter att ni tillsatt utredningen sommaren 2014 går det några månader, och så förlorar ni valet. Sedan kommer ni tillbaka hit och drar in pengarna från Regeringskansliet. I vårt förvaltningsanslag drar ni in 200 miljoner kronor som vi inte längre kan använda för utredningar. Det är klart att vi då måste gå igenom detta, se vilka utredningar vi har och vad det finns för möjlighet att föra vidare processer i andra former än utredningar. Som jag sa i mina tidigare inlägg styr man inte myndigheter med utredningar, utan med regleringsbrev, myndighetsdialog och budget.

Vad vill då jag göra? Jo, jag skulle vilja ta ett nytt och större grepp när det gäller utslussningsverksamheten. Är det någonting som är problematiskt är det just när människor lämnar anstalten och är på väg ut i frihet igen. Den situation vi i dag har med en fast och etablerad organiserad kriminalitet gör att det är ännu viktigare att det finns ett samhälle som är berett att ta emot och hjälpa till när det gäller bostad och sysselsättning, kanske också i samverkan med ideella krafter och ett nytt socialt nätverk. Då är det ännu viktigare att samhället finns där. Om det inte gör det kommer de gamla kriminella gängerna bara att fånga upp personen igen. Riksrevisionen har också pekat på att utslussningsverksamheten är en av de svaga punkterna. Vi kommer under den här mandatperioden att jobba väldigt mycket med just den delen. Vi tror att det är det som är det effektivaste sättet att minska återfallen i brott.

Anf. 48 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Statsrådet ”tror” att det är den viktigaste åtgärden. Vad jag säger är att det måste tas fram fakta om vad som fungerar. Där finns naturligtvis en skillnad i attityd.

Morgan Johansson säger att det Socialdemokraterna gjorde var att bygga ut säkerheten. Ja, jag sa just i mitt förra anförande att det var det ni gjorde. Men det var det enda ni gjorde. Innehållsmässigt gick verksamheten i stå.

Illa var att ni slarvade med beslutsprocesserna. Det gjordes investeringar i hundramiljonersklassen som det inte fanns underlag för. Prognoserna var så dåliga att de inte gick att använda. Tillsammans med departementet arbetade Finansdepartementet och Kriminalvården ganska intensivt för att reda ut denna oreda och få ordning på resurserna, vilket också innebar att flera projekt som utlovats inte blev av.

Vi såg också under de här åtta åren en minskad population på anstalt, vilket rimligen inte kan vara ett stort problem. Men det innebar också att prognoserna blev ännu mer otillräckliga.

I direktiven till utredningen behöver vi ha ökad flexibilitet. Vi behöver säkert arbeta med detta ännu mer i framtiden. Då måste man ta fram underlag för hur man gör detta. Det är viktigt.

Det är också väsentligt, tycker jag, att fundera över hur det kan komma sig att vi nästan inte alls ser något resultat vad gäller kostnader, trots att antalet intagna människor inom kriminalvården minskar drastiskt. Det finns en diskrepans här som vi måste komma till rätta med för att långsiktigt få loss mer resurser till verksamheterna.

Vi satsade bland annat mer på missbruksrelaterade program och kunde se att de hade positiva resultat. Det kanske inte förvånar någon, men det var viktigt att följa upp att det faktiskt ger resultat. Vi arbetade också med yrkesutbildningsprogram som fungerar väl, och det finns mer att göra.

Jag välkomnar de initiativ som regeringen kan ta på det här området. Men ställ inte dem emot att se till att man har ordning på investeringarna, att man vet hur pengar används och att det sker på ett effektivt sätt. Det var inte så. I dag är Kriminalvården i mycket bättre skick när det gäller administration, ekonomisk styrning och mycket annat. Men det fanns tidigare väldigt stora problem. Det fanns anledning att långsiktigt se hur man ska arbeta med detta.

Det är inte märkligt att den här utredningen tillsattes vid denna tid. Resultaten av minskad population, Högsta domstolens beslut vad gäller narkotikabrott med mera är ganska nya, och effekterna, som får långtgående konsekvenser, kom ganska sent. Vi såg att vi behövde plocka fram underlag inför den kommande mandatperioden. Jag tror att det är väsentligt att göra det. Jag tycker att det är märkligt att statsrådet med ett pennstreck sätter stopp för en utredning av den här betydelsen. Att ta ett helhetsgrepp på ekonomi, prioriteringar och resultat inom kriminalvården är ytterst väsentligt.

Och kom inte en gång till och säg att det inte går att driva den här utredningen med Alliansens budget! Vi lade den budget vi skulle ha använt, och den här utredningen skulle ha varit kvar. Det är en fråga om prioriteringar. Säg som det är! Ni vill inte ha underlag. Ni vill bara tycka till.

Anf. 49 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är klart att vi vill ha underlag. Men om syftet är att man ska styra myndigheterna bättre gör man det på andra vägar via regleringsbrev eller budgeten men inte via utredningar.

Den här utredningen tillsattes i ett läge där Kriminalvården på eget initiativ redan hade inlett ett arbete med att förändra den interna styrningen och att utveckla sitt arbete. Då ska man utöver det lägga det här uppdraget på en särskild utredning. Vi såg i det sammanhanget att det var en av de

insatser som man kunde avvara när ni nu drog in 200 miljoner kronor och vi var tvungna att se över vilka utredningar som fanns.

Utredningen tillsattes på sommaren 2014. Jag var i mina tidigare inlägg inne på att om man får en neddragning från riksdagen och måste gå igenom sina utredningar är det svårare att lägga ned utredningar som kanske har verkat under en viss tid, och man ska nog heller inte göra det. De kanske är i stånd att lägga fram sitt betänkande, eller kanske precis ska lägga fram sitt betänkande. Det är lättare att göra det med sådana som egentligen inte ens har hunnit komma igång med sitt jobb.

Vi kan träta om resultatet. Vi hade problem med rymningar i början av 2000-talet. Den socialdemokratiska regeringen vidtog ett antal åtgärder för att stärka säkerheten, och vi kom till rätta med det. Under de åtta år som Beatrice Ask var justitieminister talade hon varje gång i varje debatt om att vi måste minska återfall i brott. Men det kom aldrig några resultat.

Vi kan bara titta på statistiken. Det är 25 procent år efter år, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 och 2011. Det är runt 25 procent år efter år som återfaller i brott inom ett år. När det gäller dem som återfaller i brott inom tre år är det samma sak. Det ligger på 40 procent år efter år under hennes tid som justitieminister.

Om man nu ska tillsätta en utredning för att se över hela kriminalvården borde ni kanske ha gjort det långt tidigare i så fall i stället för att i sluttampen kasta in detta bara som ett sätt att försöka ta initiativ under en sommarmånad.

Vi går vidare med en hel del förslag. Vi fortsätter naturligtvis att vidareutveckla kriminalvården. Det jag vill se specifikt på ytterligare handlar om detta med utslussningen och att ge ett bättre mottagande för dem som har avtjänat sina straff. Där återkommer vi till exakt hur vi ska göra. Det tror jag är en nyckelfråga om man ska lyckas i det återfallsförebyggande arbetet.

Anf. 50 BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Vi kan återkomma till statistiken. Jag är inte så säker på att resultaten heller kommer att bli så lysande med socialdemokratisk ledning. Det är ett bekymmer. Jag tar verkligen siffrorna när det gäller återfall på stort allvar. Det var skälet till att fundera över vad som fungerar och vad som inte fungerar.

Det som hände under de åtta åren var att man övergick till att använda kunskapsbaserade program som man ansåg sig ha vetenskapliga belägg för. Vi höjde kvaliteten på insatserna vad vi kunde begripa. Men vi har ändå inte bättre utfall. Det finns säkert många komplicerade faktorer bakom det. Men då måste man fundera över vilka de är, och det vill inte den nya regeringen ta reda på.

När det sedan gäller säkerheten var det vad Socialdemokraterna fick ägna sig åt. Jag konstaterar att det var väldigt mycket pengar som gick till helt onödiga insatser och därmed togs ifrån den viktiga verksamhet som borde bedrivas på anstalt. Exempelvis lade man ned väldigt många arbetsplatser och många enheter för viktigt arbete som gör att de intagna

mår bättre men också har större möjligheter att förbereda sig för ett yrkesliv och ett vettigt liv utanför. Det stjälar resurser, och det var kanske inte helt nödvändigt.

När man ser framåt är det ändå viktigt att analysera kostnaderna över tid för olika poster och också att se hur andra länder finansierar och prioriterar. Vi kanske kan lära oss någonting så att vi får ut mesta möjliga till gagn för samhället. Här finns det viktiga saker i utredningen som borde ha fått fortsätta att verka.

Jag återkommer till detta med att det kom så sent. Vi kan ha olika bilder av det, och det är ganska naturligt. Vi tillsatte utredningar för att vi vill arbeta framåt och under den kommande mandatperioden. Till skillnad från regeringen hade vi dessutom ett program att utgå från.

Anf. 51 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! De väsentliga delarna i den utredning som Beatrice Ask tillsatte bara ett par månader före valet kan vi ta vidare i andra former och utveckla vidare. När vi nu fick indragningen av pengar ansåg vi att övriga delar kunde man vänta med eller avvara i det här läget. Detta var en sådan utredning som tillsatts väldigt sent och inte riktigt ens hade kommit igång och börjat jobba. Då måste man göra den prioriteringen.

Bilden är sådan att vi ordnade upp säkerheten under vår tid fram till 2006 och fick ned rymningarna. Det tycker jag ändå är rätt viktigt. De som sitter i fängelse ska sitta i fängelse. De ska inte springa runt på stan om de inte har permission. De ska sitta i fängelse och inte vara på rymmen. Det gjorde vi under vår tid fram till 2006.

Därefter borde man ha vidtagit ett ordentligt jobb när det gäller återfallsfrekvensen. Beatrice Ask pekar på programmen inom kriminalvården. Jag instämmer i det. Jag tycker att det var väldigt bra att man rensade bland programmen och ställde dem på en mer vetenskaplig grund än vad man har haft tidigare. Det var väldigt bra. Men likväl är vi kvar i samma siffror som har varit.

Jag har också full respekt för att det är väldigt svårt att arbeta med det. Vi får se om vi lyckas bättre än vad ni lyckades. Jag är inte heller helt säker på det. Det är rätt svår materia. Men vi tänker i varje fall ta ett rejält tag. Jag tror att utslussningen kanske är den viktigaste delen vi har att arbeta med.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2014/15:252 om försvaret och höjda arbetsgivaravgifter för unga

Anf. 52 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Hans Wallmark har frågat mig hur de höjda arbetsgivaravgifterna för unga kommer att slå mot Försvarsmakten och om myndigheten kommer att bli kompenserad för kostnadsökningen.

Det är korrekt som Hans Wallmark skriver i sin fråga att regeringen överväger en slopad nedsättning av socialavgifterna för unga, vilket också skulle påverka Försvarsmaktens ekonomi.

Hur en sådan kostnadsökning skulle påverka den totala ekonomin är för tidigt att säga. Regeringen avser att återkomma i frågan om Försvarsmaktens långsiktiga ekonomi i samband med regeringens försvarspolitiska inriktningsproposition 2015.

Anf. 53 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag känner försvarsminister Peter Hultqvist som en värtalig och resonerande person. Det här svaret tog 33 sekunder att läsa upp och består av tre relativt rapsodiskt och korthugget utformade stycken. Ibland kan det vara nog så talande att det inte står så mycket.

Herr talman! Jag skulle vilja hävda att det finns en likhet och en skillnad mellan Peter Hultqvist och mig. Likheten är såtillvida att vi båda deltar i försvarssamtal som kommer att resultera i försvarsförhandlingar om ett nytt försvarsbeslut. Det är gott och väl.

Jag tror också att det finns likheten såtillvida att vi båda är intresserade av att försvaret tillförs mer resurser och anser att Sveriges försvar behöver mer pengar. Det är också gott och väl.

Det som är den stora skillnaden mellan Peter Hultqvist och undertecknad är att han vid varje förhandlingstillfälle, ifall den regeringen han är en del av höjer ungdomsarbetsgivaravgiften och inte kompenserar Försvarsmakten, varje år kommer att ha i runda slängar 260 miljoner kronor mindre än jag. Därför är det rätt angeläget att ställa den typ av frågor som jag ställer, och det är också intressant att se att svaren just inte är särskilt omfattande.

Enligt tidningsuppgifter – och jag är väl medveten om att de är just tidningsuppgifter – har det ändå förekommit en siffra. Den är inte framförd i förhandlingar och diskussion, men den gällde att man från Finansdepartementets sida skulle börja erbjuda Försvarsdepartementet en första nivåökning om 200 miljoner kronor första året i ökade försvarsanslag, utöver vad Försvarsberedningen hade skrivit fram.

Om man gör den åtgärd som nu planeras när det gäller ungdomsarbetsgivaravgiften har Försvarsmakten själv räknat ut att det skulle innebära en kostnad på ungefär 260 miljoner. Det innebär att det första årets erbjudande om ett tillskott på 200 miljoner i själva verket skulle vara minus 60 miljoner.

Jag tror mig ändå veta att Peter Hultqvist som försvarsminister och jag som Moderaternas försvarspolitiska talesperson är besjälade av tanken och

idén att vi måste tillföra mer resurser till Sveriges försvar utöver det vi i Försvarsberedningen i bred enighet konstaterade.

Om man nu inför denna höjning av ungdomsarbetsgivaravgiften och inte kompenserar Försvarsmakten kommer man också att få ställa frågan: Var ska man då finansiera detta från Försvarsmaktens sida? I dag är Försvarsmakten en av landets absolut största ungdomsarbetsgivare.

Det hela varierar lite beroende på vem man frågar. Det kom en rapport från riksdagens utredningstjänst för några månader sedan. Vid den tidpunkten sade man att det fanns 6 935 anställda av drygt 50 000 inom Försvarsmakten som skulle drabbas av den höjda ungdomsarbetsgivaravgiften. Statistiska centralbyrån har pekat på att det skulle kunna handla om 9 500.

Om man nu inför höjningen, och därmed i ett slag förlorar 260 miljoner kronor och inte kompenseras för det, måste Försvarsmakten ta de pengarna någonstans. Vi vet att man som ett svar på ett läge med ökade kränkningar och incidenter i Östersjöområdet redan förra året tillförde 100 miljoner, och sedan har man haft ambitionen att tillföra mer pengar för närvaro, ökad incidentberedskap och övningsverksamhet. Det har överbefälhavaren själv sagt varit värdefulla pengar. Det har betytt mycket.

Det är ungefär de nivåer som vi nu har tillfört som skulle försvinna om regeringen går vidare med förslaget om ungdomsarbetsgivaravgiftshöjning. Därför upprepar jag frågan till försvarsministern hur han ser på detta.

Anf. 54 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag tänker inte ge mig in på några personliga recensioner av vare sig Wallmark eller mig. Jag tror att det mest intressanta är slutresultatet av diskussionerna om inriktningspropositionen.

Det är klart att man kan ägna kraft åt att diskutera en ungdomsarbetsgivaravgift som kan ligga på omkring 260 miljoner i ett eventuellt utfall, även om vi inte med säkerhet vet att det handlar om det. Samtidigt har vi en försvarsekonomi på uppemot 45 miljarder kronor. Då får man ställa detta i relation. Är det helheten av den samlade försvarsekonomi man ska ägna kraften åt, eller ska man ägna den åt olika delposter i sammanhanget som kanske i den totala ekonomin är av mindre betydelse? Man kanske måste ägna kraften åt helheten.

Det Försvarsmakten nu har framfört i sitt underlag inför den fortsatta diskussionen om inriktningspropositionen är att man behöver 16 miljarder – 4 miljarder per år – för att leva upp till det man då betecknar som Försvarsberedningens kravbild. Det är ju helt andra nivåer och summor än det här handlar om, och då kräver det andra nivåer på insatserna.

Det är också intressant att Wallmark nu tar upp att vi måste göra olika typer av satsningar. Det är väl delvis en ny insikt i sammanhanget. Jag vet inte vad jag ska beteckna det som, men jag hade i alla fall möjlighet att delta i något som skulle föreställa samtal inför Försvarsberedningens slutskede. Där förde vi från vårt håll fram att det måste fram mer pengar i närtid. Den diskussionen slutade med att jag sent sista kvällen fick ett bud

om hela 75 miljoner kronor som en förstärkning till Försvarsmakten. Det var knappast ett bud som jag då var imponerad av som jag fick av Moderaternas företrädare i sammanhanget, som jag uppfattade på något sätt representerade hela alliansgruppen. Jag tackade nej till det, och vi skrev en reservation.

Det som är intressant är att man nu i stället för att föra de resonemang som präglade den förra regeringen – att lägga satsningarna så långt bort i tiden som möjligt och i stora materielsystem – för en diskussion som är inriktad på att lösa ekonomin 2016–2020. Det innebär att det måste göras en positionsförflyttning, bland annat för Wallmarks parti, där man måste gå in på resonemang om hur vi ska se på finansieringen här.

Om sedan Wallmark väljer att tro på tidningsuppgifter och spekulationer är det väl mer ett problem för honom än för mig. Vi får väl se vad detta är när vi kommer till skarpt läge. Då är det upp till oss alla att hjälpa till för att i närtid får en hel del satsningar utöver vad den förra alliansregeringen lyckades prestera och definitivt över nivån 75 miljoner. Då kanske vi måste ha lite mer vidsyn än att koncentrera oss på 260 miljoner i en samlad budget på ungefär 45 miljarder.

Jag skulle vilja uppmana Wallmark att tänka lite bredare och lite större i det här sammanhanget. Jag tror att vi kanske måste hamna på nivåer som är högre än både 75 miljoner och 260 miljoner innan detta är klart.

Anf. 55 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Nu känner vi igen den gamle Peter Hultqvist. Det var lite värtaligare och lite längre än tre rapsodiska stycken avverkade på 33 sekunder.

När Peter Hultqvist som försvarsminister hänvisar till vad vi talade om för ungefär ett år sedan finns det skäl att påminna om vad vi hela tiden har framhållit från vårt partis sida, nämligen hur viktigt det är med en ansvarsfull finansiering.

Om Peter Hultqvist som försvarsminister rekommenderar Moderaterna att göra positionsförflyttningar, vilket vi mycket väl kan göra, skulle jag vilja uppmantra även Socialdemokraterna och Peter Hultqvist att göra positionsförflyttningar, inte minst i resonemangen om ansvarsfull finansiering.

En helhet består alltid av enskildheter och detaljer. Även om vi pratar om drygt 40 miljarder är det inte helt oväsentligt att vi i detta tar fasta på delposten om 260 miljoner.

Om den regering som Peter Hultqvist är en del av tänker höja, i praktiken fördubbla, arbetsgivaravgifterna för ungdomar kommer det att slå hårt mot Försvarsmakten som en av landets större ungdomsarbetsgivare. Vi kan fundera på om det är 7 000 av de 50 000 anställda som berörs eller om det är 9 500, men i vilket fall som helst talar vi om ungefär 260 miljoner kronor om året. Om den här regeringen hade för avsikt att redan under det innevarande året lägga fram ett förslag skulle det bli drygt 100 miljoner kronor bara för 2015.

Då kommer jag in på varför det är intressant att diskutera dessa enskildheter och detaljer. Som en konsekvens av det vi ser i vårt närområde, i luften, på vattnet och under vattnet, beslutades förra året om extra medelstildelning för att höja incidentberedskapen och öka övningsverksamheten. Det är i grunden väldigt bra. Jag uppfattar inte att det finns någon partiskiljande skillnad mellan försvarsministern och mig där.

Överbefälhavaren har varit mycket noga med att understryka hur viktigt det har varit med denna extra tilldelning av medel för att markera närvaro, höja tröskeln och öka övningsverksamheten. Då har det rört sig om nivåer som ligger jämsides med det regeringen nu är beredd att dra in genom en höjd ungdomsarbetsgivaravgift. Överbefälhavaren har själv pekat på att detta tillskott har varit glasyren på kakan.

Herr talman! Den extraglasyren är nu Peter Hultqvist och hans regering på väg att skrapa bort med en precision och noggrannhet i kronor och ören räknat.

Det är den här frågan försvarsministern måste besvara. Det handlar inte om att prata om den stora helheten och alla 45 miljarder. Så brukar försvarsministern göra. Prata också om enskildheterna och detaljerna som tillsammans skapar helheten! Då är det inte oväsentligt att veta huruvida Socialdemokraterna som ett regeringsparti går in i försvarsförhandlingar med alliansföreträdare och kommer att ha 260 miljoner kronor mindre per år. De här frågorna är centrala, för ytterst blir det så här: Försvinner 260 miljoner kronor om året i den höjda ungdomsarbetsgivaravgiften riskerar andra saker att försvinna från Försvarsmakten.

Det hade varit intressant att få höra om försvarsministern själv har någon idé eller något begrepp om var Försvarsmakten ska hitta de extra pengarna. Handlar det om minskad övningsverksamhet? Handlar det om minskad incidentberedskap? Eller var ska Försvarsmakten rekommenderas att finna dessa 260 miljoner kronor för att finansiera den höjning regeringen planerar?

Anf. 56 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag vet inte om Wallmark begriper vad det är för process han står inför när det gäller inriktningspropositionen och samtal. Där ska vi prata om pengarna och lägga korten på bordet. Det är där vi ska försöka göra de här avvägningarna. Det var egentligen det som jag i ett kort koncentrat redogjorde för i mitt inledande korta svar.

Det är egentligen det sakförhållandet som gäller. Det är klart att man kan stå här och tala om både det ena och det andra och försöka göra det till en jättefråga och till och med börja fundera på hur glasyren ser ut i olika sammanhang. Men när vi ska diskutera alltihop är det helheten det handlar om.

Jag kan bara konstatera att det ni lämnade efter er var underskott i personalförsörjningen. Det var stora hål i materielförsörjningen. Vi har alltså ett strukturellt underskott i Försvarsmakten att hantera. Detta måste grundfinansieras för att vi över huvud taget ska komma någon vart i arbetet

med inriktningspropositionen. Det handlar om betydligt större belopp än de här pengarna.

Det är många parametrar man måste ta tag i och inte bara den här relativt lilla kostnadsposten, i förhållande till allt det andra och i förhållande till de underskott ni har lämnat efter er.

Sedan vill jag bara påminna om hur läget var när vi diskuterade inför Försvarsberedningens avslutning. Jag lade fram fyra förslag på olika typer av finansiering. Men det var inget som dög åt er. Dessutom fick jag inget förslag tillbaka. Det här fördes fram i form av någon sorts dekret: Skulle inte vi ställa upp på Moderaternas eventuella idéer skulle det inte bli någonting. Sedan fick jag det närmast förolämpande budet på 75 miljoner kronor som avslutning.

Det record ni har i det sammanhanget är alltså inte speciellt imponerande.

När vi går in i diskussionen om ekonomin måste vi tyvärr titta på: Hur klarar vi den grundläggande stabiliseringen av Försvarsmakten? Hur klarar vi att, utöver det som har lagts dit hittills, få till satsningar som gör att vi kan öka den militära förmågan? Då är det hela ekonomin vi måste diskutera och inte bara den här posten.

Jag tror att Wallmark väl känner till att det är både plus- och minuseffekter man måste diskutera när man tar ställning till en helhet och inte bara enskildheter. Vi har nu en process framför oss. Jag hoppas att vi så småningom ska kunna vara överens om både innehåll och finansiering i inriktningspropositionen och tillsammans komma fram till en mer realistisk och verklighetsförankrad finansiering av det svenska försvaret än vad vi har haft hittills. Jag hoppas nu att alla ska kunna bidra på ett positivt sätt. Men då måste man ta hänsyn till alla parametrar i en väl fungerande helhet.

Slutligen skriver Wallmark om den militära aktiviteten i Östersjöområdet och att det riskerar att försvinna pengar från den sidan. Är det något som är prioriterat är det att upprätthålla incidentberedskapen. Incidentberedskap är inte övningsverksamhet, vilket jag nästan får bilden av i interpellationstexten. Incidentberedskap är ett sätt att klara ut och markera svenskt territorium och svensk suveränitet. Det är viktigt att det är rätt på den punkten.

Anf. 57 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Ja, rätt ska vara rätt. De medel som anslogs för de här extrasatsningarna gick just till incidentberedskapshöjning och ökad övningsverksamhet. Det är det som det syftas på. Annars delar jag försvarsministerns bedömning.

Jag delar också försvarsministerns bedömning att det vore önskvärt med en bred enighet kring ett nytt försvarsbeslut. Men då vill jag ändå påminna, herr talman, om att all helhet bygger på enskildheter och detaljer.

Om regeringen höjer ungdomsarbetsgivaravgiften utan att kompensera Försvarsmakten, vilket man har för avsikt att göra gentemot kommuner

och landsting, kommer varje regeringsföreträdare att komma till förhandlingarna med minus 260 miljoner.

Jag måste förvarna försvarsministern om att jag kommer att återkomma med frågor till honom, som en del av den här regeringen, när det gäller varje kostnadsfördyring som regeringen planerar att göra som kommer att slå mot Försvarsmakten. Även om vi i bred enighet kommer att satsa mer resurser, vilket är önskvärt, på Sveriges försvar kommer en del av de resurserna nämligen att dräneras genom olika former av kostnadshöjningar och andra fördyringar. Ungdomsarbetsgivaravgiften är ett exempel. Det är värderat till ungefär 260 miljoner kronor om året.

Jag vet, herr talman, inte exakt i vilken värld försvarsministern befinner sig. Jag vet att han tidigare har varit kommunalråd i Borlänge – jag har varit kommunalråd i Ängelholm. Men 260 miljoner kronor är för mig rätt mycket pengar, allra helst som jag vet att det handlar om ungefär 7 000 ungdomar i Försvarsmakten, av 50 000 anställda.

Herr talman! När Peter Hultqvist hade den roll som jag nu har, nämligen att vara oppositionens största partis försvarspolitiska talesperson, hade han oftast ett valspråk. Det var: Se verkligheten sådan den är! Det sa han återkommande till den tidigare alliansregeringen. Jag måste uppmuntra det och upprepa vad Peter Hultqvist har sagt: Se verkligheten sådan den är! 260 miljoner kronor mindre om året är 260 miljoner kronor mindre om året.

Anf. 58 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag har aldrig förnekat att en ungdomsarbetsgivaravgift påverkar Försvarsmaktens ekonomi. Jag har hela tiden tillstått att det är så. Jag har ingen verklighetsläxa att göra på den punkten.

Men jag tycker att Wallmarks perspektiv på tillvaron kanske är lite snävt. Vi måste komma till rätta med ett strukturellt underskott i botten. Det är arvet efter er. Det är underskott i personalförsörjning. Det är en hel del problem på materielsidan. Det handlar om att se verkligheten som den är på den punkten.

Vi har också en lång rad brister i Försvarsmakten som skulle ha kunnat åtgärdas tidigare genom den förra regeringens initiativ, men så skedde icke. Där har vi en hemläxa att göra som handlar om betydligt större medel än 260 miljoner.

Vi har alltså en helhet som är betydligt mer komplex och betydligt mer svårhanterbar än de här pengarna.

Vi kommer naturligtvis att återkomma även till denna post när vi ska diskutera inriktningspropositionens finansiering. Det är ingenting vi blundar för. Men Wallmark får ändå ursäktas att jag vill bredda perspektiven så att vi ser lite mer vad vi egentligen har att hantera.

Sedan vill jag påminna om ert eget record i sammanhanget. Det är många saker som många regeringar har hållit på med. Det är PLO-påslag. Det handlar om hur man konstruerar försvarsmaterielindex. Det handlar om hyreskalkyleringar och avkastningskrav och om en massa olika saker.

Ni har en stabil historia att redovisa från er regering i fråga om hur man gör för att gröpa ur olika typer av anslag.

Jag säger inte att vi kommer att avskaffa allt det här. Men det är sådant som finns i en statlig förvaltning och som på olika sätt måste pareras och hanteras. Vi får väl tillsammans diskutera även de bitarna när det gäller inriktningspropositionen. Det är nämligen också en realitet. Se verkligheten som den är!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2014/15:306 om hemvärnets betydelse i det nya säkerhetsläget

Anf. 59 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jan R Andersson har frågat mig hur jag ser på hemvärnets betydelse i ljuset av det förändrade säkerhetsläget och möjligheten att öka dess numerär och ge förbanden mer kvalificerade uppgifter och materiel.

Som interpellanten framhöll i sin fråga är hemvärdet en oerhört viktig resurs för det nationella försvaret och har en hög tillgänglighet vid kriser och incidenter. Det har vi sett bland annat i samband med branden i Västmanland och även i samband med andra händelser, bland annat en tågolycka i Borlänge en gång i tiden som orsakades av att man misslyckades med en transport på Borlänge bangård.

Försvarsberedningen skrev i sin rapport från maj förra året att hemvärdet bör utvecklas för att kunna lösa mer kvalificerade uppgifter. Det är en väldigt viktig markering som gjordes och som jag är väl medveten om.

I arbetet med den nya försvarspolitiska inriktningspropositionen granskas dessa förslag och kommer att presenteras i ett senare skede. Därför är det svårt för mig att föregripa den processen i dag. Men självklart har jag möjlighet att kommentera de olika förslag som interpellanten ställer.

Inriktningspropositionen för försvaret är planerad att överlämnas till riksdagen längre fram under våren.

Anf. 60 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag börjar med att tacka för svaret. Jag förstår i huvudsak försvarsministerns inställning. De facto pågår ju samtal, och förhandlingar i mer skarpa termer är väl också förestående. Detta får vi nog all anledning att följa på olika sätt.

Det som gör mig lite orolig och som är anledningen till att jag har ställt interpellationen är den dubbelhet som man kan uppfatta i frågan. Jag tror inte att det finns någon stor skillnad i sak mellan mig och försvarsministern när det gäller hemvärnets uppgifter, utrustning och materiel. Precis som försvarsministern citerade från Försvarsberedningen har man ju angett en ton som går ut på att man vill höja förmågan hos hemvärdet, eventuellt

tillföra ny materiel, hitta nya uppgifter och till och med öka dess numerär. Man säger också att möjligheten att använda hemvärdnet ska öka både i krig och i fred.

Även om det inte gäller den här församlingen tror jag kanske också att man för många behöver göra klart att det hemvärn som uppstod under andra världskriget som någon form av mindre miliser i dag är en helt annan organisation. De är professionellt tränade och har i princip samma eller bättre utbildning än många av de värnpliktiga som i dag ingår i vissa av våra förband. Hemvärdnet har också en professionell förmåga att lösa mer komplicerade uppgifter än vad man kunde göra tidigare.

Hemvärdnet har också för första gången på lång tid fått en egenproducerad utrustning, och man har i dag möjligheter att faktiskt samverka med andra typer av förband och kan agera i ett större sammanhang.

Mot den bakgrunden och med det nya, kompetenta hemvärn som vi har i dag, tillsammans med de skrivningar som finns i Försvarsberedningen där man är väldigt positiv till att både ge nya uppgifter och öka antalet hemvärnsmän, framför allt på Gotland, har överbefälhavaren ändå uttalat vid en träff med försvarsutskottet att han hellre skulle prioritera andra uppgifter. Den bottenplatta som både försvarsministern och överbefälhavaren har pratat om i alla fall under detta år måste komma först, menar han.

Då ställer man sig givetvis några frågor. Det första som jag skulle vilja säga är att man kan ju inte bara göra en sak åt gången i försvaret. Jag tror att man kan omorganisera och tillföra nya uppgifter och materiel till en hemvärnsorganisation samtidigt som man jobbar parallellt med den insatsorganisation som givetvis ska bemannas upp och klara sina uppgifter.

Det är det som reser frågan om olika röster från den ledande chefen inom myndigheten och den politiskt tillsatta ministern, som inte har samma bild. Därför måste jag ändå fråga försvarsministern om han delar den uppfattning som överbefälhavaren satt ljus på, nämligen att prioriteringen inte ska vara hemvärdnet utan insatsorganisationen, och sedan, möjligtvis i mån av tid eller hur man nu kan uttrycka det, ska hemvärdnet få del av de här resurserna.

Med respekt för de samtal och förhandlingar som är på gång måste jag ändå ställa dessa frågor till försvarsministern.

Anf. 61 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag vill bara understryka att arbetet med inriktningspropositionen fortfarande pågår. Jan R Anderssons beskrivning av uppstarten av hemvärdnet som någon sorts milisgrupp under andra världskriget stämmer. Det handlade mycket om att organisera det så att man inte skulle få en uppkomst av frivilligkårer utan ha det inom samhällets hägn och inom ett nationellt försvarstänkande.

Det är också riktigt att hemvärnsorganisationen har utvecklats till en hög grad av professionalism, att man har en bra utbildnings- och

övningsverksamhet och att man är väl lämpad att genomföra en lång rad olika typer av uppgifter där man bistår samhället väldigt konkret på många sätt i samband med olika händelser. Jag kan konstatera att utöver de militära uppgifterna bidrog hemvärnet med ett stöd omfattande 99 000 timmar förra året till olika typer av samhällsliga insatser. Detta visar hemvärnets väsentliga roll.

Jag kan inte se att det handlar om antingen eller, utan det är handlar om både och när det gäller hemvärnet. Hemvärnet är en del av den samlade Försvarsmakten. Jag har inte heller uppfattat att ÖB tänker i termer av antingen eller, utan han omfattas också av ett både-och-tänkande. Sedan måste det vara tillåtet att ha olika typer av nyanser i det här sammanhanget under en beredningsprocess, men eftersom jag inte känner till hur era resonemang har gått i utskottet har jag ingen anledning att kommentera detta i någon djupare mening.

I Försvarsberedningens rapport har vi fört fram att man skulle kunna tänka sig en förstärkning av utrustningen när det gäller hemvärnet. Det har bland annat genomförts ett projektarbete med exempelvis granatkastare där man inom ramen för Dalabataljonen, som jag själv har besökt för att ta del av deras arbete, har haft en mycket intressant och utvecklande övningsverksamhet. Det tycker jag är ett oerhört lovt värt initiativ som vi bör stimulera inför framtiden.

Jag ska självklart inte föregå vad vi kommer fram till när det gäller inriktningspropositionen, men jag är ändå principiellt positiv till att utveckla hemvärnet i riktning mot en högre nivå av beväpning. Exakt hur det kommer att se ut får vi återkomma till.

I ett läge när omvärlden förändras och försvaret går ifrån ett mer internationellt inriktat försvar, som bygger på att vi ska kunna mobilisera styrkor till olika internationella operationer, mot att stärka den nationella dimensionen och ha den som den dominerande uppgiften är det klart att hemvärnet, som ändå är en del av det som vi kan kalla för territorialarmén, har en oerhört viktig roll. Då måste man också i sammanhanget se till hur man utrustar denna organisation, utvecklar den och, framför allt, hur man rekryterar till organisationen.

Anf. 62 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Med en utblick i omvärlden skulle man kanske kunna föreställa sig eventuella scenarier. Tittar vi exempelvis på den tysta invasionen av Krim ser vi att det inte var någon egentlig uppstart av reguljära militära förband. Jag tror att vi har ett sådant hot även i Sverige, och därför behöver vi skydd av installationer. Vi behöver ett snabbt insatt försvar för att skydda viktiga samhällsfunktioner, och det finns egentligen bara en organisation som är organiserad för att klara detta – hemvärnet.

Därför tror jag också, precis som sas i en tidigare debatt här, att vill vi ha satsningar i närtid så är hemvärnet den bästa organisationen att ge nya resurser till.

Det konstaterades också i går när försvarsutskottet utvärderade vad som hade skett i försvarspolitik under senare år. Nulägesbilden är att

kanske 80 procent av de reguljära arméförbanden är fullt ut bemannade och så vidare. Det konstaterades att en av pluspunkterna var hemvärnet, som hade klarat sin rekrytering och sin förbandsuppsättning till i princip 100 procent.

Detta tycker jag är viktigt att ha med sig när man för vidare samtal så att man, precis som försvarsministern sa, inte glömmer bort att de territoriella försvarsförbanden och skyddsförbanden i dag i huvudsak utgörs av hemvärnet, eftersom de reguljära förbanden inte finns på alla platser i landet.

Det är också viktigt att veta att hemvärnsförbanden har en kort inkallelsetid. I ett skarpt läge får vi räkna med en månad för att kalla in våra insatsförband medan hemvärnet ofta kan vara på plats inom timmar. Om vi ska se på något positivt under senare år i organisationen är det hemvärnet som främst bör lyftas fram.

Man bör vara tydlig med att det finns en viljeinriktning att tillföra ny materiel. Jag talade om granatkastare och robot 70, men jag tror även att man kan titta på andra saker. Det finns i olika scenarier behov av till exempel mer långräckviddigt pansarvärn. Det kan också finnas andra funktioner. Givetvis behöver detta anpassas till hur det ser ut i landet.

När vi tittar på olika scenarier som kan innehålla skymningslägen är det viktigt att vi ser att hemvärnet är den organisation som är utrustad och beredd att möta dem. Det är också viktigt att när vi säger att vi vill ha effekt i närtid att vi tittar på vilka militära organisationer som klarar av detta; det är hemvärnet.

Både ÖB och försvarsministern har tidigare i försvarsdiskussionen pratat mycket om en grundplatta. Jag tror att det behövs en tilläggsplatta så att vi kan se på hur hemvärnsförbanden kan organiseras så att de i närtid kan få större effekt operativt. Jag uppfattar ändå att försvarsministern i grunden står bakom diskussionen. Givetvis kommer det att föras ytterligare diskussioner, men jag hoppas att försvarsministern klarar av att övertyga överbefälhavaren om att hemvärnet är mycket pang för pengarna, det vill säga en kompetent organisation som behövs i Sverige.

Anf. 63 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det behövs nog både grundplattor och flera tilläggsplattor som innehåller olika dimensioner. Hemvärnet är en del i en bredare palett av åtgärder som måste vidtas.

Interpellanten och jag har tidigare nämnt granatkastare. En verksamhet har pågått en tid och har visat sig fungera bra. Det är en uppgift som har gjorts tydlig på ett kompetent sätt.

I olika sammanhang har också luftvärnsrobotsystem nämnts. Man måste ha respekt för att olika system kräver olika typer av kompetens. Det är ett avancerat vapensystem som kräver mycket resurser. För att systemet ska fungera krävs omfattande utbildning och träning, framför allt för skytten. Det kommer också att behövas någon form av sensorer för att säkert kunna ta ut och identifiera fientliga mål. Vi är alltså inne på rätt

komplexa system som kräver mycket tid i form av övning och utbildning samt pengar.

Man ska ha klart för sig när man värderar och identifierar att något måste göras att det kan ligga en rätt avancerad ambitionshöjning bakom, och det kan få effekter på andra vapenslags möjligheter att fungera. Man måste alltid väga in den typen av helheter.

Utan att gå händelserna i förväg känner jag att granatkastarutvecklingen är fullt genomförbar. Det finns bevis för att den fungerar på ett bra sätt i praktiken.

Interpellanten har rätt i att i samband med invasionen av Krim har vi sett en modernisering av gamla strategier från den ryska sidan. De erfarenheterna visar hur det kan gå till i dag. Det handlar inte alltid om den typen av storskaliga krig som har funnits historiskt sett, utan här handlar det om att vara beredd på många olika scenarier.

Precis som vi har sagt tidigare är hemvärnet en stor del av arméstridskrafterna. Det är en viktig resurs för att övriga krigsförband ska kunna verka i ett väpnat angrepp. Det handlar bland annat om det som interpellanten pekar på, nämligen att kunna mobiliseras relativt snabbt i sammanhanget.

Vi har en rätt gemensam syn i frågan. Sedan kan nyanser i hastigheter och vad som ska göras exakt möjligen skilja sig åt. Men jag tror inte att det är fråga om några oerhörda åsiktsdifferenser.

ÖB har ett helhetsansvar för hela försvaret. I den organisation som han har yttersta ansvaret för ingår också hemvärnet, som jag tycker utvecklas i en positiv riktning.

Anf. 64 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Vad försvarsministern har sagt har i huvudsak varit klargörande. Det hemvärn vi har i dag är bra mycket kompetentare än många värnpliktsförband som fanns tidigare i och med att det finns ett starkt engagemang, en stark försvarsvilja och att hemvärdet övar regelbundet. Därför behöver diskussionen tas vidare, och man behöver fundera i flera steg.

En reguljär armé har inte bara sina egna uppgifter att lösa. Det behövs många stödförband där hemvärdet är en del. Av olika utredningar har framgått att de svenska arméförbanden har problem med sin rörlighet, det vill säga att röra sig över stora ytor. Hemvärdet kan exempelvis bistå Vägverket i brobyggnationer och så vidare.

Man ska inte stanna vid tanken på granatkastare, robot 70 och annat, utan man måste titta brett på vad hemvärdet kan hjälpa till med och vad övriga frivilliga försvarsorganisationer kan hjälpa till med för att bistå hela Försvarsmakten. Det är först när alla kompetenser i förbanden kan nyttjas tillsammans som man får ut hela effekten av försvarets personal.

Det är viktigt att vi fortsätter att driva diskussionen och att det finns en dialog mellan hemvärdet, Försvarsmakten och de frivilliga försvarsorganisationerna. Det finns en stark försvarsvilja, och de känner inte alltid att de blir tagna på så stort allvar och att de kan hjälpa till i så stor utsträckning som de vill.

Jag hoppas att det kommer fram i de kommande förhandlingarna att hemvärdet ska få en ökad roll och förmåga att verka i framtiden.

Anf. 65 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! När det gäller värnpliktsförbandens kvalitet i förhållande till andra delar av Försvarsmakten ingår nu 7 500 värnpliktsutbildade i förbanden. Enligt de regelverk som gällde fram till jul har dessa inte kunnat övas. Regeringen har fattat ett beslut om att aktivera plikten för dessa grupper. Inom Försvarsmakten förbereds nu inkallelser till repetitionsövningar eller krigsförbandsövningar. Detta sker för att man ska kunna öva med fullständiga förband. Det var ett viktigt beslut.

För att upprätthålla kompetensen hos krigsplacerade värnpliktiga är övningsverksamheten oerhört viktig. Jag kan tänka mig situationer där den typen av övningar har deltagande av förband ur hemvärdet. Vi får väl se hur Försvarsmakten väljer att organisera detta.

Hemvärdet ska användas i brett perspektiv både som ett komplement till Försvarsmakten i olika uppgifter och civilt. Det är viktiga principer. Jag vill än en gång understryka att 99 000 timmar i stöd till samhället förra året vittnar om att organisationen är väl använd.

Hemvärdet har en folklig förankring och popularitet bland allmänheten i stort. Det är värdefullt. Många i hemvärnsförbanden har rekryterats ur den gamla värnpliktsorganisationen. De har oftast den bakgrunden.

Jag tror att vi alla är intresserade av och har ambitionen att utveckla hemvärnsverksamheten. Vi får återkomma i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2014/15:323 om FXM och ett transparent svenskt exportfrämjande

Anf. 66 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Lena Asplund har frågat mig om jag och regeringen står fast vid att FXM ska avvecklas samt hur jag och regeringen i så fall tänker organisera främjandefrågorna för att garantera en fortsatt hög transparens.

Regeringen har tidigare bedömt att nödvändigt exportstöd som utförs av Försvarsexportmyndigheten kan, med bibehållna krav på affärsmässighet och transparens, bedrivas med högre kostnadseffektivitet inom en annan myndighetsstruktur.

Exportstödet spelar en viktig roll i den samlade materiel- och logistikförsörjningen av försvaret, likaså för den långsiktiga utvecklingen av den i Sverige verksamma säkerhets- och försvarsindustrin.

Den uppföljning (rapport 2014:30) som Statskontoret har genomfört av Försvarsexportmyndigheten beskriver olika aspekter som haft betydelse för den verksamhet som bedrivits sedan myndigheten bildades 2010. Uppföljningen har däremot inte omfattat frågan om en förändring av den befintliga myndighetsstrukturen för exportstödet.

Beredningen av Statskontorets rapport pågår i Regeringskansliet. Regeringen kommer att återkomma till riksdagen med förslag och information avseende exportstödet i den utsträckning som detta kräver.

Anf. 67 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Jag tänker uppehålla mig vid Statskontorets analys, som försvarsministern nämnde. Den visar att bildandet av Försvarsexportmyndigheten – jag kommer att kalla den FXM i fortsättningen för att göra det enklare – har lett till en tydligare rollfördelning och inneburit en ambitionshöjning av statens exportstöd. FXM har också bidragit till att statens exportstöd har fått ett ökat fokus på att främja svensk försvarsexport i bred mening. Det är mycket bra.

FXM:s process för prioriteringar involverar både försvarsmyndigheterna och försvarsindustrin. Tidigare gjorde varje myndighet sina egna prioriteringar av det statliga exportstödet, men nu vägs de olika behoven samman.

Utöver detta gör FXM en analys av försvarsnyttan med en exportaffär. Myndigheten analyserar också de försvars- och säkerhetspolitiska konsekvenserna av en eventuell export samt sannolikheten för att en viss kampanjsatsning ska leda till en exportaffär.

Innan FXM bildades hade FOI, Försvarsmakten och FMV i uppdrag att ge exportstöd, men i och med att FXM bildades fick *en* myndighet ett tydligt utpekad ansvar för detta. FXM har också exportstödet som sin

huvuduppgift medan det tidigare var en liten uppgift för de övriga myndigheterna.

Statskontorets analys visar att FXM:s inriktnings- och prioriteringsprocesser ger myndigheten överblick över både försvarsindustrins och Försvarsmaktens behov samt försvarsmyndigheternas resurser. Innan FXM fanns gjorde varje myndighet separata prioriteringar, men ingen hade ett utpekat ansvar för att skapa en helhetsbild. Det gav inte samma överblick, vilket var beklagligt.

Statskontoret bekräftar i sin rapport att FXM har gjort exportstödet mer synligt eftersom verksamheten i dag bedrivs i en separat myndighet med ett eget anslag och redovisas i en separat årsredovisning. Exportstödet är därmed mer synligt och lättare att styra och följa upp.

Bildandet av myndigheten har också lett till en tydligare rollfördelning eftersom upphandling och främjande har separerats. Det har gjort att man har fått en mycket tydligare och transparentare export. Jag tycker att det är väldigt viktigt.

Jag tänkte fråga försvarsministern om inte han också tycker att det är väldigt viktigt att vi har transparens i vår försvarsexport. Många gånger är det ju vapen det handlar om.

Anf. 68 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Riksdagen har ju beslutat om en oförändrad budget för den här verksamheten till och med 2015. Från 2016 ligger det en besparing på 20 miljoner kronor i budgeten. Det är en tredjedel av ekonomin som i så fall försvinner. Det är en rätt stor andel av den samlade ekonomin.

Riksdagen har ställt sig bakom en kraftig neddragning av anslaget för exportstödet. Däremot har man inte hanterat frågan om vilken organisation det ska handla om. Det är en så pass kraftig neddragning man föranstaltar om att man borde ha med ett organisatoriskt tänk när det gäller hur man tänker sig framtiden.

Regeringen har inledningsvis sagt att vi har velat avveckla den här myndigheten. Vi lade fram ett besparingsförslag på 30 miljoner kronor för i år. Det är en kraftig neddragning, men vi var också beredda att ta konsekvenserna i organisationsfrågan.

Som läget är just nu – om man ska utgå från riksdagsbeslutet, menar jag – finns det en oklarhet om vad som egentligen blir framtiden i sammanhanget. Det kanske är det perspektivet som nu är det mest intressanta att diskutera. Hur hanterar vi de beslut som är fattade?

Regeringen kommer naturligtvis att återkomma med sin analys av situationen. Vi har tidigare i huvudsak förordat att verksamheten ska ha sin tyngdpunkt inom ramen för FMV.

Nu har vi också fått Statskontorets underlag och rapport, där man bland annat pekar på dubbla roller för staten: i den ena rollen ska man ha förhandlingar med industrin, och i den andra rollen ska man ha anskaffning från industrin. Statskontoret har också pekat på vikten av att hålla isär uppgifter och kostnader.

Vi har sagt att oavsett vilken organisationsform man väljer måste man ha en myndighetsstruktur som är relevant och lever upp till det som Statskontoret säger. Man måste ha ordning på pengarna och på affärerna.

Det måste också finnas en transparens som är kopplad till de krav som lagstiftningen ställer. Det är också viktigt att säga, för det finns saker i sammanhanget som är av en sådan natur att de inte ska redovisas. De omfattas av sekretess.

Vi kommer att bereda och gör redan ett beredningsarbete med rapporten som Statskontoret har redovisat. Vi kommer att ta med alla de här parametrarna när vi slutligen lägger fram våra förslag på hur man ska gå vidare i sammanhanget. Det är väldigt viktigt.

Försvarexportmyndigheten har presenterat ett underlag för 2016 som också är med i beredningsprocessen.

Om man bara ska gå på det exakta läget just i dag är frågan: Hur hanterar man den neddragning på 20 miljoner som riksdagen har fattat beslut om när det gäller 2016, och vad får det för konsekvenser för organisationsfrågan? Jag ställer den frågan för att visa att situationen inte är enkel och entydig från något håll sett. Vi sitter alla i en situation där det finns saker som måste beredas och utredas och där man måste titta på konsekvenserna av framtida hantering.

Anf. 69 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Det känns rätt bra att försvarsministern inte stänger dörren helt till att ha en egen myndighet utan säger att man kan titta på det och utreda det.

Givetvis ska även Försvarexportmyndigheten se till sin ekonomi. I den budget som ligger nu och som den här regeringen styr på drog även Alliansen ned anslaget till Försvarexportmyndigheten något.

Man kanske ska titta på om myndigheten bara ska vara anslagsfinansierad eller om det finns andra sätt att göra det. Jag anser att det är viktigt att man har en myndighet som gör att det blir transparens och att man har insyn. Givetvis finns det sekretessbelagda saker som man inte kan titta på – inte vi utifrån i alla fall.

Jag lät ta fram en liten RUT-utredning av hur det ser ut runt omkring i Europa, vilka länder som har egna myndigheter för att främja försvarsexporten och vilka av de myndigheterna som är självständiga. Det här är säkert försvarsministern medveten om, men jag tänkte ta det igen eftersom det kanske finns några som lyssnar och är intresserade.

Nederländerna har en liknande situation som Sverige och har en statlig myndighet som endast har exportfrämjande uppgifter. Likadant har Portugal och Storbritannien. Sedan finns det en rad länder, som Danmark, Estland, Finland, Frankrike och Grekland – jag kan räkna upp en stor del av Europas länder – där man har en statlig organisation för försvarsexport men där det är organiserat på lite olika sätt. I en del länder, som Frankrike och Finland, ligger det direkt på Försvarsdepartementet. Det ligger inte under tre olika myndigheter som i sin tur även hade mycket större uppgifter, som det gjorde i Sverige tidigare.

Jag känner mig nöjd om försvarsministern är villig att titta på detta och inte stänger dörren helt. Jag tror att det är bra om vi i Sverige får en ordentlig, bra transparens i vår försvarsexport. Den är otroligt viktig. Som försvarsministern skriver i svaret spelar exportstödet en viktig roll, och det är viktigt för svensk försvarsindustri att man kan exportera. Då måste man ha en transparens, och svenska folket måste inse att detta är viktigt och att det är okej att vi har en försvarsindustri som exporterar.

Anf. 70 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Bara för att vara tydlig: Det finns inget löfte, halvlöfte eller 25- eller 10-procentslöfte eller någon öppning om att vi kommer att

återkomma med att myndigheten överlever – så att vi är klara över det. Däremot vill jag ha en öppenhet på det sättet att man med öppna ögon analyserar läget och i den process som kommer tar in alla parametrar som Statskontoret och andra har pekat på.

I budgetpropositionen pekar vi på följande:

Exportstödjande verksamhet ska fortsatt ses som ett medel för att främja en kostnadseffektiv materielförsörjning ur ett livscykelperspektiv. Exporten ska stärka företagens möjligheter att behålla och utveckla den kompetens som krävs för att underhålla och vidmakthålla Försvarsmaktens materielsystem. Försvarsexportmyndigheten avvecklas under 2015, då nödvändigt exportstöd fortsatt kan genomföras inom en annan myndighetsstruktur med bibehållna krav på affärsmässighet och transparens men med högre kostnadseffektivitet.

Det är regeringsståndpunkten, som ligger i botten. Men det hindrar inte att man bereder Statskontorets olika uppslag och tar till sig alla bitar i diskussionen.

Det är klart att det också är av intresse att ta till sig vad som sker i andra länder och hur de har lagt upp detta. Jag representerar en politisk inriktning som vill ha en stark, fungerande försvarsindustri. Men vi ser också behovet av en försvarsindustriell strategi, där vi har markerat behovet av nationella, väsentliga säkerhetsintressen som hittills har omfattat stridsflyget och undervattenssystemen men där vi också har en öppenhet för att placera in fler system.

Vi har en grundpositiv inställning till att vi ska ha en försvarsindustri. I grunden handlar det om att försörja svensk försvarsmakt med materiel. Men om man har en försvarsindustri måste man också vara beredd att exportera – det ingår i själva grundkonceptet. Där har vi oerhört många exempel på lyckad och väl genomförd export där vi har fått respekt för de produkter som tillverkas i Sverige. Exempelvis systemet JAS Gripen är på många sätt en framgång. Där har vi senast Brasilienaffären, som jag tycker att alla kan känna en stolthet över att vi är på väg att kunna fullfölja.

Vi kommer att jobba vidare med de här frågorna och återkomma till riksdagen. Men jag vill också peka på att vi utifrån det läge som är har ett gemensamt problem i form av att riksdagsbeslutet innefattar så pass kraftiga neddragningar 2016 att den opposition som fick igenom det beslutet bör fundera på organisationsfrågan. Ett borttagande av en tredjedel av resurserna är så pass rejält att det får inverkan på myndighetens möjlighet att överleva.

Jag skulle vilja uppmana er att säga att ni kanske behöver utveckla er politik i det sammanhanget.

Anf. 71 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Att försvarsindustrin är viktig är vi överens om. Den är otroligt viktig. Då måste man också exportera.

Jag tror att det är ungefär 80 procent av försvarsindustrins produktion som går på export. I mitt hemlän har jag BAE Hägglunds i Örnsköldsvik. De skulle liksom inte kunna finnas kvar om de inte hade exporterat

stridsfordon 90 och annat. Det är viktigt, och det är viktigt för vårt svenska försvar. Vi har ju inte en försvarsindustri bara för att vi ska upprätthålla jobb, utan vi har det för att vi ska ha ett svenskt försvar och en svensk försvarsindustri med god kvalitet. Jag håller med försvarsministern om att vi har många goda exempel på att vi är duktiga.

Försvarsministern talar om en ”annan myndighetsstruktur”. Det är lite luddigt. Jag funderar över vad en ”annan myndighetsstruktur” är. Är det en återgång till de tre olika myndigheterna – FOI, Försvarsmakten och FMV – eller ska det läggas på en enda myndighet? Hur är det tänkt att man då skulle spara så mycket mer pengar? Detta måste ju främjas, och det måste ske på ett bra sätt och på rätt sätt.

Som jag har sagt innan och vidhåller: Det måste ske med god transparens, så att vi upprätthåller ett anseende för vår svenska försvarsindustri. Det är viktigt för mig, och det är viktigt att vi har kvar svensk försvarsindustri och att vi också har svenskt försvar med bra materiel.

Anf. 72 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Denna debatt tycker jag har varit rätt givande, och den har belyst många aspekter på problemet. Vi har inte förenklat situationen och har inte heller förfallit till överdriven partipolitik, utan jag tycker att de problemställningar som har lyfts har varit relevanta och bra.

Vi är nog överens om detta med transparens. Vi är nog också överens om affärsmässighet och högre kostnadseffektivitet.

Det är klart att det ligger en luddighet i begreppet ”annan myndighetsstruktur”. Det är inget svårt att erkänna det. Det är bland annat det som vi håller på att titta på, hur det ska se ut.

Som jag sa inledningsvis hade vi ambitionen att FMV skulle ha en central roll i det här sammanhanget. Men innan jag kommer till den punkten och är beredd att uttala exakt hur det ska se ut krävs det ytterligare beredningsarbete.

Det är väl ett beredningsarbete som också ni kanske måste göra på er kant. Jag upprepar detta med den stora besparing 2016 som ni drev igenom. Den är av så pass stabilt slag att man bör fundera igenom vad det får för organisatoriska konsekvenser när det gäller myndighetens överlevnadskraft eller om man ska göra på något annat sätt. Även om nyanserna och tidsperspektiven är olika har vi en gemensam hantering att göra där.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2014/15:308 om Nordiska utvecklingsfonden

Anf. 73 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jan Lindholm har frågat mig om jag delar Nordiska rådets uppfattning att Nordiska utvecklingsfondens verksamhet har varit framgångsrik och att beslutet om inriktning från 2009 har genomförts lyckosamt samt om regeringen tagit ställning till Nordiska rådets rekommendation om att tillföra ytterligare kapital till Nordiska utvecklingsfonden.

Låt mig inledningsvis konstatera att Nordiska utvecklingsfonden är en organisation som i samarbete med olika utförare har klarat att nå konkreta resultat. De samlade investeringarna beräknas leda till årliga minskade utsläpp av drygt 4 miljoner ton koldioxid. Nordiska utvecklingsfonden, Nordic Development Fund, uppvisar också resultat avseende metodutveckling kring framtagandet av bedömningskriterier för klimatprojekt samt driver prioriterade nordiska utvecklings- och biståndspolitiska frågor, såsom jämställdhet. Det är utan tvekan så att beslutet från 2009 om att förändra NDF:s inriktning genomförts på ett sätt som varit avgörande för att uppnå dessa klimatresultat.

Däremot anser regeringen att frågan om en tillförsel av ytterligare kapital är för tidigt väckt. Detta hänger samman bland annat med att den framväxande internationella klimatfinansieringsarkitekturen befinner sig i ett dynamiskt skede, inte minst genom skapandet av Gröna klimatfonden, som förväntas bli den huvudsakliga kanalen för framtida multilateral klimatfinansiering.

Dagens struktur för klimatfinansiering präglas i hög grad av fragmentering, och det finns ett stort behov av att verka för en effektivisering och konsolidering.

Därutöver har NDF säkrad finansiering till och med 2018. Fonden kan således fortsätta sin verksamhet obehindrat i avvaktan på ett definitivt ställningstagande till frågan om en eventuell ytterligare kapitalpåfyllnad.

I ljuset av bland annat detta har NDF:s styrelse enats om att återkomma i ärendet efter klimattoppmötet i Paris i december i år.

Anf. 74 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Först vill jag tacka ministern för ett till stora delar positivt svar.

Nordiska utvecklingsfonden har sedan starten 1989 under 20 år beviljat mjuka krediter till utvecklingsländer på ett mycket framgångsrikt sätt. Över 190 projekt i 37 olika utvecklingsländer har möjliggjorts på grund av att drygt 1 miljard avsattes för fondens verksamhet.

Sedan 2009 har fonden på ägarnas uppdrag, det vill säga på de nordiska ländernas uppdrag, ändrat arbetssätt och driver en verksamhet med rena bidrag till investeringar för att möta klimatförändringar i de fattigaste länderna. Detta handlar om projekt både för att minska klimatpåverkan och för att anpassa dessa länder till de förändringar, påfrestningar och

ansträngningar som oundvikligen ändå kommer att ske under de närmaste årtiondena.

Vi som är ledamöter i Nordiska rådet tycker att denna verksamhet är oerhört effektiv och att den ger ett stort värde för de pengar som ligger där. Därför värnar vi den mycket.

Jag tror inte att jag är den enda ledamoten i Norden som ställer denna interpellation. Vi har bestämt oss för att göra det i samtliga nordiska parlament. Jag hoppas att det också sker. Det har jag inte kontroll över. Jag hoppas att biståndsministrarna i alla de nordiska länderna visar samma förståelse för betydelsen av Nordiska utvecklingsfondens arbete som Sveriges biståndsminister gör enligt svaret.

Herr talman! Biståndsministern säger i slutet av sitt svar att ytterligare kapitaltillskott till Nordiska utvecklingsfonden är en fråga som ska lyftas fram efter klimattoppmötet i Paris i december. Det är på sätt och vis lovande att den frågan ska lyftas fram. Samtidigt kan jag tycka att det är en lite defensiv hållning.

Det beslut som togs 2009 av de nordiska länderna om att ändra fondens inriktning togs nämligen inför COP 15 i Köpenhamn, och det gjordes därför att man på det sättet ville visa att de nordiska länderna faktiskt var beredda att ta ett ökat ansvar. Vi i Nordiska rådet menar att man skulle kunna göra så även den här gången.

Därför skulle jag gärna se att vår biståndsminister tar en runda med de nordiska kollegerna och talar lite taktik. Jag tror nämligen att det vore en styrka att i Paris i december kunna visa på en beredskap för ett ökat gemensamt ansvarstagande från våra nordiska länder. Nu förstår jag i och för sig att det inte är så enkelt för en minoritetsregering, som har ett svårt budgetarbete med en mycket skör överenskommelse i och med decemberöverenskommelsen, att göra några bindande utfästelser eller åtaganden. Men man skulle kanske kunna göra någon form av avsiktsförklaring från de nordiska biståndsministrarna om att verka för att den här utvecklingsfondens verksamhet i alla fall ska säkerställas, så att man har en trygghet i att den inte kommer att avvecklas när kapitalet väl är förbrukat eftersom verksamheten är av det slaget. En sådan tydlig avsiktsförklaring skulle kanske kunna fungera tillräckligt bra för att ändå fungera som en effektiv påtryckning för de andra länderna, så att de verkligen känner att de har någonting att möta upp emot.

Anf. 75 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag vill tacka Jan Lindholm för frågan och framför allt för engagemanget i denna fråga från honom och många andra ledamöter i Norden.

Det är med stolthet som jag noterar att Nordic Development Fund på klimattömet i Lima förra året fick ett FN-pris, UNFCCC Momentum for Change Award, för sitt arbete med mikrofinansiering för klimatrelaterade projekt i Latinamerika och Karibien, så kallade Eco Micro. Det är en innovation som har gett småföretag tillträde till klimatfinansiering för första

gången. Det är en typ av projekt som vi naturligtvis stöder och gärna vill se mer av.

Jan Lindholm nämnde också den budgetsituation som vi i Sverige i dag befinner oss i. Jag är mycket stolt över att vi, trots de stora begränsningar vi står inför och trots allt annat, har lyckats göra en utfästelse till den nya fonden, Gröna klimatfonden, förra året på sammanlagt 4 miljarder svenska kronor under den kommande perioden, och det kommer att bli ett stort tillskott redan i år. Denna nya fond, Gröna klimatfonden, är en fond för hela världen att bidra till. Sveriges stora bidrag till fonden på ett tidigt stadium katalyserade många andra länders bidrag till fonden, så att den snart kommer att vara operationell.

Nordiska klimatfonden har sin profil, och vi har naturligtvis ett mycket stort inflytande i den. Där har vi ett stort mervärde. Men det var mycket viktigt för Sverige och den svenska regeringen att också få igång den stora internationella fonden, Gröna klimatfonden, där länder som Australien, Kanada och andra också är med och bidrar.

Vi vill absolut inte skala ned på några som helst ambitioner. Jag kan notera att vid Nordiska ministerrådet var länderna överens om att ändå avvakta till efter klimatkonferensen i Paris innan man tar beslut om ytterligare tillskott. Jag kan inte utesluta att vi kommer att komma fram till att Nordic Development Fund har ett mervärde för Sverige och för de andra nordiska länderna. Men vi befinner oss också i en situation där vi ser att hela klimatfinansieringsarkitekturen riskerar att bli mycket fragmentiserad. Här behöver vi i hela världen ta oss en funderare på hur vi bäst ska kunna samordna de olika fonder och initiativ som finns, så att de gör störst och bäst nytta.

Jag vill återigen understryka hur positivt det är med det nordiska engagemanget och det nordiska samarbetet och att Nordiska utvecklingsfonden har gjort så positiva resultat under åren och sedan man ställde om fonden 2009 till att bli en fond som är helt inriktad på klimatfinansiering. Det är någonting att vara stolt över. Vi kommer att återkomma, precis som vi har lovat, efter klimatkonferensen.

Anf. 76 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Jag delar ministerns uppfattning att det är oerhört viktigt att Gröna klimatfonden kommer igång på ett bra sätt och att den kan göra ett bra arbete.

Att investera för att åstadkomma minskningar av klimatpåverkan, och kanske framför allt att investera för att hantera de ansträngningar som våra samhällen drabbas av på grund av klimatförändringarna, är inte något enkelt.

Om man tittar på de projekt som redovisas och som Nordiska utvecklingsfonden har stöttat är det mängder av mycket komplicerade frågor som man har hanterat. Det handlar om allt från att förändra användningen av brännved för matlagning i en del länder till att arbeta med system för att hantera erosion på kuststräckor.

Därför tänker jag mig att åtminstone ni som jobbar på regeringsnivå i Norden borde värna den kompetens som har upparbetats där. När man försöker titta på sådana här projekt är det inte så lätt att se att de faktiskt har nytta, men det har dessa projekt lyckats med. Investeringen i sig innebär nämligen ofta en ganska stor klimatbelastning i sig, och då gäller det att den ger så mycket nytta att det totalt sett resulterar i att vi går åt rätt håll. Det tror jag inte att alla kan visa lika väl som de projekt som Nordiska utvecklingsfonden har engagerat sig i.

Jag skulle därför vilja fråga bistandsministern om ni i ert arbete i departementet har valt att ta till vara kunskaperna, om ni har andra kunskapskällor och hur ni arbetar med att utveckla kunskapen så att åtgärderna faktiskt gör nettonytta. Det är jag nämligen orolig för att man inte alltid lyckas med.

Anf. 77 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag tackar Jan Lindholm för den ytterligare frågan.

Det är förstas oerhört viktigt att vi överväger vad som kan kallas best practice i de här sammanhangen. Vi har sett ganska tragiska exempel på tidigare projekt under clean development mechanism, de så kallade CDM-projekten, där det har visat sig att man inte har gjort någon additionell nytta utan helt enkelt har gått in och finansierat projekt som ändå skulle ha skett.

Det finns all anledning att titta på både de dåliga och de bra erfarenheterna inför de stora konferenser som ligger framför oss som ett pärlband. Det gäller inte bara klimatkonferensen i september utan även Financing for Development-konferensen, som äger rum i Addis Abeba i juli. Det är en konferens som ska handla om hur vi ska uppbringa och alstra all den finansiering vi behöver för att ställa om till en hållbar värld i stort, i ljuset av de nya utvecklingsmål som kommer nu efter att millenniemålen löper ut 2015.

Det kommer alltså att vara en konferens där man kommer att titta både på hur man kan alstra privat kapital och på hur man kan använda institutionellt kapital samt hur man kan bredda skattebasen, minska skatteflykt och använda bistandsmedel. Förhoppningsvis kommer vi också att väva in klimatfinansieringen i hela diskussionen. Det kan nämligen inte vara stuprör nu, utan vi måste se allt detta som en helhet.

Hur vi tar hand om den kunskap och erfarenhet vi har sett i Nordiska utvecklingsfonden kommer vi alltså att få all anledning att komma tillbaka till och titta närmare på från den svenska regeringens sida. Det gäller även hur vi kan använda de positiva erfarenheterna i alla konferenserna. Klimatfinansieringsdiskussionerna pågår också inom Världsbanken; vi har Världsbankens Climate Investment Funds. Vi har även anpassningsfonderna under Kyotoprotokollet, och inte minst är Sverige med i styrelsen för Gröna klimatfonden.

Vi har alltså en röst i alla dessa forum, och det är nu en ganska brokig palett som står till vårt förfogande. Jag tycker att det är viktigt att Sverige är med, är aktivt och driver. Vi kan göra oerhört stor nytta, naturligtvis

genom att visa på de goda exemplen i Nordiska utvecklingsfonden, där vi kanske har mer kontroll och makt över såväl hur den ska vara konstruerad som hur den ska användas. Vi kan dock inte heller släppa fokus på de stora pengarna och de ännu större diskussioner som nu sker globalt.

Jag är väldigt stolt över att Sverige kan vara en central spelare i de här förhandlingarna och diskussionerna. Vi har nu det största bidraget per capita till Gröna klimatfonden, vilket ger oss en unik position att bedriva påverkansarbete i styrelsen. Inte minst har jag själv på möten drivit jämställdhetsfrågan, alltså att jämställdhet måste tas i beaktande när vi ska använda pengarna. Det finns mycket goda anledningar att ta till vara de erfarenheter som finns från NDF i de här sammanhangen.

Anf. 78 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Jag tycker att jag har fått ett ganska positivt svar från ministern när det gäller Nordiska utvecklingsfondens framtid. Det finns ett uttalat intresse för att ta till vara de erfarenheter som finns där.

Nu har jag sett att nästa minister är på plats, och jag har inga ytterligare frågor att ställa. Jag tackar så mycket för svaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2014/15:219 om åtgärder för att förebygga och förhindra terrorism

Anf. 79 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Anti Avsan har frågat mig hur PNR, passenger name record, ska implementeras på effektivast möjliga sätt. Han har också frågat mig på vilket sätt man ska kunna säkerställa att relevanta underrättelser sorteras ut i rätt tid ur den stora mängden information som kommer att ackumuleras med tiden. Anti Avsan undrar även vilka andra åtgärder jag och regeringen ser för att kunna förebygga och förhindra terrorhandlingar.

Flera länder, inom och utanför EU, har eller håller på att bygga upp egna PNR-system. Brottsbekämpande myndigheter i Sverige kan redan i dag begära in och använda PNR-uppgifter för brottsbekämpningsändamål, till exempel för att upptäcka narkotikasmuggling, människosmuggling och annan grov brottslighet.

Enligt förslaget till EU-direktiv om reglering av PNR-uppgifter ska varje medlemsstat inrätta en särskild enhet – passenger information unit, PIU – som ska vara ansvarig för insamling, sparande och analys av PNR-uppgifter samt för vidarebefordran av uppgifterna och analysresultaten till de brottsbekämpande myndigheterna. Ett samlat EU-regelverk för insamling och användning av PNR-uppgifter kan öka rättssäkerheten genom att skapa enhetlighet mellan medlemsländernas olika regelverk och bidra till att underrättelser på ett snabbt och effektivt sätt når dem som är mest lämpade att bedöma dem.

Regeringens grundläggande inställning till användning av PNR-uppgifter för brottsbekämpande ändamål är positiv, förutsatt att de används på ett rättssäkert sätt och med hänsyn till den personliga integriteten. Utgångspunkten är därför att i konstruktiv dialog med Europaparlamentet nu föra förhandlingarna i hamn. När direktivet är antaget och dess slutliga utformning således är klar och känd avser regeringen att påbörja arbetet med att analysera hur direktivet bör implementeras i Sverige för att på bästa sätt utnyttja effektiviteten i ett PNR-system och samtidigt uppnå ett adekvat skydd för den personliga integriteten.

Regeringen har tillsatt en nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Detta uppdrag pågår till juni 2016. Regeringen har också för avsikt att ta fram en ny nationell strategi mot terrorism. Den nya strategin ska redovisa en heltäckande bild av problematiken och de åtgärder som bör vidtas, inklusive förebyggande åtgärder.

Anf. 80 ANTI AVSAN (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det som möjligtvis är lite beklagligt är att det är en tid sedan jag ställde interpellationen, men jag har full respekt för att det blir så ibland.

Just när det gäller de här frågorna händer det ganska mycket hela tiden. Utgångspunkten för min fråga var ett justitieministermöte inom ramen för EU, där man träffades och diskuterade olika åtgärder med anledning av händelserna i Paris. Det gamla direktivförslaget om PNR var en av de frågor som diskuterades. Förslaget har legat ganska länge i Europaparlamentet.

Anders Ygeman deltog i mötet och gav i olika medieintervjuer ett mycket starkt stöd för förslaget. Jag kan väl säga att frågan om terrorismbekämpning är mycket viktig och att det är viktigt att ha effektiva, välfunderade och rättssäkra åtgärder. Jag tror inte att vi i grunden har olika uppfattning om det, utan det som möjligen bekymrar mig är hur man rent realistiskt ska kunna genomdriva förslag som kan antas och som är tillräckligt effektiva.

Jag blir särskilt bekymrad när jag tittar på hur regeringens förutsättningar ser ut. Jag betvivlar inte Anders Ygemans ambitioner, men låt oss titta på behandlingen i Europaparlamentet.

Frågan behandlades 2013 i LIBE-utskottet, och då röstade hela den socialdemokratiska gruppen ned förslaget. Vilka svenska socialdemokrater som var närvarande då vet jag inte, om nu någon över huvud taget var närvarande, men såvitt jag vet agerade den socialdemokratiska gruppen samfällt i PNR-frågan.

Efter behandlingen i LIBE-utskottet 2013 blev förslaget liggande. Efter julen 2014 accepterades det då föreliggande förslaget, och beslut fattades av Europaparlamentet i plenum med ambitionen att komma i mål under 2015.

Anders Ygeman har sagt att efter att ärendet är färdigbehandlat och ett beslut beträffande direktivet har fattats ska regeringen analysera hur det ska implementeras i Sverige. Det är klart att arbetet måste ske i den ordningen, men tidshorizonten kommer i värsta fall att vara väldigt långt fram.

Min fråga är hur man i den konstruktiva dialogen med Europaparlamentet ska kunna föra förhandlingarna i hamn.

För en vecka sedan diskuterades förslaget i LIBE-utskottet för första gången på två år. Såvitt jag vet var stämningen och framför allt den allmänna inställningen i den socialdemokratiska gruppen okonstruktiv. Den enda närvarande socialdemokratiska ledamoten var Anna Hedh, och hon sa ingenting.

Om regeringen har den ambition som Anders Ygeman har gett uttryck för blir jag lite förvånad över att Anna Hedh inte sa något när man ändå har stött förslaget i plenum om att detta ska föras i hamn till slutet av 2015. Jag undrar vad Anders Ygeman säger om det.

Anf. 81 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det stämmer som Anti Avsan säger att såväl RIF-rådet, bestående av både inrikesministrar och justitieministrar från Europeiska unionens medlemsländer, som Europeiska rådet, där statscheferna deltar, vid ett flertal tillfällen har diskuterat terrorism och passenger name record, alltså biljettinformationen.

Jag delar Anti Avsans uppfattning att flertalet partier i den svenska riksdagen har en grundläggande gemenskap i kampen mot terrorism.

Vill Anti Avsan ställa frågor om enskilda EU-parlamentsledamöters agerande gör han det bäst genom att ställa frågorna till dem personligen och inte i riksdagens talarstol. Men låt mig säga så mycket att jag och Anna Hedh är överens om att det behövs ett biljettinformationssystem och att det är viktigt att det är rättssäkert och att det är effektivt för de rättsvårdande myndigheterna.

Förutom att träffa Anna Hedh från min egen grupp har jag bokat in träffar med andra ledamöter. Jag har också personligen sammanträffat med LIBE-utskottets ordförande, som är från Storbritannien, för att säkerställa att vi efter två års stillastående ska kunna börja gå framåt i dessa frågor.

Jag har också i medierna gett uttryck för att det är viktigt att vi i den konstruktiva dialogen förstår varandras bevekelsegrunder. Jag har stor förståelse för att LIBE-utskottet i EU-parlamentet vill göra så mycket som

möjligt för att säkerställa ett skydd för den personliga integriteten. Det måste vi från ministerrådet och de nationella parlamenten förstå.

Men det är också viktigt att de som sitter i LIBE-utskottet förstår vilket viktigt verktyg biljettinformationen är för att kunna bekämpa grov och allvarlig brottslighet såsom terrorism, droghandel och människosmuggling.

Om vi förstår varandras bevekelsegrunder tror jag att det är möjligt att göra ett skarpt och bra biljettinformationssystem som värnar den personliga integriteten.

Anti Avsan är fullt medveten om detta, men det bör påpekas för protokollet att användandet av biljettinformation är oreglerat i dag till stora delar. Biljettinformation används på väldigt olika sätt i olika länder. Det betyder att när vi får ett EU-gemensamt biljettinformationssystem kommer det i många fall att leda till skärpning av den personliga integriteten. Det kommer att innebära en begränsning av vem som har tillgång till informationen, hur länge den kan lagras och hur den kan behandlas.

Det sämsta man kan göra för den personliga integriteten och för värnandet av de fria, demokratiska och öppna rättigheterna är att bromsa behandlingen av PNR-systemet, för då kommer osäkerheten för den personliga integriteten att bestå. Men här tror jag att jag och Anti Avsan har samma uppfattning.

Anf. 82 ANTI AVSAN (M):

Herr talman! När det gäller en sådan här angelägen fråga, som statsrådet säger att man i konstruktiv dialog med Europaparlamentet vill föra förhandlingarna i hamn om, har jag nog fortfarande uppfattningen att jag ändå kan ställa frågan med anledning av vad jag vet om Anna Hedhs agerande i LIBE-utskottet. Att hon inte har sagt något har hon för övrigt, om jag skulle fråga om det, säkerligen inga svårigheter att bekräfta.

Vad gäller tillgången till denna typ av underrättelseinformation i olika biljettsystem finns möjligheten att reglera det i nationell lagstiftning. Det är precis därför vi har ett system i Sverige som används för att upptäcka narkotikasmuggling, människosmuggling och annan grov brottslighet, precis som statsrådet påpekar.

Straffprocessuella tvångsmedel kan användas i situationer där det inte finns någon reglering. Det finns exempel på att man har använt sådana metoder och hämtat uppgifter ur forskningsbaserade register när det har funnits ett tillräckligt starkt skäl för det.

Vad som är viktigt i ett övergripande perspektiv är givetvis att förhindra internationell terrorism på olika sätt. Det verksamma medlet då är samarbete.

Det har lite anknytning till min andra fråga och handlar om dem som ska föra detta i hamn. Socialdemokraterna är kanske inte det största problemet i Europaparlamentet, utan det är miljöpartisterna. Miljöpartiet är nu ett regeringsparti och har i olika sammanhang uttalat sig otroligt negativt om ett sådant här system. Carl Schlyter har exempelvis sagt att man inte ska skapa höstackar att leta nålar i. Att han sedan har tigit still under EU-nämndens sammanträden är en annan sak.

Hur påverkar detta möjligheterna att komma i hamn på ett konstruktivt sätt?

Om man ska skapa ett sådant här system är det viktigt att det inte bara blir en pamflett. Om vi ska ha ett system för att inhämta uppgifter, hur ska vi skapa systemet så att vi får fram den relevanta informationen vi vill ha?

Det är skälet till att man i vissa situationer kan acceptera integritetsintrång under rättssäkra former. I annat fall blir det inte balans i systemet så som det ska vara i alla sådana system som uppfyller de krav man rimligtvis bör ställa i en rättsstat.

Det finns exempel på detta. Jag kan nämna ett exempel som jag själv har studerat närmare. Efter elfte september började New York-polisens terroristenhet att samla in information om alla som åkte över broarna till Manhattan. Den informationen är så detaljerad att man på kamerabilderna kan se exakt vilka som sitter i bilarna. På min fråga om hur informationen användes svarade de: Vi har inte bestämt det än.

Det är inte bra. Man måste veta vad man vill. Man måste också anpassa systemet efter vad man vill nå för mål. Därför är det viktigt att utforma systemet på ett sådant sätt att man får ut den information som man verkligen behöver. Det får inte bli så att man bara säger: Nu man har vi infört systemet och vidtagit verk samma åtgärder mot terrorism.

Jag tror inte att statsrådet resonerar på det sättet, men jag tror att det kan finnas en fara i att man ser det lite på det sättet i andra länder.

Mina frågor är: Hur ska statsrådet säkerställa att detta blir effektivt? Och hur ska vi hantera miljöpartisterna?

Anf. 83 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag vill för sakens skull påminna Anti Avsan om att interpellationsdebatter är ett forum för att ställa frågor till statsråd. Vill man ställa frågor till EU-parlamentariker, riksdagsledamöter eller andra icke närvarande personer får man använda andra forum.

Låt mig också påminna om att regeringen är helt enig i frågan om biljettinformation. Vi har dessutom samrått, det vill säga fattat riksdagsbeslut i justitieutskottet efter överläggning, om vilken syn Sverige ska ha på PNR-information.

Vi har vid ett annat tillfälle informerat justitieutskottet om PNR-systemet, och vi har vid två tillfällen haft samråd med EU-nämnden i frågan.

Som Anti Avsan säkert väl känner till är vi helt eniga i regeringen och regeringspartierna. Detsamma kan dock inte sägas om allianspartierna. Centern har efter regeringsskiftet valt att motsätta sig ett biljettinformationssystem. Om vi mot förmodan skulle få en annan regering är det inte säkert att vi kan få detta viktiga verktyg i hamn för att kunna hålla ordning på dem som reser in och ut ur landet.

Hur kan vi då säkerställa att systemet blir så effektivt som möjligt? Som jag förstod det var detta Anti Avsans andra fråga. Det kan vi genom att ta sikte på den faktiska uppgiften. Vad är det viktigaste för oss i systemet? Det är att ha koll på dem som reser in och ut ur landet och på

deras resemönster så att vi kan hindra människor med dåliga avsikter såsom narkotikasmuggling, människosmuggling och terror. Det är kärnan.

Där måste vi använda oss av de så kallade biljettinformationsuppgifterna. Vi måste också använda oss av det vi kallar API, advance passenger information – inte advanced, utan advance, i förväg. Genom det ger vi såväl polisen och tullen som Säkerhetspolisen bra verktyg att kunna göra sitt absolut bästa när det gäller att skydda Sverige mot brottslighet och terrorism.

Anf. 84 ANTI AVSAN (M):

Herr talman! Om det var så enkelt att frågan bara var nationell kanske det skulle vara lättare att föra förhandlingarna och också ett resultat i hamn.

Europaparlamentet har en central roll i denna fråga, och det har legat ett förslag där under många års tid som inte har kommit vidare. Nu har man i alla fall uttryckt ambitionen att man vill komma vidare och också komma i mål. Det fordrar trots allt att det finns stöd för att på ett konstruktivt sätt göra detta i till exempel LIBE-utskottet.

Utan att nämna några namn finns det ledamöter som representerar Miljöpartiet som mycket aktivt motverkar den utvecklingen i Europasammanhang. De omfattas väl inte av det som Anders Ygeman pekar på, nämligen att man vid överläggningar med justitieutskottet har varit överens om förhållningssättet.

Detta är möjligtvis ett problem i sammanhanget, för om man ska nå bästa tänkbara resultat i den här situationen har jag svårt att föreställa mig att man inte skulle ha den nuvarande regeringens partier med sig i Europaparlamentet. Jag menar att ambitionerna måste sträcka sig lite längre ut i den politiska världen, utanför Sveriges gränser, för det är en internationell fråga.

I så fall finns det kanske skäl att tala lite om att parallellerna till implementeringen av datalagringsdirektivet inte är helt relevanta. Ytterst handlar det om nationell lagstiftning, och vi måste leva upp till de rättssäkerhetsgarantier som inte finns direkt i direktivet.

Anf. 85 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag kan bara hålla med Anti Avsan om att denna fråga har stått stilla under många år. Det var, som av en händelse, under den moderatledda tiden. Nu har vi bytt regering, och nu rör sig frågan framåt. Det är positivt i Sveriges parlament, och det är positiva signaler från EU-parlamentet.

Jag vet inte vilka Anti Avsan har träffat och samtalat med, men jag har personligen fört samtal med flera av LIBE-utskottets ledamöter, inklusive dess ordförande, för att personligen vinnlägga mig om att de faktiskt rör sig framåt.

Jag tror att den tidigare approachen, där man försökte peka på skillnader mellan EU-parlamentets åsikter och ministerrådets ståndpunkter, var kontraproduktiv och gjorde att frågan inte rörde sig

framåt. Man satt i var sitt dike och pekade finger åt varandra, och ingenting hände.

Nu har vi lämnat den hållningen. Nu sitter vi tillsammans och ser vad vi kan göra för att föra den här frågan framåt och få ett effektivt biljetthinformationssystem men också värna om den personliga integriteten och bra skyddsmekanismer. Jag tror att det är ett bra mycket konstruktivare sätt att få frågan på plats än att peka finger åt enskilda ledamöter eller partier.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2014/15:253 om unga lagöverträdare

Anf. 86 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Ellen Juntti har frågat justitie- och migrationsminister Morgan Johansson hur regeringen och ministern avser att säkerställa dels att fler brott begångna av barn under 15 år utreds, dels att likvärdigheten över landet ökar så att brott begångna av barn utreds i alla delar av Sverige.

Hon har också frågat på vilket sätt regeringen och ministern vill ge polisen och rättsväsendet nödvändiga verktyg och resurser för att säkerställa att ungdomskriminaliteten minskar och att färre ungdomar hamnar i kriminalitet.

Slutligen har hon frågat om det är regeringens och ministrarnas uppfattning att polisen även framdeles ska ha möjlighet till tvångsvisa drogtestar av barn under 15 år som misstänks ha brukat narkotika. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Frågan om ungdomsbrottslighet är högt prioriterad av regeringen. Om vi kan ingripa tidigt med tydliga och adekvata åtgärder för unga som begår brott ökar möjligheterna att bryta en negativ utveckling och förebygga fortsatt brottslighet.

Barn under 15 år är inte straffmyndiga. En förundersökning får alltså inte inledas mot en misstänkt som inte har fyllt 15 år vid tiden för gärningen. Huvudansvaret för att åtgärder vidtas från samhällets sida vilar i stället på socialtjänsten, som bäst kan ge barn och deras vårdnadshavare det stöd de behöver. För dem som riskerar att fastna i normbrytande beteende och kriminalitet behövs tidiga och samlade insatser, till exempel mot missbruk av alkohol och narkotika.

I detta sammanhang vill jag peka på det pågående arbetet ute i kommunerna med sociala insatsgrupper. Det är ett myndighetsgemensamt arbete som syftar till att hjälpa barn och ungdomar som hamnat snett att hitta tillbaka och där involverade myndigheter arbetar tillsammans utifrån individens specifika behov av stöd.

Arbetet har lett till att samverkan har ökat mellan involverade myndigheter. En utvärdering av resultatet och samverkansformen ska

redovisas i september 2017. Regeringen kommer att följa utvärderingen med stort intresse.

Brottsförebyggande rådets rapport från december om brott begångna av barn ger inte stöd för att en polisutredning i sig har någon brottsförebyggande effekt. Även om arbetet med barn i riskzonen i första hand inte ligger på rättsväsendets myndigheter kan en polisutredning dock ibland vara befogad även när ett barn under 15 år begår brott, framför allt som underlag för socialtjänstens insatser. Vid mycket allvarlig brottslighet kan det också finnas ett intresse från samhällets och brottsoffrens sida att det blir klarlagt vad som har hänt.

Brottsförebyggande rådets rapport visar också att de grövre brotten utreds oftare i dag än tidigare. Rapporten visar vidare att socialtjänsten ofta tycker att de har fått veta tillräckligt om vad barnet gjort och vilka insatser som behövs genom den egna utredningen och att någon polisutredning i många fall inte behövs.

När det gäller likvärdigheten över landet visar Brottsförebyggande rådets rapport att variationen mellan länen har minskat. Att det har funnits regionala skillnader i polisens arbete är något som har varit tydligt på flera områden.

Sammanläggningen av polismyndigheterna och Rikspolisstyrelsen till den nyligen inrättade Polismyndigheten ger bättre förutsättningar för en enhetlig rättstillämpning. Jag utgår därför från att omotiverade skillnader i handläggningen mellan olika delar av landet kommer att minska ytterligare. Jag förutsätter också att resurserna används så att Polismyndigheten och övriga rättsväsendet även fortsättningsvis kommer att kunna bedriva ett ändamålsenligt arbete för att bekämpa exempelvis ungdomskriminalitet.

Med detta sagt utesluter jag dock inte att ytterligare åtgärder på området kan bli aktuella. Att ta bort möjligheten att drogtesta barn under 15 år är inte aktuellt i nuläget.

Anf. 87 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! Jag tackar inrikesminister Anders Ygeman för svaret.

Jag har ställt den här interpellationen för att jag och Moderaterna tycker att det är väldigt viktigt att man bryter en negativ livsstil när det gäller barn under 15 år som har gjort sig skyldiga till brott. Jag är glad över att det står i inrikesministerns svar att detta prioriteras även av den nuvarande regeringen.

Alliansregeringen gjorde många saker i den här frågan. År 2010 beslutade vi bland annat om ändringar i lagen om unga lagöverträdare. Det beslutades att fler polisutredningar skulle ske när det gäller barn under 15 som begått brott. Man fick även möjlighet att göra tvångsvisa drogtestar om man misstänkte att barnet missbrukat narkotika.

Som Anders Ygeman sa är barn under 15 år inte straffmyndiga, och det är socialtjänsten som har huvudansvaret. Det är de som ska se till att lämpliga åtgärder sätts in.

Innan jag kom in i riksdagen jobbade jag som kriminalinspektör i Göteborg. Bland annat har jag jobbat som förhørsledare i tre år på ungdomsroteln. Jag kommer särskilt ihåg en 16-årig kille som hade misshandlat en man grovt. 16-åringen blev anhållen och satt i arrest i två tre dagar. Han hade hållit på med brott i många år innan han fyllde 15 år. När jag frågade vad som hade hänt tidigare sa han: Äsch, jag var bara på socialen och snackade lite! Han tog det inte alls på allvar. Han blev förvånad när han blev anhållen och sa: Men herregud, varför är det ingen som har sagt någonting tidigare? Ingen hade sagt att det är allvarligt att begå brott.

Det är viktigt att ungdomarna förstår att man inte kan hålla på och begå brott. Det är bra om vi tidigt tar tag i saker och ting.

I den utvärdering som Brottsförebyggande rådet lämnade i december framkommer det att polisen utreder fler fall av grov brottslighet – dock inte alla, fast lagen säger att de ska göra det. Det gäller rån, grov misshandel, våldtäkt och så vidare. 25 procent utreds inte. Av alla brott är

det en liten skillnad från 2005, då det var 19 procent som utreddes. Nu är det 21 procent. Detta har alltså inte gett någon särskild effekt.

Socialtjänsten begär sällan polisutredning. Antalet tillfällen har halverats, tvärtom avsikten, trots att socialtjänsten säger att de många gånger har stor nytta av en polisutredning när de ska bestämma vilka åtgärder som ska sättas in.

Det jag tycker är oroande är att det verkar som att socialtjänsten begär polisutredningar sällan när det gäller mindre allvarliga, dock upprepade brott. Det är detta som är farligt. Barn under 15 år åker fast utan att inse allvaret utan begår brott om och om igen. Det behöver inte alltid vara allvarliga brott, men det är allvarligt att de fortsätter fast de åker fast.

Min fråga till inrikesministern är: Är inrikesministern nöjd med att det bara är 21 procent av alla brott som utreds? Och är inrikesministern nöjd med att 25 procent av de allvarliga brotten, det vill säga våldtäkter, grov misshandel och rån, inte utreds över huvud taget? Och om inrikesministern inte är nöjd – vad tänker han göra åt det?

Anf. 88 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det är väl bara att konstatera, precis som Ellen Juntti själv säger, att de ändringar som den tidigare moderatledda regeringen gjorde inte har haft någon effekt.

I den rapport som Ellen Juntti själv pekar på tas några möjliga förklaringar upp. En av dem är att socialtjänsten känner att man inte har någon ytterligare nytta av polisutredningar, utan att de får den information de behöver i sina egna utredningar.

Det är svårt för mig som statsråd att överpröva de uppfattningar som socialtjänsten har i de olika fallen. Om man vill diskutera socialtjänstens arbete mot detta är det rimligt att i stället interpellera socialtjänstministern.

Anf. 89 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! De här två sakerna hör ihop i och med att det handlar om kriminalitet och brott. I utvärderingen säger ungefär 50 procent av personalen i socialtjänsten att de har nytta av polisutredningar när de ska bedöma vilka åtgärder som ska sättas in.

Jag tänkte fråga lite grann om de tvångsvisa drogtesterna. Om ett barn har börjat missbruka droger är det absolut viktigt att man bryter det så snabbt som det någonsin går. I svaret säger inrikesministern att det i nuläget inte är aktuellt att ta bort möjligheten. Det låter ju bra, men jag är lite orolig. Har man planer på att ta bort den lite längre fram? Finns det funderingar på att göra det?

För ett tag sedan fanns det ett reportage i Göteborgs-Posten där man hade intervjuat ungdomspolisen i Göteborg. Polisen säger att de titt som tätt stöter på 13–14-åringar som missbrukar både spice och cannabis. Deras ord var: Det flödar av narkotika i skolorna. Det är få som drogtestas. Polisen säger att det i snitt är fem stycken per månad.

Detta är allvarligt i och med att cannabis inte är ofarligt, vilket tyvärr många ungdomar verkar tro. Det är ganska farligt; det påverkar till exempel korttidsminnet. Hormonbalansen påverkas, och kroppen utvecklas inte normalt. Om ett barn fortsätter att missbruka brukar det ofta

bli tyngre och tyngre droger och mer och mer kriminalitet. Det är viktigt att man avbryter detta så tidigt som möjligt.

I den utvärdering som vi nyss nämnde från Brottsförebyggande rådet säger både polisen och socialtjänsten att det är viktigt att kunna göra drogtester, för det fångar upp barn i ett tidigt skede. Brottsförebyggande rådet har kommit fram till att det är ovanligt med drogtester. Under 2012 gjordes bara 200 stycken i hela landet. Det innebär ungefär 2 procent av alla fall där barn under 15 år har gjort sig skyldiga till brott. Det är lite, tycker jag.

Mina frågor till inrikesministern är: Tycker inrikesministern att det är bra med dessa drogtester, inte minst med tanke på att polisen säger att det flödar av narkotika i skolorna? Och i så fall – tycker inrikesministern att fler ska drogtestas? En ytterligare fråga är: Har han planer på att ta bort detta i framtiden?

Anf. 90 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Låt oss börja med att säga vad vi är överens om. Vi är överens om att narkotika är farligt och att det är ett allvarligt problem att ungdomar missbrukar narkotika. Naturligtvis är det även allvarligt när vuxna missbrukar narkotika. Låt oss vara överens om att vi ska se till att maximera samhällets insatser mot narkotikamissbruk var vi än får reda på det.

Jag tror ändå att man måste tillåta sig att påpeka att polisen nog inte är det mest verkningfulla redskapet mot narkotikamissbruk i mellanstadiet. Det måste vara socialtjänstens myndigheters och skolans uppgift. Vi kan inte låta polisen bli städgumma för misslyckande i skolan, misslyckanden av socialtjänst eller misslyckanden på andra områden.

Vi måste se till att polisens resurser läggs där de är bäst lämpade, nämligen på att utreda och lagföra brott. Vi kan inte låta åtta år av fallande skolresultat under en moderatledd regering och ökad oro i skolan bli polisens arbetsuppgift. Det måste vara skolans. Skolresultaten måste upp. Skolans förberedande arbete måste upp. Kringpersonalen i skolan, som försvann under den moderatledda regeringens tid vid makten, måste tillbaka. Vi kan inte ge upp inför narkotikamissbruket i skolan.

Vi har inte från regeringens sida någon avsikt att i dagsläget ändra lagstiftningen om drogtester, men jag tror att vi måste sätta in en väldig massa andra åtgärder för att komma till rätta med narkotikamissbruket.

Anf. 91 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! Jag blir lite förvånad över det svar som inrikesministern ger. Det är klart att skolan och socialtjänsten har ansvar. Det finns inte någon som ensam har ansvar. Men om man i skolan till exempel misstänker att det finns narkotika där är det polisen som kan komma dit och göra husrannsakan. De kan använda droghundar och så vidare. Jag tycker att polisen har ett jättestort ansvar.

Jag går tillbaka till de sociala insatsgrupperna, som inrikesministern nämnde i sitt svar. De är bra, och de har fått bra resultat. Det var

alliansregeringen som såg till att detta genomfördes. Socialtjänsten, skolan, polisen och andra aktörer ska gemensamt sätta sig vid samma bord och diskutera vad man ska göra med de ungdomar som är på väg åt helt fel håll.

I höstas väckte allianspartierna en motion om att vi tycker att även ungdomar under 15 år ska ingå i denna verksamhet. Nu gäller den från 15 år, och det är många ungdomar som redan då har varit i kriminaliteten i många år. Ju tidigare desto bättre, och vi skulle som sagt vilja att de som är under 15 år ska ingå. Tycker inrikesministern också att det skulle kunna vara en bra idé?

Inrikesministern säger också i sitt svar att han inte utesluter ”att ytterligare åtgärder på området kan bli aktuella”. Jag är lite nyfiken på vad det kan vara.

Anf. 92 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Sociala insatsgrupper har varit effektiva på många platser i landet. Men man ska inte blunda för att de inte har varit riktigt lika effektiva på andra platser i landet. De har också gett ett något spretigt intryck över landet.

Jag är i grunden positiv till sociala insatsgrupper. Däremot finns det fortfarande arbetsmetodikproblem att lösa. För att kunna göra arbetet effektivare har jag och socialtjänstministern påbörjat ett arbete för att kunna riva de barriärer som finns i sekretessen. Kommunerna har, trots allt, på en hel del håll i landet gjort olika tolkningar av sekretessreglerna när det gäller de sociala insatsgrupperna. Det har lett till att arbetet inte har varit lika effektivt som det skulle kunna vara. Där finns det fortfarande arbete kvar att göra. Och det är ett exempel på en åtgärd som regeringen hoppas kunna återkomma med.

När det gäller sociala insatsgrupper för dem som är under 15 år förhåller jag mig försiktigt skeptisk. Jag tror att en samlad arbetsmodell, att samla flera, kan vara av värde för den här gruppen. Men jag tvivlar på att det är just de sociala insatsgrupperna som ska göra det. Det rör sig om människor som är brottsmisstänkta eller brottsbelastade. Därför är det kanske inte den främsta åtgärden vi ska ha för 11-, 12- eller 13-åringar. Möjligen kan vi hitta inspiration hos de sociala insatsgrupperna. Men jag tror att vi får ha en annan metodik när det rör sig om så unga personer som mellanstadiebarn.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2014/15:255 om MSB:s utbildningsverksamhet

Anf. 93 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Lena Asplund har frågat mig vad jag anser om konsekvenserna av en eventuell nedläggning av någon av Myndigheten för

samhällsskydd och beredskaps, MSB:s, utbildningsplatser och vilka möjligheter jag ser att hantera detta.

Statens resurser måste alltid fördelas så att de kan användas på ett effektivt sätt. I årets budgetproposition bedömde regeringen att MSB:s anslag behövde minskas för att finansiera annan angelägen verksamhet. Denna besparing återfinns också i de borgerliga partiernas budgetmotion.

Det är varje myndighets ansvar att eftersträva hög effektivitet, kvalitet och ekonomisk återhållsamhet. Att kontinuerligt utveckla utbildningsverksamheten inom myndighetens ansvarsområde utifrån samhällets behov är därför en viktig uppgift för MSB. Myndigheten beslutade redan i höstas att en översyn av utbildningsverksamheten skulle genomföras. Översynen syftar enligt MSB till att höja kvaliteten inom utbildningsverksamheten, men den ska också ligga till grund för beslut om åtgärder för att anpassa myndighetens verksamhet till de nya ekonomiska förutsättningarna.

Att bedöma konsekvenserna av en eventuell nedläggning av verksamheten vid en av utbildningsorterna är en uppgift för MSB, och det ingår i den översyn som myndigheten genomför. Det är därför för tidigt att redan nu bedöma konsekvenserna av en nedläggning av en av utbildningsorterna och om möjligheterna att hantera detta.

Anf. 94 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Jag förstår att statsrådet inte kan svara. Myndigheterna är ju självständiga. Men det skulle vara intressant att ha en principiell diskussion om hur vi ska ha det, hur utbildning av vår räddningspersonal ska se ut. Det är ett otroligt viktigt uppdrag som MSB har.

Statsrådet har fått två brev, som jag visar upp för kammarans ledamöter. Ett är undertecknat av 60 kommunalråd runt om i landet, varav ett flertal tillhör statsrådets parti. Det andra brevet kommer från ungefär 100 räddningschefer runt om i Sverige som ser med oro på MSB:s snabbutredning. Uppmaningen är att man bör ta ett politiskt initiativ till en bred utredning som kan ligga till grund för hur försörjningskompetensen ska säkras inför framtiden.

Det är inte bara räddningstjänsten som är beroende av räddningsskolorna utan även flera andra myndigheter. Jag ska läsa ett litet utdrag ur ett mejl som jag fått från mitt län: En nedläggning av MSB Sandö och dess följderna för Sandös övriga verksamhet skulle omedelbart påverka Landstinget Västernorrlands förmåga att utbilda personal inom katastrofsjukvård, vilket är ett dräpslag mot den kapacitet och beredskap som våra medborgare förväntar sig.

Det lär vara på det sättet på flera ställen i landet, inte bara i Västernorrland. Jag var på studiebesök på kustbevakningen i Härnösand för ett tag sedan. De var av samma åsikt och menade att räddningsskolan på Sandö bör vara kvar eftersom de har mycket samövningar på Sandö. Nu ställer jag inte skolorna mot varandra. Jag tycker att båda bör vara kvar eftersom de båda fyller en viktig funktion. På Sandö finns även Folke

Bernadotteakademin och räddningsgymnasium. Allt detta är ett kluster som hanterar räddningstjänst, samhällsberedskap och annat viktigt.

Mellan Kiruna och Lund är det nästan 200 mil. Och innan MSB bildades, då det var Statens räddningsverk, fanns det fyra räddningsskolor som sedan blev två. Det skulle vara väldigt olyckligt för framtiden om man bara skulle ha en.

Vi kan ta ett exempel: branden i Västmanland. Där tror jag att räddningsledarna skulle ha behövt ännu lite mer utbildning i hur man räddningsleder. Det sa MSB själva när jag hälsade på dem på Sandö för ett tag sedan. I Västmanland hade de svårt att hantera branden över gränserna. Nu ska vi inte föregripa någon utredning, men den slutsatsen togs ganska tidigt. Därför är det här en otroligt viktig organisation som inte får plockas bort med bara ett pennstreck.

Egentligen har ingen av skolorna i dagsläget möjlighet att ta emot ännu mer personal. De har det, men då måste de bygga ut och göra om. Och även det kostar pengar. När statsrådet har svaret ska jag återkomma med lite andra idéer om vad man bör titta på.

Jag undrar hur statsrådet kan tänka sig att agera. Vilken är statsrådets inställning: Behöver vi två skolor? Eller anser statsrådet att vi kan klara oss med en räddningsskola?

Anf. 95 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag tar det sista först. Jag har ingen uppfattning, och jag ska inte ha någon uppfattning. MSB har gjort utredningen för att ta reda på behovet. Det vore mig främmande att göra en egen bedömning innan vi har något underlag i frågan.

Jag förstår den oro som finns både på Sandö och i Revinge. Men jag är också glad över den lokala uppslutningen, det intresse och den uppbackning som finns kring skolorna. Det bådär gott inför framtiden.

Vad är grunden? Jag har mottagit brev från räddningschefer och kommunalråd. Många är, som tur är, från mitt eget parti. Poängen är hur efterfrågan på utbildning ser ut. Efterfrågar man lång utbildning, ganska långt från hemorten, vilket både Revinge och Sandö erbjuder? Eller efterfrågar man decentraliserad utbildning närmare den egna kommunen, närmare den egna räddningstjänsten?

Det är det – vilken form av utbildning som kommer att efterfrågas – snarare än vad MSB:s utredning och jag anser, som kommer att vara styrande. Det är efterfrågan på utbildningen som ska styra, inte var staten helst skulle vilja ha sina utbildningsresurser.

Jag har två kommentarer till. För det första behöver vi inte gå utredningen i förväg. Jag har i dag, klockan 11, mottagit utredningen om branden i Västmanland med alla slutsatser.

För det andra har jag noterat att både Revinge och Sandö säger sig ha kapacitet för hela utbildningsbehovet. Det är den information som jag har fått.

Anf. 96 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Det är komplext med utbildningar. Jag vet inte om jag förstod statsrådet rätt, att han antydde att kommunerna själva skulle hålla i utbildningarna. Det tror jag inte skulle främja en god kvalitet. Jag tror att det bra om man har något slags centralisering av utbildningarna, men eftersom vi bor i ett väldigt avlångt land vore det bra med en spridning.

Efter det här kommer det en interpellationsdebatt om hur man rekryterar deltidsbrandmän. Det kan bli problem speciellt om man är från Vännäs och ska gå utbildning i Revinge, eller tvärtom, om man är från Lomma och ska gå utbildning i Sandö. Allt detta blir lite konstigt. På räddningsskolan i Sandö säger man att det händer att deltidsbrandmännen är tvungna att ta bilen och åka därifrån på grund av det händer saker på hemorten. Då är det viktigt att avstånden inte är så långa.

Jag har ytterligare en fundering. Vi har samma besparing i budgeten. Det var pengar som gick till bland annat Kustbevakningen, som också är en viktig myndighet. Jag har fått några uppgifter om hur systemet ser ut. MSB har ett högkvarter i Karlstad. När MSB bildades försvann Krisberedskapsmyndigheten från min hemkommun, Sollefteå.

Efteråt har det visat sig att man har ett slags högkvarter också i Stockholm. Personalstocken, om man får uttrycka det så, sväller ordentligt där. År 2009, när myndigheten bildades, var det 196 tillsvidareanställda och 24 tidsbegränsat anställda i Stockholm. Nu finns det 244 tillsvidareanställda och 31 tidsbegränsat anställda. Det blir alltså fler och fler i Stockholm.

Om en myndighet som har sitt kontor på Fleminggatan på Kungsholmen ska spara borde kanske myndigheten se över var kontoret är lokaliserat. Skattemyndigheten, Kronofogdemyndigheten och nu också Tullverket ska flytta ut från dyra adresser i Stockholms innerstad.

Ska det finnas så många anställda i Stockholm? Det är kanske billigare att lokalisera Stockholmskontoret till Karlstad. Det finns ju andra saker som det är bättre att spara på än den verksamhet som utgörs bland annat av de viktiga räddningsskolorna. De är ju en del av MSB:s hela verksamhet.

Det hade varit bra med en större utredning i stället för en snabbutredning av skolorna. Man borde ta ett större samlat grepp över myndigheten och se var det kan sparas pengar och hur man gör det på bästa sätt för att det ska komma myndigheten och Sverige till största gagn.

Anf. 97 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag vill bara påpeka att det är myndigheten som har beslutat att utreda detta med anledning av två saker: Det ena skälet är en vikande efterfrågan på utbildning – det var det som jag var inne på i mitt svar, att det sker en förändring av vilken sorts utbildning som kommuner och räddningstjänst efterfrågar. Det andra skälet är den besparing som fanns i både samarbetsregeringens budget och de borgerliga partiernas budget. Det är det som är bakgrunden.

Man kan också ödmjukt påpeka att när antalet skolor drogs ned från fyra till två var skolan i Stockholm en av dem som försvann. Det var väl en decentralisering i sig.

Återigen: Vi måste se vad utredningen ger för resultat. Vi måste se över den efterfrågan som finns på utbildning och hur vi på bästa sätt möter den, så att man kan ha en så väl utbildad personal som möjligt och bedriva verksamheten på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt.

Anf. 98 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Jag har lite svårt att hålla med statsrådet om att det är en vikande efterfrågan på utbildning, för så låter det inte när man pratar med räddningsskolorna. Tvärtom, de säger att det finns ett ökat behov av utbildning, och det nämns också i det här brevet. Så här står det:

De senaste åren har dessutom den kommunala räddningstjänsten fått utstå en hel del kritik för bristande kvalitet i samband med räddningsinsatserna, och den gemensamma nämnan är nästan alltid kompetensfrågan.

Man kan alltså utgå ifrån att det finns ett stort behov av utbildning. Jag tror inte att det kommer att bli färre olyckor. Det kan ske klimatförändringar, översvämningar och fler bränder. Då är det viktigt att vi har en väl utbildad och kompetent personal. Det är också viktigt för dem som jobbar inom räddningstjänsten att känna att man har en utbildning som är adekvat för att man ska kunna göra det bästa under sin insats.

Det är också en säkerhetsfråga för personalen. Vi såg ju hur branden i Västmanland spred sig. Den var inte att leka med, och jag tror inte att det var den sista stora branden i närtid som vi kommer att utsättas för i det här landet, tyvärr.

Jag vet att det här är en myndighetsfråga, men även statsrådet har möjlighet att påverka genom regleringsbrev och annat, framför allt genom en diskussion med generaldirektören på MSB om hur sådana här frågor ska hanteras.

Jag tycker att det är viktigt att MSB tar sitt uppdrag på största allvar.

Anf. 99 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Om det avslutande kan vi naturligtvis vara helt överens. Jag ska diskutera med MSB, men först måste vi ha utredningen på plats. Vi kan inte diskutera i blindo.

Med ett visst leende på läpparna står jag här i riksdagens talarstol och får förklara för en moderat riksdagsledamot skillnaden mellan behov och efterfrågan. Det brukar ju vara precis tvärtom.

Det finns ett enormt behov av utbildning, men det finns inte tillräckligt stor efterfrågan på de kurser som MSB erbjuder. Då kan man välja att ha kvar de kurser som inte efterfrågas eller att möta de behov som finns i räddningstjänsten.

Jag hoppas naturligtvis att vi ska ha en så omfattande utbildningsverksamhet som möjligt i MSB:s regi för att möta behovet inom räddningstjänster och i kommuner. Men jag tror att sättet att utbilda kommer att förändras över tid. Då måste också utbildningsorganisationen möta de krav på utbildningen som ställs från dem som betalar för den.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2014/15:270 om rekrytering av deltidsbrandmän

Anf. 100 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jan R Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att underlätta för rekryteringen av deltidsbrandmän.

Det är kommunen som ansvarar för att räddningstjänsten planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt inom kommunen. Deltidsanställda brandmän är en viktig grund inom den kommunala räddningstjänsten. Kommunerna har dock problem med att rekrytera deltidsbrandmän, särskilt i glesbygd och landsbygd, och kan behöva stöd i arbetet med att organisera räddningstjänsten med deltidanställda brandmän.

Staten har genom Myndigheten för samhällsskydd och beredskap vidtagit ett antal åtgärder för att stödja kommunerna i arbetet med att organisera räddningstjänsten med deltidanställda brandmän. Utöver befintlig utbildningsverksamhet och omfattande stöd och

informationsmaterial har myndigheten tagit fram en internetbaserad utbildningsplattform. Vidare avser myndigheten i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting att i april 2015 inleda ett gemensamt arbete med fokus på rekrytering av deltidсанställda brandmän.

Staten kan på olika sätt stödja kommunerna i deras arbete med att organisera sin räddningstjänst med deltidсанställda brandmän. Det är dock viktigt att kommunerna själva är aktiva eftersom huvudansvaret för att organisera räddningstjänsten ligger på dessa.

Anf. 101 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Grunden för den här interpellationen är förhållandena i en enskild kommun i Kalmar län, Mönsterås kommun, som under de senaste åren inte har haft alla sina deltidspanstationer öppna. Det beror på givetvis på att man har problem med att rekrytera personal. Det finns säkert många förklaringar till det, och det finns kanske en generell strukturell förklaring. Personer lever inte och arbetar inte längre i lika stor utsträckning på landsbygden. Många arbeten finns i stan, och det är inte så lätt att gå ifrån sitt arbete för att på deltid sköta sysslan som deltidspanman.

Det finns säkert även andra frågor, till exempel det som Lena Asplund tog upp i en tidigare interpellation, möjligheten till utbildning på ett praktiskt, enkelt och genomförbart sätt. Det är säkert också en del i det hela.

Jag vill betona att det är viktigt att man inte nonchalerar de här frågorna utan tar dem på största allvar. Vi vet att det exempelvis vid många trafikolyckor är deltidspanmännen som är de första på plats och kan påbörja räddningsinsatsen. Det är också deltidspanmännen som kan se till att trafiken fungerar så att inte alltför komplicerade situationer uppstår. De är en viktig del i kedjan, inte bara för att skydda mot brand utan också vid andra olyckor.

Det finns en problematik som handlar om att företag som vill starta näringsverksamhet utanför storstäderna kanske funderar både en och två gånger om de vet att det inte finns någon fungerande räddningstjänst att tillgå på flera mils avstånd.

Statsrådet redovisade i interpellationssvaret en del åtgärder som vidtagits, de flesta faktiskt av den tidigare regeringen, exempelvis en distansutbildning med hjälp av informationsteknik. Det är bra. Jag tror att man hela tiden måste titta på hur man kan förbättra utbildningen, göra den bättre anpassad och mer modern.

Det som lite grann oroar mig är att statistik visar att antalet deltidspanmän under de senaste åtta åren visserligen ökade lite grann, alltså under den tid som alliansregeringen styrde, men åren dessförinnan gjordes en ganska stor neddragning. I ljuset av den strukturella utveckling vi ser – en ganska kraftig urbanisering och en minskning av arbetsplatser på landsbygden – kommer det att bli allt svårare att hitta deltidspanmän som kan besätta de viktiga posterna.

Jag ser fram emot en fortsatt diskussion med statsrådet om vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas, utöver de som föreslagits.

Anf. 102 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det gläder mig att jag och Jan R Andersson är överens om allt.

Den kommunala räddningstjänsten, som är organiserad med deltidsanställda brandmän, har stor betydelse för räddningstjänstverksamheten. Det är vi överens om. I pipeline ligger att MSB avser att tillsammans med SKL i april 2015 inrätta ett forum med fokus på rekrytering av deltidsanställda brandmän. Vi ska från statens sida naturligtvis stödja kommunerna i deras arbete med att organisera sin räddningstjänst med deltidsanställda brandmän.

Det viktiga är att det är kommunerna själva som bestämmer och är aktiva. Det är där arbetsgivaransvaret ligger, och det är där rekryteringsåtgärderna behöver vidtas. Statens roll kan endast vara att stödja kommunerna i detta viktiga arbete.

Anf. 103 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Den här frågan förtjänar en fördjupad diskussion. Jag vet inte riktigt vad SKL:s och de berörda myndigheternas arbete kommer att innebära, men vi som lagstiftare och regeringen, som utfärdar en hel del förordningar, påverkar direkt den verksamhet som vi nu diskuterar. Även om räddningstjänsten i grunden är ett kommunalt ansvar och kommunerna har ett arbetsgivaransvar är det staten och i slutändan regeringen som i många delar reglerar hur verksamheten ska genomföras. Det är en verksamhet som måste skötas på ett bra sätt från båda håll.

Givetvis välkomnar jag den kommande fokuseringen på rekrytering som SKL och myndigheterna ska ha, men jag tror inte att det är den enda åtgärd som behöver vidtas. Den accelererande urbaniseringen kommer att skapa andra förutsättningar när det gäller att bedriva den här verksamheten, och jag tror att vi kommer att se fortsatta problem. Därför skulle jag vilja höra vad statsrådet vill göra förutom de åtgärder som han pekat på och som i grunden är rätt vaga.

Jag undrar om statsrådet kan utveckla vilka faktorer som är av betydelse för att göra det enklare att hitta en rekryteringsbas för den här gruppen. Jag ser fram emot det, herr talman.

Anf. 104 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Vi från den statliga sidan, oavsett om vi är riksdagsledamöter eller regeringsmedlemmar, ska naturligtvis göra det vi kan för att underlätta rekryteringen av deltidsbrandmän. Men ingen är behjälpt av att vi låtsas att det i grunden är vårt ansvar. I grunden är det kommunerna som har det ansvaret. Det är kommunerna som är arbetsgivare och det är de som ska rekrytera deltidsbrandmän.

Jan R Andersson frågar vilka faktorer jag tror är viktigast. Jag kan nog ge ett ganska enkelt svar på det. Det är utbildningen, ersättningen och

arbetsvillkoren. Ju attraktivare det är att vara deltidsbrandman, desto lättare kommer det att vara att rekrytera. Ju svårare det är att utbilda sig, ju lägre ersättning och ju sämre arbetsvillkor man har desto svårare kommer rekryteringen att bli. Därför är vår uppgift på den statliga nivån att göra allt vi kan för att stödja kommunerna i det viktiga arbetet.

Anf. 105 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Jag frågade statsrådet vilka delar han tyckte var viktigast när det gäller rekrytering av deltidsbrandmän. Han gav tre besked. Två av dem att det är regeringens ansvar – utbildningen är statlig och ersättningen regleras statligt. Att se till att arbetsvillkoren är goda kan jag inte lasta statsrådet för. Det är givetvis ett arbetsgivaransvar. Det här visar att situationen är komplicerad och att staten har en viktig roll att spela.

Herr talman! Jag avser att återkomma i den här frågan för jag tror att det behöver vidtas verkningsfulla åtgärder. Som den tidigare diskussionen visade tror jag inte att man genom att lägga ned en räddningsskola och därmed minska möjligheten till utbildning, eller i alla fall att göra det svårare att komma in på en utbildning där de praktiska handlagen måste övas någonstans, gör det enklare att rekrytera. Att utbilda personer för räddningstjänst ingår i kärnverksamheten hos den myndighet som ansvarar för räddningstjänsten. Därför finns det kanske fler åtgärder man skulle kunna vidta.

När man ska spara är min första tanke inte att man ska spara på kärnverksamheten, utan man måste hitta andra delar att göra besparingar på. Det är givetvis statsrådet som i slutändan bestämmer det.

Anf. 106 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Låt mig börja med att tacka Jan R Andersson för att han ställt interpellationen. Jag tror i likhet med honom att det här är en viktig fråga och att vi kommer att få anledning att återkomma till den. Det är bra att det finns engagerade riksdagsledamöter som lyfter fram den typen av viktiga frågor. De förtjänar ett tack för det.

Jag vill göra ett detaljtillägg. Enligt LSO har kommunen ansvaret för att personalen har den kompetens som behövs. Genom MSB tillhandahåller staten utbildning, samt ersättning, men det är kommunerna som har ansvaret för att utbildningen är den rätta.

Jag har visat på ett antal åtgärder som vi ska vidta för att stärka arbetet med att rekrytera och utbilda deltidsbrandmän. Jag hoppas naturligtvis att de blir framgångsrika, men jag hoppas också att få återkomma i fler interpellationsdebatter med Jan R Andersson och diskutera vad vi kan göra för att ytterligare förbättra situationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2014/15:284 om onyktra och körkortslösa chaufförer

Anf. 107 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Sten Bergheden har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att säkerställa att polisen kan arbeta på ett effektivt sätt för att minska antalet rattfulla förare ute på våra vägar. Sten Bergheden har även frågat vilka åtgärder jag ämnar vidta för att komma till rätta med problemet att chaufförer som saknar körkort och giltiga utbildningar ändå kör omkring på våra vägar.

Trafiksäkerhetsarbetet är en självklar och viktig del av Polismyndighetens arbete för att förebygga, förhindra och ingripa mot brott. Målet är först och främst att bidra till en minskning av antalet döda och skadade i trafiken. Genom en helhetssyn på arbetet där såväl regelbrott i trafiken som misstanke om andra brott beaktas vid varje kontroll av förare och fordon kan dock även andra brott uppdagas.

Möjligheten till effektiv kontrollverksamhet har tidigare begränsats av att befogenheter, ansvar och prioriteringar varit underställda beslut i varje polismyndighet. Sedan den 1 januari i år, då den nya Polismyndigheten inledde sin verksamhet, finns inte längre den begränsningen. Polismyndigheten har nu möjlighet att fatta de beslut som krävs för att skapa en likriktad kontrollverksamhet, tydligare prioriteringar av arbetsuppgifter och en effektiv resursfördelning över hela landet.

Nyktighet och körkortsbehörighet kontrolleras vid varje förar- och fordonskontroll och är en uppgift som utförs av samtliga poliser i yttre tjänst. I varje polisregion finns vidare särskilda grupper som är specialiserade på kontroll av yrkestrafiken. Dessa grupper består såväl av polismän som särskilt utbildade bilinspektörer. Den 2 januari 2015 trädde nya regler i kraft som ger ytterligare befogenheter för bilinspektörer. Förslagen innebär sammantaget förbättrade möjligheter att effektivt kontrollera och motverka den olagliga yrkesmässiga godstrafiken.

I syfte att få ett mer effektivt utnyttjande av samhällets resurser för trafiksäkerhet utförs nykterhetskontroller på förare av motorfordon i hamnar också av Kustbevakningen och Tullverket. För närvarande pågår även försöksverksamhet med såväl trafiknykterhetskontroller i hamnar som automatisk alkoholkontroll med hjälp av bommar i Stockholms frihamn, en verksamhet som jag för övrigt invigde i min tidigare roll som ordförande i trafikutskottet. När dessa försöksverksamheter har utvärderats avser regeringen att ta ställning till hur vi ska gå vidare.

Avslutningsvis är det värt att påpeka att en ökad trygghet på våra vägar inte enbart är en polisiär fråga utan kräver förebyggande insatser från hela samhället.

Anf. 108 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag vill också passa på att gratulera ministern till hans nya jobb som ansvarig för framför allt hela polisens arbete efter jobbet som ordförande i trafikutskottet. Jag önskar ministern lycka till!

Varje dag åker 500 personer omkring onyktra på våra vägar. Självklart måste vi göra någonting för att komma till rätta med det. Alliansen satte 2013 igång en försöksverksamhet med alkobommar i våra hamnar. Nu önskar vi att man går vidare. I dag är det fritt att åka in över våra gränser och köra omkring i en lastbil på 60 eller 40 ton, en buss eller något annat med minimal risk att åka dit om man är onykter.

Dessa försök har pågått i både Göteborgs och Stockholms hamnar. Resultaten är tydliga och färdiga för analys. Man har kommit fram till att det här är ett väldigt bra sätt att övervaka och framför allt minska risken för att folk vågar ta risken att dricka och sedan köra bil. Det är ungefär 3 miljoner fordon som tar sig över våra gränser varje år och som skulle kunna kontrolleras med denna nykterhetskontroll.

Att starta upp en sådan här kontrollstation kostar, om man använder rätt utrustning och kan använda en del befintlig utrustning, ungefär 500 000 kronor plus skötsel och underhåll under resans gång. Det kan man

jämföra med en fartkamera, som också kan kosta 500 000 kronor. Det är alltså ungefär samma kostnad för att starta upp en sådan här kontrollstation.

Bekymret är att detta inte kommer att räcka. Det är många som tar sig in i landet onyktra, men det är också många som tar risken att köra omkring onyktra på våra vägar och inte har kommit in via gränsen. Det syns i statistiken.

Vi har brister angående fordon med onyktra förare, och det måste man göra någonting åt. Ministern är ytterst ansvarig för detta, herr talman. Vi har varit väldigt överens om att mycket mer behöver göras. Innan jag ställde interpellationen hade jag också gett ministern möjlighet att under fem månader jobba fram en hel del möjligheter. Men nu förväntar vi oss någon form av verkstad för att kunna komma vidare och få bort de onyktra chaufförerna från våra vägar.

Mina frågor är: Vad ligger i pipeline framöver? Vad tänker ministern göra för att komma till rätta med detta? Vad kommer att hända med alkobommarna, försöksperioderna och finansieringen? Jag vet att ministern var ute väldigt aktivt i valrörelsen och lovade att man skulle lösa detta genom att sätta upp alkobommar och ordna finansiering. Och hör och häpna, nu är det så att ministern har möjlighet att verkställa det här. Vi förväntar oss självklart att det man sa i valrörelsen blir verkstad nu efteråt.

Jag vill också ha reda på av ministern lite grann om hur man tänker jobba vidare med trafikpoliser. Vi har i dag bara 133 färdigutbildade trafikpoliser i Sverige. Sedan finns det olika gradering på utbildningen därunder, men det är en bristvara med tanke på att många går i pension och vi riskerar att utarma den kompetens som behövs. Jag vill gärna höra vad som ska göras långsiktigt framöver för att komma till rätta med det.

Jag har också en del andra frågor som jag kommer att ta upp i mitt nästa inlägg, men som sagt: Vad kommer att göras framöver för att få bort de onyktra chaufförerna?

Anf. 109 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Låt mig först notera att vi under det här året lever med den budget som de borgerliga partierna röstade igenom här i kammaren. I den budgeten avsattes det inte en enda krona för att permanenta försöket med alkobommar. Det är en viktig iakttagelse.

Jag tror att vi trots det ska kunna gå vidare med frågan. Arbetet i regeringen lär vara så organiserat att det ansvaret delas mellan mig och infrastrukturminister Anna Johansson. Vi ansvarar för olika delar. Det kanske till och med är så att det främst rör Anna Johanssons ansvarsområde i regeringen.

Jag delar Sten Berghedens positiva syn på alkobommar. Jag delar också Sten Berghedens som jag uppfattar det positiva syn på trafikkontroller på våra vägar som ett sätt att se till att man upprätthåller nykterheten och följer de lagar och regler som vi har på svenska vägar och svensk arbetsmarknad.

I det häradet kan jag nämna en annan positiv teknisk utveckling vi nu har, nämligen möjligheten att automatiskt läsa av nummerskyltar för att på det sättet se om fordonen saknar försäkring eller skatt eller på annat sätt är behäftade med fel. Jag kan också positivt säga att vi har fått en vidareutveckling när det gäller möjligheten att klampa bilar. Ett antal bilar har klampats, även om detta fortfarande är behäftat med svagheten att vi bara kan klampa dem i högst 24 timmar. Jag hoppas att vi ska kunna ändra på det.

Vi har också belagt ett antal bilar med en sanktionsavgift på 20 000 kronor, vilket jag är mycket glad för. Anna Johansson, som är ansvarig för infrastrukturfrågor i regeringen, har påbörjat det arbete som Alliansen och den moderatledda regeringen inte klarade av, nämligen en progressiv allians i Europeiska unionen mot fusk på våra vägar. Sverige är inte längre ett av de länder som bromsar en progressiv utveckling i EU, utan ett av dem som driver på. Det är någonting som kanske även Sten Bergheden kan uppfatta som positivt.

Vi har dessutom avskaffat pinnjakten för polisen. Man står nu inte en förmiddag och tar folk på väg till jobbet och gör tusentals blås utan resultat. Vi har minskat regleringsbrevets omfattning med 50 procent och låter polisen styra utifrån det polisiära behovet och den polisiära verksamheten på orten. Det kommer att leda till en betydligt effektivare användning av polisens resurser. Det är möjligt att det leder till en något lägre kvantitet av blås, men det kommer att leda till betydligt högre kvalitet på så sätt att fler som gör sig skyldiga till alkoholpåverkad körning kommer att åka fast. Med den nya organisationen av polisen kan vi frigöra resurser till den yttre verksamheten, så att fler poliser kan jobba med kärnuppgiften, nämligen att synas ute i samhället och jaga bovar.

Jag ska också säga att jag personligen har tagit initiativ till att träffa trafikpoliser som jobbar i de tyngre grupperna för att dels ge dem stöd i deras verksamhet, dels säkerställa att vi vidtar rätt åtgärder för att förbättra trafiksäkerheten på våra vägar och förbättra arbetet för trafikpolisen.

Anf. 110 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Jag kan börja med budgeten. Ministern antydde att vi jobbar med Alliansens budget. Ja, och det ska ministern vara glad för att vi gör i det här fallet. Det hade faktiskt varit så att ministern haft 60 miljoner kronor mindre att jobba med för polisen om den S-märkta budgeten gått igenom med höjda arbetsgivaravgifter som man inte tänkt ge någon kompensation för. Vi väntar fortfarande på en liten blomma från ministern till Alliansen med tanke på att vår budget gick igenom och ministern har lite mer pengar till polisens arbete.

Herr talman! Vidare tog ministern upp frågorna om klampning och sanktionsavgifter. Vi har varit överens om de här frågorna, så det är inte så mycket att säga. Men under valrörelsen jobbade man väldigt hårt med några nya regler som man ville driva igenom. Jag hörde ofta att vi ska klampa på riktigt och inte bara 24 timmar. Men när det nu har kommit ett beslut från regeringen om att man ska kunna införa klampning för att ta ut

sanktionsavgiften finns fortfarande 24-timmarsgränsen kvar. Jag vet att riksdagen har tagit ett beslut om att man vill förlänga det här. Jag väntar med spänning på när det förslaget kommer.

Herr talman! Jag vet att det var några socialdemokrater som nästan skrek sig hessa om att trafikpolisen skulle få ett tydligare ansvar. Den skulle ha en egen budget och nästan ha en egen myndighet under polisen. Efter valet har det varit väldigt tyst i den frågan. Det är ingen som längre skriker sig hes om en egen myndighet. Vi har inte heller ens sett nya direktiv till trafikpolisen eller något annat.

Jag förväntar mig i detta svar att ministern ytterligare poängterar vad som är på gång för att ge polisen ett ännu tydligare uppdrag för att komma till rätta med detta med tanke på utbildning och kompetens hos den polis vi har. Jag vet att vi har infört möjligheter att anställa personal utifrån. Det jobbade också alliansregeringen fram. Jag tror att det är bra. Men vad finns mer? Detta räcker inte. Det finns 133 färdigutbildade poliser för att bevaka hela landet, och det finns ingen tydlig signal om hur detta ska kunna bli bättre. Jag önskar något mer svar där.

Den andra delen är klampningen och sanktionsavgifterna. Det tog vi fram under alliansregeringen, och vi har haft stöd av Socialdemokraterna i den frågan och varit överens om det. Jag hoppas att all polis i Sverige i dag har klampningsutrustning nu när det är möjligt att utföra klampning efter den 1 mars.

Jag har sett att de har en del ventillås och lite annat runt omkring. Jag utgår från att alla har möjlighet att klampa om de nu behöver det runt om så att inte de praktiska verktygen saknas för den delen.

Herr talman! Det kan väl inte vara så att regeringen eller Socialdemokraterna lade ned hela sin energi innan valet på vad man ville göra. När man nu verkligen kom i regeringsställning orkar eller vill man inte genomföra det man lovade innan.

Vi tänker fortsätta att driva på i den här frågan. Ministern vet att det finns en tydlig majoritet här i riksdagen. Om det tar för lång tid med besluten och genomförandet kommer säkert riksdagen att ytterligare driva på. Jag tror att det är bra att man ställer in sig på att det finns en bred majoritet för att framför allt få bort den olovliga trafiken.

Anf. 111 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag delar Sten Berghedens frustration över läget på Sveriges vägar efter åtta år med en moderatledd regering. Men det är lite magstarkt att tro att vi ska reda upp åtta år av moderat misslyckande på fyra månader. Det tar tyvärr lite längre tid än så.

Det blir näst intill pinsamt när Sten Bergheden efter att gång på gång i varenda debatt vi varit i när jag var ordförande i trafikutskottet tyckte att det var helt okej att klampa i 24 timmar. Det räckte. Han röstade först i kammaren emot klampning på riktigt.

Sedan den 2 oktober, tror jag det var, två dagar efter att den nya regeringen tillträdde, när han inte längre har regeringsmakten, svänger Sten Bergheden och tycker att klampning på riktigt – som han har motarbetat under hela perioden – ska vi ha.

Nu har vi en enig riksdag. Jag välkomnar det. Det är bra att ni när ni tappade regeringsmakten ändrade uppfattning. Men det kommer att ta lite mer än fyra månader att få det på plats. Jag välkomnar det. Jag tror att det är bra.

Jag tror också att det som vi var överens om tidigare, nämligen höga och bra sanktionsavgifter och början till klampning, börjar ge effekt. Det börjar sända en signal. Sedan finns det andra saker att göra för att få ordning på trafiken på vägarna.

Det är viktigt att trafikpolisen har en bra utbildning och att de tunga grupperna har en tillräcklig bemanning. Men när vi talar om onykterhet och andra saker måste det till fler poliser än bara trafikpoliser som gör jobbet och ser till att vi beivrar den här typen av brottslighet.

Det krävs också nya tekniska hjälpmedel. Där tror jag att alkobommar i våra mest frekventerade hamnar är ett viktigt redskap för att öka nykterheten på våra vägar såväl för personbilister som för förare i den tunga trafiken.

Exemplet från både Stockholm och Göteborg visar att det går att göra det på ett sätt som inte hindrar in- och utpassagen i våra hamnar. Jag hoppas att det nu kommer att bli utgångspunkten för en större verksamhet med alkoholbommar.

Anf. 112 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Jag ska fullfölja den delen. Vi jobbade fram ett förslag om 24 timmar. Det fanns begränsningar för hur snabbt polisen kunde jobba om vi satte en tidslängd som var längre än 24 timmar. I de lägena hävdade alltid oppositionen – vid det tillfället Socialdemokraterna med flera – att detta var fullt möjligt att genomföra.

Har man nu en annan lösning på detta hade vi hoppats på att man presenterat den lösning som man hade så färdig innan valet och som var fullt möjlig att genomföra. Varför kommer inte den? Vi ställer upp på längre tid. Vi har ingenting emot den biten. Det handlade om att underlätta polisens arbete.

Vi har gett ytterligare ett tillkännagivande om att vi vill att en enskild polis ska kunna klampa snabbare och också utan att fråga Polismyndigheten. Vi väntar på ett svar från regeringen och ministern även i den frågan framdeles.

Herr talman! Den andra delen gäller alkobommar. Jag tror det är viktigt. Det ligger på ungefär 100 miljoner totalt sett att sätta upp detta i våra hamnar och vid vår gränsstationer. Vi har fortfarande kvar en hel del tullutrustning sedan tidigare som står kvar ute i våra hamnar.

Det innebär att om vi kan använda den utrustningen så kan vi hålla nere kostnaderna för att bygga ut alkobommarna runt om. Därför är det viktigt att vi får ett snabbt beslut och en snabb inriktning för frågorna så att man inte monterar ned och tar bort de delar som går att använda för att snabba på detta. Det är därför vi driver den frågan.

Vi har dessutom en utvecklingsmöjlighet i Sverige. Vi har tagit fram utrustningen. Andra länder är intresserade. Det styrs och drivs från Tibro i Skaraborg. Det är inte minst viktigt för min del för att fortsätta att driva på det.

Herr talman! Ministern har ansvar och polisen har ansvar för den onyktra trafiken ute på våra vägar. Vi förväntar oss att det händer mer än vad vi har sett hittills. Vi förväntar oss att det blir ett tydligare direktiv till trafikpolisen så att den ska kunna lösa sin uppgift.

Anf. 113 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Det är förarna som har ansvaret för att de kör onyktra på våra vägar. Polisen har ansvaret för att beivra det och lagföra dem som gör sig skyldiga till brott.

Det blir med förlov sagt lite pinsamt att lyssna på Sten Bergheden och hans rädsla att alkoholbommar i Stockholm ska packas ned. Hade den moderatledda regeringen gjort sitt jobb hade vi redan haft det.

Ni packade ned dem i Skåne där de satt uppe, och ni packade ned dem i Göteborg där de satt uppe. Det är de bommarna som nu står i Stockholm. Ni gjorde ett försök, sedan gjorde ni ett nytt försök och ett nytt försök. Det blev många försök, men inte en enda insats för att permanenta alkoholbommarna. Det kom inte en krona i statlig finansiering under åtta år med alliansregeringen.

Samma sak är det med klampningen. I åtta år hände väldigt lite. Till slut blev det 24 timmar. Sten Bergheden röstade själv här i kammaren emot att det skulle vara längre än 24 timmar. Sedan tar det en vecka och inte ens det efter valet. Den moderatledda regeringen flyttar ut. Då ändrar sig Sten Bergheden direkt och frågar: Varför blir det ingenting?

Svaret är enkelt: För att ni motsatte er det i åtta år. Vi klarar inte att på fyra månader reda upp de misstag ni gjorde i åtta år.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellation 2014/15:302 om säkerheten för den judiska minoriteten i Sverige

Anf. 114 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Roger Haddad har frågat mig om jag tänker öka skyddet för den judiska minoriteten genom att tillföra resurser till polisen, genom att ge den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism ett utökad uppdrag eller genom att vidta åtgärder för att MSB, kommuner och länsstyrelser bättre ska kunna samverka med de judiska företrädarna och institutionerna.

Den senaste tidens terrorattentat i bland annat Bryssel, Paris och Köpenhamn har bidragit till en ökad känsla av utsatthet bland den judiska minoriteten och bland muslimer.

Polismyndigheten har sedan attentaten i Paris och Köpenhamn inlett en rad åtgärder, bland annat att stärka och utveckla dialogen med trossamfunden och att ha regelbunden tillsyn av religiösa lokaler. I direkt anslutning till händelsen i Köpenhamn beslutades också om fast bevakning vid judiska verksamheter. Åtgärderna anpassas kontinuerligt efter den hotbilda-bedomning som görs av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har en samrådsgrupp för dialog med trossamfunden i Sverige. MSB stöder trossamfunden på olika sätt, till exempel med analyser, gemensamma lägesbilder, information om planerade aktiviteter och med kommunikation till den enskilde. MSB har efter attentatet i Köpenhamn haft kontakter med bland annat företrädare för de judiska församlingarna för att erbjuda stöd.

Det krävs insatser i hela samhället för att förebygga och motverka extremism och hatbrott. Det förebyggande arbetet måste ske i samverkan mellan myndigheter, kommuner, skolor, företag och ideella organisationer. Regeringen planerar att ge ett utökad uppdrag till den nationella samordnaren mot våldsam extremism, Mona Sahlin. Regeringen har dessutom

nyligen gett Forum för levande historia i uppdrag att genomföra en stor utbildningsinsats om rasism i historien och i dag riktat till alla elever i grund- och gymnasieskolan.

Jag har fullt förtroende för polisens och MSB:s arbete med säkerheten för de judiska församlingarna i Sverige och ser i nuläget inget behov av särskilda ytterligare åtgärder från regeringens sida. Jag och regeringen har en löpande dialog med företrädare för den judiska gruppen i Sverige. Vi följer utvecklingen noga och kommer att vidta ytterligare åtgärder vid behov.

Anf. 115 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Först vill jag tacka inrikesministern för svaret på min interpellation. Folkpartiet inlämnade denna interpellation om de judiska minoriteternas säkerhet den 16 februari, ett par dagar efter de tragiska händelser vi sett den senaste tiden.

Antisemitismen är för den judiska minoriteten inget nytt problem. Det har förekommit återkommande och med olika intensitet. I somras, 2014, kunde vi ta del av hemska bilder där judiska institutioner utsattes för hakkors på husfasader, äggkastning och till och med bombhot mot judiska församlingar och individer. Det är inte acceptabelt.

Att frågan tyvärr kommer upp igen beror naturligtvis på de tragiska händelserna i Paris, som jag besökte för en vecka sedan, men också Köpenhamn.

Jag är lite besviken på svaret från inrikesminister Anders Ygeman. Det är korrekt att satsa strategiskt och långsiktigt när det gäller kunskapsinsatser och utbildningsinsatser. Det är helt rätt. I en rapport som kom från Säkerhetspolisen på alliansregeringens begäran – vi begärde att få en särskild rapport om våldsbejakande islamistisk extremism – framhölls just utbildning i skolan som den kanske viktigaste insats samhället kan göra för att på sikt motverka hatbrott, antisemitism och våldsbejakande extremism i vårt land.

För att komma till rätta med den akuta situationen, inte minst när det gäller synagogor och judiska församlingar i Stockholm men i synnerhet i Malmö, som återkommande och i många år har haft bekymmer med antisemitism, krävs det särskilda insatser, menar jag och Folkpartiet.

Inrikesministern har haft drygt tre veckor på sig att utveckla några av svaren när det gäller behovet av säkerhetsåtgärder kring judiska församlingar. Vi vet också att kyrkor och moskéer har drabbats, men judiska synagogor och institutioner har varit särskilt utsatta. Därför vill vi särskilt ta upp detta i den här interpellationen.

Jag kommer från Västerås. I september drabbades Västerås domkyrka av hakkors i samband med att Svenskarnas parti demonstrerade i vår kommun.

De judiska församlingarna menar att de har känt av hotbilden psykologiskt. Jag tycker att man ska ta deras rädsla och oro på allvar. De förmedlar en bild som vi politiker har underskattat, oavsett parti. Politiker har ryckt på axlarna, antingen det har varit kommunpolitiker, regionala

politiker eller ibland till och med nationella politiker. Man upplever inte att samhället och staten har tagit sitt ansvar när det gäller skydd av judiska institutioner. Jag vill gärna höra lite mer från inrikesministern om detta.

Anf. 116 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Låt mig börja med att instämma i det Roger Haddad säger. Jag tycker inte att de demokratiska institutionerna i Sverige – politiken, riksdag, regering eller kommuner – har ägnat den här frågan den uppmärksamhet den förtjänar. Vi har gjort för lite, och vi har vaknat för sent. Det tror jag tyvärr inte är en partiskiljande fråga, utan det har varit ett för sent uppvaknande i alla partier.

Vi har på nio månader sett tre attentat i Europa som har riktats mot den judiska minoriteten: det judiska museet i Bryssel, Hyper Cacher i Paris och synagogan i Köpenhamn. Jag tog omedelbart efter attentatet i Frankrike kontakt och kallade till dialog med de judiska församlingarna både om vad vi från statens och samhällets sida kan göra för att stärka säkerheten för den judiska gruppen och om vad vi kan vidta för åtgärder för att motverka antisemitismen och slå vakt om den grundläggande principen för det svenska samhället, religionsfriheten, så att alla människor, oavsett synen på religion, kan utöva sin religion.

Jag upplever att vi har en positiv dialog med företrädarna för de judiska församlingarna och den judiska minoriteten i Sverige i båda dessa avseenden. Jag upplever också att vi från polisens sida har vidtagit kraftfulla åtgärder i det korta perspektivet för att stärka säkerheten och manifesterat det säkerhetsarbete vi gör.

Det är viktigt att understryka att det till syvende och sist är polisen och inte regeringen som ska garantera säkerheten. Det är de som gör säkerhetsbedömningarna och värderar vilka insatser som är mest effektiva.

Regeringens och riksdagens uppgift är naturligtvis att se till att det finns nödvändiga resurser för att klara att göra säkerhetsarbetet, att det finns nödvändig analys och nödvändiga verktyg. Min bedömning i dag är att såväl polis som säkerhetspolis har de resurserna men att vi måste göra mycket mer arbete för att motverka antisemitismen, rasismen och polariseringen i samhället. Där har vi tyvärr en hel del ytterligare att göra.

Jag välkomnar alla goda krafter, inklusive Roger Haddad som interpellant, i det här gemensamma arbetet för att se vilka åtgärder som är mest effektiva och framgångsrika.

Anf. 117 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Detta med utbildningsinsatser och den särskilda samordnaren för arbetet mot våldsbejakande extremism har vi särskilt lyft upp i vår interpellation. Vi hoppades få lite tydligare besked om när och hur den nationella samordnaren, Mona Sahlén, möjligen skulle kunna användas i det viktiga arbetet mot just antisemitism.

Jag välkomnar förtydligandet från inrikesministern om att vi inte har tagit antisemitism på tillräckligt stort allvar. I den delen vill vi gärna få något mer konkret om det finns.

Vi var en parlamentarikergrupp i Paris för drygt en vecka sedan i OECD. Mitt emot fanns en av stadens franska synagogor. Den var omringad med spetsiga metallstaket, övervakningskameror och pansarglas. Jag var också i Malmö häromdagen. Tyvärr börjar vi se en sådan utveckling där också. Där var pansarglas och staket, om än av enklare slag. Nyligen hade man fått avslag från Länsstyrelsen i Skåne om att sätta upp kameror, trots att Sveriges riksdag år 2013 ändrade i kameraövervakningslagen för att lättare kunna förebygga hot, brott och skadegörelse. Jag tycker att detta är anmärkningsvärt i det här akuta och aktuella fallet.

När det gäller säkerhets- och skyddsåtgärder har vi också en dialog med de judiska församlingarna och centralrådet, inte minst efter besöket vid den judiska församlingen i Malmö, som har en särskild situation jämfört med andra svenska städer. Det är orimligt att en enskild församling, oavsett om det är en moské, en kyrka eller, som i det här fallet, en judisk församling, själv ska stå för oerhört höga kostnader för att sätta in pansarglas. Det krävs apparatur, och det uppstår också höga driftskostnader för att allt ska fungera.

Det är inte rimligt, som jag såg vid mitt besök, att två svenska poliser med kpist står framför en förskola när man ska lämna sina barn på morgonen. Det är inte en långsiktig och önskvärd situation. Därför måste regeringen överväga andra typer av säkerhetsåtgärder. Jag ser tyvärr ingenting i detta svar, där statsrådet säger att han i nuläget inte ser något behov av särskilda ytterligare åtgärder från regeringens sida.

Anf. 118 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Låt mig först återigen säga att jag delar Roger Haddads uppfattning att det inte är rimligt att skolor och synagogor ska behöva bevakas av kpistbeväpnad polis. Men låt mig också säga: I den här väldigt utsatta situationen, efter tre attentat mot den judiska minoriteten i Europa på nio månader, tror jag att polisens bedömning var helt riktig. Vi var tvungna att manifesteras vårt stöd och garantera utsatta gruppers säkerhet. Jag tror inte att det fanns någon annan väg. Jag är därför glad för att polisen fattade det beslutet.

När det gäller regeringens samordnare för demokrati och mot våldsbejakande extremism, Mona Sahlin, har regeringen aviserat att hon kommer att få både ett större uppdrag och mer resurser.

Jag tycker att det är angeläget att vi i dag talar om just antisemitismen, men jag vill ändå säga att man inte får sätta utsatta grupper mot varandra. Vi har afrikaner, muslimer och inte minst romer som också är väldigt utsatta nu. Även om vi ska göra allt vad vi kan för den judiska gruppen måste vi komma ihåg att det också finns andra grupper som är utsatta och har behov av samhällets skyddsåtgärder.

Jag tycker också att det är orimligt att en så stor andel av församlingens budget i Sverige ska behöva gå till säkerhetsarbete. Vi kommer att vara tvungna att återkomma med åtgärder för att förbättra den situationen.

Låt mig, utan att kommentera det enskilda fallet i Malmö, säga att jag menar att det måste vara möjligt för utsatta församlingar, medieredaktioner

och andra som har en hotbild riktad mot sig att använda kameraövervakning för att skydda sina egna fastigheter mot attentat och intrång. Om det visar sig att det inte går att göra inom ramen för dagens lagstiftning måste vi nog analysera vilka förändringar vi kan göra för att se till att det blir möjligt. Det är inte rimligt att en församling eller en medieredaktion som faktiskt har en sådan hotbild ska mötas av att de inte har det.

Det är värt att notera att en del av de lokaler som av länsstyrelser inte har bedömts uppfylla hotbilden sedan har bevakats av kpstbeväpnad polispersonal. Det visar att det finns en olycklig diskrepans i hotbilsbedömningen mellan polisen och länsstyrelser. Tyvärr tror jag att polisen har gjort rätt säkerhetsbedömning.

Anf. 119 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Efter fyra år i Rikspolisstyrelsens styrelse, tillika ordförande i riksdagens nätverk för romska frågor, välkomnar jag att inrikesministern också lyfter upp de delarna och de personerna, som fortfarande drabbas och förföljs i Sverige och Europa. Vi har inte minst egna bekymmer inom vår egen polismyndighet när det gäller arbetet med bemötande och hur vi ska förhålla oss till olika minoriteter.

Men när det gäller polisens insatser håller jag med om att det var viktigt att akut göra den insatsen. Men vi som har suttit i RPS styrelse vet att de har en ansträngd ekonomi. De kanske behöver prioritera annorlunda. Det får väl i så fall regeringen meddela dem i sina regleringsbrev. Alla de situationer som vi nu ser – det gäller både Säkerhetspolisens uppdrag och inte minst den nya Polismyndigheten – innebär påfrestningar.

Ja, det var korrekt med tillfälliga insatser, men det är tillfälliga insatser. Det är inte så att Judiska Församlingen i Malmö permanent kommer att ha kpstbeväpnad svensk polis utanför skolverksamheten och 100 meter bort vid själva församlingsbyggnaden. Det kommer att upphöra. Det är tillfälliga åtgärder. Därför krävs det andra åtgärder, långsiktiga åtgärder, när det gäller säkerhetsskydd. Det kan vara fysiska åtgärder eller exempelvis kameraövervakning. Om det är problem i den frågan ser vi från Folkpartiet naturligtvis helst att lagstiftningen ändras.

Herr talman! Häromdagen tog statsrådet emot en utredning om hatbrott. Även här ser vi extra bekymmer just när det gäller antisemitiska motiv. Hittills har regeringen välkomnat utredarens förslag, men det krävs också politiska och ekonomiska resurser.

Anf. 120 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag vill tacka Roger Haddad för interpellationen, så att vi fick möjlighet att ha den här debatten i kammaren. Jag vill tacka Roger Haddad för en konstruktiv dialog med många bra förslag på vad jag kan göra för att utveckla arbetet. Det gör mig hoppfull att det verkar finnas en bred majoritet i riksdagen som nu ser allvaret i de här frågorna och också är beredd att använda allvaret för att sätta in de nödvändiga åtgärderna.

Jag, å min sida, ska göra det jag kan för att återkomma till riksdagen med konkreta förslag på åtgärder för att förbättra arbetet mot hatbrott och arbetet mot antisemitismen och stärka säkerheten för de judiska församlingarna och andra utsatta grupper.

Återigen: Tack för en bra debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 25 Svar på interpellation 2014/15:285 om statligt huvudansvar för skolan

Anf. 121 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Daniel Riazat har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta gällande frågan om statligt huvudmannaskap för skolan.

Likvärdigheten har minskat i den svenska skolan samtidigt som också elevernas kunskapsresultat har sjunkit. Skillnader i resultat mellan flickor och pojkar har ökat. PISA-undersökningen från 2012 visar att pojkar har försämrat sina resultat i större utsträckning än flickor i såväl matematik som läsförståelse och naturvetenskap. Regeringen ser högst allvarligt på situationen och har för avsikt att öka likvärdigheten i utbildningssystemet, höja kunskapsnivån i den svenska skolan och stärka kvaliteten i undervisningen.

Enligt regeringens uppfattning behöver staten ta större ansvar för svensk skola. Vi kommer att ta större statligt ansvar för skolan genom statliga investeringar i skolan. I den budgetproposition för 2015 som vi lade fram, och som möjliggörs med den decemberöverenskommelse som regeringen och Alliansen har enats om, har vi föreslagit en rad insatser och reformer som innebär ett ökat statligt ansvarstagande för skolan.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2015 aviserat att nationella skolutvecklingsprogram ska införas. Där innefattas just breda, systematiska och långsiktiga insatser som riktar sig till hela styrsystemet för skolan.

Regeringen tar även ett ökat statligt ansvar för läraryrket genom den nationella samling för läraryrket som vi initierat. Vi vill bidra till en positiv utveckling av läraryrkets status och attraktivitet så att lärarförsörjningen kan tryggas och så att alla elever får sin undervisning av behöriga lärare. Den nationella samlingen innefattar bland annat statliga insatser för en höjning av lärares löner.

Regeringen kommer även att ge Skolverket i uppdrag att sluta en ny sorts utvecklingsavtal med huvudmän för skolor med låga studieresultat och tuffa förutsättningar. I dessa utvecklingsavtal kommer skolorna att ges bättre möjligheter att förbättra sina studieresultat. Dessutom tydliggörs statens och skolhuvudmannens insatser. På detta sätt kan staten, genom Skolverket, samverka med enskilda huvudmän om skolutveckling på enskilda skolor.

Utöver detta kommer regeringen att tillsätta en skolkommision som har i uppgift att lämna förslag som syftar till att höja kunskapsresultaten, förbättra kvaliteten i undervisningen och öka likvärdigheten i skolan. Förslagen ska bland annat utgå från OECD:s granskning av den svenska skolan.

Sammantaget bedömer regeringen att våra samlade insatser kommer att ge förutsättningar för en ökad likvärdighet och ökade kunskapsresultat i den svenska skolan.

Anf. 122 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Tack, utbildningsministern, för svaret!

Skolans kommunalisering och decentralisering under 90-talet och framåt syftade till att höja kvaliteten i verksamheten. I alla fall vet jag att mina partikamrater hade den uppfattningen, någonting som vi sedan kom att ändra oss i. Det var meningen att kommunaliseringen skulle ta bort hinder för lokala initiativ och utveckla skolans verksamhet efter individuella behov.

Tyvärr har vi sett att likvärdigheten har försämrats sedan kommunaliseringen, inte bara på grund av kommunaliseringen, men delvis på grund av den. Vi ser att skolor runt om i landet satsar olika mycket pengar. Skolor i en kommun satsar väldigt olika. Ibland är skillnaden inom en kommun nästan större än skillnaden mellan kommuner. Vi ser att de barn som kanske har de allra största behoven i vissa städer ibland inte får de resurser de behöver, eftersom likvärdigheten inte finns.

Kommunaliseringen har lett till detta, det visar rapporter till exempel från Skolinspektionen som har kritiserat kommunerna för att inte ha tagit sitt ansvar fullt ut. Om jag inte har helt fel har man även från Riksrevisionen kommit med liknande rapporter, och det finns även ett antal rapporter från forskare där man kollat upp frågan om huvudmannaskapet för skolan.

De senaste månaderna har vi hört hur det börjar vända i debatten om hur skolan ska styras. Tidigare var det Folkpartiet och sedan några år tillbaka Vänsterpartiet som har drivit frågan om ett förstatligande av skolan, rent av. Nu upplever jag ändå att när vi pratar om ett statligt huvudansvar för skolan så är det fler partier som börjar gå åt det hållet i retoriken. Det är inte längre bara Lärarnas Riksförbund som driver frågan, utan jag hör även att Lärarförbundet pratar om att staten ska ta ett mycket större ansvar. Jag tror att det är viktigt.

Utbildningsministern tar i sitt svar upp en del bra åtgärder som ska genomföras, till exempel med den nationella samlingen, utvecklingsavtalen och så vidare. Det är väldigt bra att ni vill vara med och ta ett större statligt ansvar för den svenska skolan.

Jag menar dock att det inte räcker. Med de problem som finns i dag räcker det inte med att via Skolverket bara göra granskningar av hur det ser ut. Staten – vi – måste ha huvudansvaret för skolan för att se till att de åtgärder som behövs ska kunna sättas in.

Likvärdigheten handlar också om personalens villkor. Vi måste se till att personalen runt om i hela landet har likvärdiga villkor. Det betyder inte att alla tjänar exakt på pricken lika mycket. Den svenska avtalsmodellen får sköta sådant. Men det skulle ändå leda till mer trygghet även för personalen om man hade ett mer likvärdigt huvudmannaskap för skolan, och det enda jag kan se är att staten i så fall har huvudansvaret för den svenska skolan. Detta är Vänsterpartiets åsikt.

Anf. 123 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Tack, Daniel Riazat, för utvecklingen av interpellationen! Det är bara att säga att jag helt håller med om den problembeskrivning som finns i interpellationen och som du ger uttryck för här.

Det svenska skolsystemet har på många sätt tillåtits att dras isär. Vi ser skolor i dag som under lång tid inte har gett elever möjligheter, kunskap och färdigheter och inte heller haft förutsättningarna. Det finns många bra

lärare som jobbar på dessa skolor men utan förutsättningar och verktyg att ge eleverna kunskaper och färdigheter.

Prot. 2014/15:68
6 mars

Det här kan vi inte acceptera i längden. Vi kan inte ha en skoldebatt, som vi på många sätt har haft sedan kommunaliseringen, där utbildningsministrar av skiftande färger har skyllt skolans problem på kommunerna, kommunerna har skyllt tillbaka och så har elever och lärare hamnat i kläm i mitten.

I stället måste vi ta ansvar. Precis som Daniel Riazat säger är det här någonting som påpekas i flera utredningar under de senaste åren, till exempel i en mycket intressant utredning som tillsattes av min företrädare och leddes av professor Leif Lewin. Skolinspektionen har i sina slutsatser av granskningar på alla landets skolor påpekat att det är styrkedjan som brister: Lärare känner sig lämnade ensamma med sitt uppdrag därför att rektor inte har tid att utöva det pedagogiska ledarskapet, eftersom man fått så många administrativa uppgifter. Rektor känner sig i sin tur lämnad ensam av en förvaltning som inte hinner styra skolan på ett fungerande sätt därför att man sysslar mer med budgetuppföljning och annat. Förvaltningen känner sig lämnad ensam i förhållande till staten och vet inte hur man ska klara av att följa skollagens krav.

För mig leder detta till slutsatsen i interpellationssvaret. Ja – staten måste ta ett tydligare ansvar för svensk skola. Det är första gången det står så i ett interpellationssvar avlämnat gemensamt av regeringen till riksdagen. Jag kan tänka mig att min företrädare i den föregående regeringen möjligen hade velat svara så, men så uttrycktes det inte tidigare.

Nu är vi där. Vi ser att staten måste ta ett större ansvar för svensk skola, och vi pekar på tre tydliga saker som vi gör i närtid för att lyckas med det. För det första handlar det om investeringar. Det är klart att riktade investeringar just på de skolor som har de tuffaste förutsättningarna ger möjlighet att anställa fler än tidigare år, med tydliga regelverk för att pengarna ska landa just där. Vi presenterade i veckan ramarna för en läsa-skriva-räkna-garanti de tidiga åren. Detta är ett sätt att öka det statliga ansvaret.

För det andra ska vi ha ett statligt ansvar för en ökad lärarrekrutering. Jag kom igår hem från Finland. Där har man tio sökande per plats på lärarutbildningen. I Sverige klarar vi inte av att fylla alla platser på alla högskolor. Det krävs ett större statligt ansvar för lärarrekruteringen, och därför går vi så långt att vi från statens sida till och med säger att vi är beredda att i samtal med parterna ge dem förutsättningar att kunna göra insatser för att höja lärarlönerna. Det är verkligen ett större steg mot ett större statligt ansvar än vad vi någonsin har tagit tidigare.

För det tredje får Skolverket som statens myndighet möjlighet att tillsammans med huvudmän sluta utvecklingsavtal om skolutveckling på enskilda skolor. Staten ska inte luta sig tillbaka. När man ser en skola som år efter år inte ger goda kunskapsresultat och där huvudmannen inte har förutsättningarna eller möjligheterna att själv göra insatser kan staten gå in och sluta utvecklingsavtal. Det är ju i grunden väldigt feltänkt att 290 kommuner och 1 000 fristående huvudmän alla var för sig ska ha den bästa överblicken över hela landets alla goda exempel internationellt och även djup forskning. Det är ett uppenbart statligt ansvar att då kunna gå in och hjälpa till.

Detta är alltså tre saker som vi gör nu, i närtid.

Vi ser dock att det krävs mer. Vi måste sannolikt ändra i regelverket och förstärka det Skolinspektionen kallar för styrkedjan och fördela och

förtydliga ansvaret. Det måste vara tydligt vem som har ansvar för vad. Därför tillkallar vi också en skolkommision där profession, forskning och politik får mötas för att lägga fram ett förslag om hur detta förtydligande kan ske.

Vi gör alltså saker i nutid och tillsätter dessutom den kommission som verkligen behövs för svensk skola. Jag kan inte se ett tydligare sätt, som det står i interpellationssvaret, för staten att ta större ansvar för svensk skola.

Anf. 124 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Återigen tack till utbildningsministern!

Jag instämmer; det är verkligen positiva besked som regeringen har kommit med vad gäller de punkter utbildningsministern nämner. Man kan inte riktigt jämföra det med den förra utbildningsministern, för det vore att lägga ribban väldigt lågt.

En viktig aspekt som jag gärna vill ha med här handlar just om ekonomin. Medan vi och staten är med och beslutar om lagar och regler kring skolan är det kommunerna som får ta de ekonomiska konsekvenserna. Det såg vi inte minst under alliansregeringens tid vid makten, där man beslutade om en rad förändringar men inte ville vara med från staten och finansiera dem. Detta innebar att tusentals lärare blev varslade främst i gymnasieskolan. Det blev helt enkelt stora problem inom den svenska skolan.

Detta menar jag är en väldigt tung anledning till varför staten ska ta ett större ansvar, och då menar jag även ekonomiskt.

Som jag sa är det väldigt positivt med den nationella samlingen. Frågan är om utbildningsministern är beredd att gå vidare, utreda och ha lite större och bredare diskussioner mellan partierna om det rent av skulle kunna vara så att lärarna anställs under staten.

Vi pratar ofta om en samsyn inom den svenska skolan, men är det någon fråga där vi verkligen bör ha samsyn är det inom en så här stor fråga som handlar om likvärdighet och hur stort ansvar staten ska ta för skolan.

Jag tror att det skulle gynna svensk skola, barnen, lärarna, övrig personal och även oss själva här i Sveriges riksdag och regering om vi kunde ha bredare diskussioner. Jag är beredd att sitta ned i en mycket bredare konstellation och prata om dessa frågor, för jag tycker att det är så viktigt att vi fokuserar just på likvärdigheten inom den svenska skolan.

Det är en konkret fråga om utbildningsministern är beredd att ha bredare diskussioner. Vi pratar om hur man i så fall skulle kunna gå vidare. Det som regeringen har lagt fram är bra, och det har jag inga problem med, men precis som utbildningsministern själv sa behövs det mer insatser. För att få stöd för dem i Sveriges riksdag är det bra om flera partier är med i de diskussionerna så att vi på ett enklare och mer seriöst sätt kan förankra och utreda för att sedan gå framåt med konkreta förslag på hur vi kan gå vidare.

Anf. 125 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Daniel Riazat har frågat om jag är beredd till breda samtal om hur vi kan gå vidare. Svaret på den frågan är ja. Det är inom ramen för en skolkommision som vi för den typen av breda samtal.

Riksdagens partier kommer sannolikt genom en parlamentarisk referensgrupp att vara knutna till en skolkommision och ha möjlighet att möta den pedagogiska forskningen och professionen i samtal om hur man stärker bland annat likvärdigheten i svensk skola. Där ska den typen av resonemang föras. Dessa resonemang kommer att vara rätt komplicerade. Så är det.

Tänk tillbaka till åren omkring 1989, 1990 och 1991. Varken Daniel Riazat eller jag hade nog tänkt att vi skulle stå här vid det här laget. Tänk om våra företrädare från våra partier då hade sett oss; när vänsterpartisten argumenterade stenhårt för att genomföra kommunaliseringen av svensk skola, och miljöpartisten argumenterade lika stenhårt för att den riskerade likvärdigheten och snarare ville stärka rektorerna än kommunerna. Då var det ett läge där uppenbart våra två partier drog andra slutsatser.

Nu skedde det – och det fattades många andra beslut därefter. Vissa beslut var Daniel Riazats parti med på, vissa var mitt parti med på och vissa var inget av våra två partier med på utan andra partier drev igenom dem under de kommande åren. Sammantaget ledde dessa beslut till ett skolsystem där – för att återge Skolinspektionens sammanfattning – styrkedjan i dag brister.

OECD beskrev detta tydligt när de under två veckor reste runt i Sverige. De frågade alla företrädare de mötte efter vem som är ansvarig för svensk skola. De fick många och långa svar, men de fick inte två lika svar. Inte två personer i det svenska skolsystemet kunde ge samma svar på frågan om vem som är ansvarig. Då brister styrkedjan – den fungerar inte.

Nu har vi ett läge där Miljöpartiet har fått ansvaret att sitta i regeringen. Då är vi också ansvariga för att städa upp. En sådan uppstädning och stärkning av styrkedjan kan ske inom ramen för en skolkommision.

Det kommer inte att vara lätt. Det finns i bland i debatten en tendens att beskriva saker som att det ska finnas antingen en statlig skola eller en kommunal skola. Begreppet kommunalisering och förstatligande leder tankarna dit. Men det är inte sant. Det har alltid varit så att stat och kommun har haft olika ansvar i svensk skola, och det ser likadant ut i dag. Ansvaret har flyttats lite fram och tillbaka till de olika aktörerna, men både stat och kommun har alltid varit med och haft olika former av ansvar för svensk skola. Så kommer det också alltid att vara.

I skolkommisionen kommer man att diskutera vad som bör justeras i ansvarsfördelningen och hur den kan tydliggöras så att styrkedjan håller hela vägen från stat till enskilda lärare i klassrummen. Ekonomin som Daniel Riazat lyfter fram är en fråga.

Vi drar slutsatsen, och den drogs också nyligen av Riksrevisionen, att vi i dag inte har en fungerande styrning av ekonomin till svensk skola från statligt håll på det sättet att vi vet att de beslut vi fattar verkligen leder till en finansiering som märks i klassrummet. Daniel Riazat och jag kan fatta beslut som ändrar förutsättningarna för de nationella proven på ett sätt så att de påverkar läraren i klassrummet, men vi vet inte om de pengar som sedan anslås verkligen landar i något som förbättrar förutsättningarna för lärarna att genomföra den nya uppgiften. Det har vi sett gång efter annan. Då brister möjligheterna att få ekonomin att fungera i styrkedjan.

Daniel Riazat säger att detta är definitivt en fråga där vi behöver samsyn. Jag håller verkligen med om det. En av de sämsta sakerna med kommunaliseringen, oavsett vad man tyckte om det enskilda beslutet, var att

beslutet var det första av många stora skolpolitiska beslut som genomdrevs av en mycket liten majoritet i Sveriges riksdag och mot många av lärarna. Skolpolitik som bedrivs på det sättet försvagar professionen. Då vet inte lärare och rektorer om det som sägs i dag gäller i morgon. Det är den traditionen vi behöver bryta med. Det som görs ska vara förankrat bland lärarnas organisationer och berett i politiken. Då är en skolkommision formen för att göra det.

Anf. 126 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Tack, utbildningsministern, för svaret!

Jag börjar bakifrån och kommenterar frågan om samsyn. Jag menar inte att samsyn innebär att man måste hålla med varandra om allting. Jag har nog varit tydlig under de månader jag har suttit i riksdagen om vilka frågor vi skiljer oss åt i uppfattning, till exempel den senaste överenskommelsen om betyg.

Vi ska absolut lyssna på professionen. Där har utbildningsministern helt rätt. Sedan ska vi åtminstone diskutera mellan partierna.

Det som är viktigt i denna kommission är att lyfta ut de frågor där vi kan komma överens. Jag anser att frågan om statligt huvudansvar för den svenska skolan är en sådan fråga där vi skulle kunna komma fram till flera överenskommelser. Därför är det viktigt att när frågan utformas, vilket är positivt, att vi är tydliga med att, även om paket med förslag läggs fram, lyfta ut vissa saker där vi kommer överens.

Vad gäller definitionen av förstatligande av skola, kommunalisering eller statligt huvudansvar har utbildningsministern helt rätt. Det är därför jag använder mig av begreppet statligt huvudansvar. Det är precis vad jag menar. Jag menar inte att vi behöver ta över allt. Vi behöver inte sköta lokalfrågan, men vi kan vara arbetsgivare åt lärarna. En sådan grupp kan se över dessa frågor och se vad som gynnar barnen mest.

Sedan vill jag bara påminna om att jag föddes 1991, så jag fanns knappt då!

Anf. 127 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Vi ska akta oss lite för att tycka att vi i förväg ska orkestrera vad en skolkommision ska komma fram till och vad den ska samla sig i. Nu gör vi ett tungt och viktigt jobb med att granska bristerna i den svenska skolan. Det finns flera saker på bordet. Jag har nämnt Leif Lewins utredning samt Skolinspektionens och Riksrevisionens granskningar. Just nu slutförs OECD:s djupgranskning av svensk skola, som också utbildningsutskottet har fått djup information om. Dessa frågor kommer vi att lämna över till en svensk skolkommision där forskning, profession och politik möts.

Det är viktigt att dessa representanter får möjlighet att titta på vilka de viktigaste frågorna är som lyfts fram och vad som kan vara vägen framåt, snarare än att vi i förväg säger att dessa saker är viktiga och att detta är vad de ska komma fram till. Det görs en del sådana utredningar där man redan från början har bestämt vad som ska komma fram, men kvaliteten i de utredningarna blir inte alltid den bästa. Med dessa stora problem behöver kommissionen få denna möjlighet.

Det betyder inte att vi är passiva, utan jag har pekat på tre saker som kraftigt ökar vårt ansvarstagande för skolan. Det är fråga om

investeringarna, nationella samlingen för läraryrket och det förändrade uppdraget till Statens skolverk att sluta utvecklingsavtal med enskilda huvudmän om utvecklingen på skolor med svaga resultat eller tuffa förutsättningar.

Därutöver vill jag avsluta med att säga att för att detta ska fungera är det viktigt att alla ansvariga drar åt samma håll. Där kommer staten och kommunen att fortsätta att ha olika typer av ansvar för skolor. Det finns en McKinseyrapport där man talar om att vända ett skolsystem på sex år, men själva förutsättningen för att göra det är att alla drar åt samma håll. Jag kommer därför under året att träffa ledningarna för de svenska kommunerna och diskutera de investeringar vi vill göra och hur de kan knytas samman med de investeringar som kommunerna vill göra.

Jag tänker lämna traditionen av utbildningsministrar som skyller skolans problem på kommunerna för att i stället söka samsyn.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 26 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 5 mars

2014/15:346 Patientens rätt att välja

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:347 Utökade skjutövningar i Göteborgs skärgård

av *Hans Linde* (V)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2014/15:348 Förutsättningarna för kvinnors företagande i välfärdssektorn

av *Said Abdu* (FP)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2014/15:349 Elektronisk fotboja vid kontaktförbud

av *Johan Pehrson* (FP)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2014/15:350 Genusperspektiv på hälsa

av *Barbro Westerholm* (FP)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2014/15:351 Konsekvenser av borttagande av den s.k. bortre parentes i sjukförsäkringen

av *Mats Persson* (FP)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2014/15:352 Bostadssituationen för utsatta kvinnor

av *Nina Lundström* (FP)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2014/15:353 Utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden

av *Erik Ullenhag* (FP)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

§ 27 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 5 mars

2014/15:273 Ojnareskogen och bevarande av höga naturvärden
av *Jens Holm (V)*
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 14.58.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med § 13 anf. 39 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 80 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 24 anf. 116 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 3 Anmälan om ny ersättare	1
§ 4 Avsägelse	1
§ 5 Anmälan om kompletteringsval	2
§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
§ 7 Ärende för hänvisning till utskott	3
§ 8 Svar på interpellation 2014/15:271 om anställningsvillkor och trygghet för löntagarna vid upphandling	3
Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	3
Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V)	4
Anf. 3 LINDA SNECKER (V)	6
Anf. 4 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	6
Anf. 5 JONAS SJÖSTEDT (V)	7
Anf. 6 LINDA SNECKER (V)	9
Anf. 7 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	9
Anf. 8 JONAS SJÖSTEDT (V)	10
Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	10
§ 9 Svar på interpellation 2014/15:301 om invandrade kvinnors situation på arbetsmarknaden	11
Anf. 10 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	11
Anf. 11 AMINEH KAKABAVEH (V)	13
Anf. 12 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	13
Anf. 13 AMINEH KAKABAVEH (V)	14
Anf. 14 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	15
Anf. 15 AMINEH KAKABAVEH (V)	16
Anf. 16 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	16
§ 10 Svar på interpellation 2014/15:294 om migrationsregler som underlättar för företagande och investeringar i Sverige	17
Anf. 17 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	17
Anf. 18 LARS HJÄLMERED (M)	18
Anf. 19 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S)	19

Anf. 20 LARS HJÄLMERED (M).....	20
Anf. 21 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	21
Anf. 22 LARS HJÄLMERED (M).....	21
Anf. 23 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	22
§ 11 Svar på interpellation 2014/15:295 om regeringens behandling av riksdagens tillkännagivanden	22
Anf. 24 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	22
Anf. 25 ANDREAS NORLÉN (M).....	23
Anf. 26 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	24
Anf. 27 ANDREAS NORLÉN (M).....	25
Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	27
Anf. 29 ANDREAS NORLÉN (M).....	28
Anf. 30 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	28
§ 12 Svar på interpellation 2014/15:305 om misstänkta terrorister som får uppehållstillstånd i Sverige	29
Anf. 31 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	29
Anf. 32 MATHIAS SUNDIN (FP)	30
Anf. 33 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	31
Anf. 34 MATHIAS SUNDIN (FP)	31
Anf. 35 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	32
Anf. 36 MATHIAS SUNDIN (FP)	33
Anf. 37 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	33
§ 13 Svar på interpellation 2014/15:318 om en effektivare rättskedja	34
Anf. 38 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	34
Anf. 39 BEATRICE ASK (M)	35
Anf. 40 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	36
Anf. 41 BEATRICE ASK (M)	37
Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	38
Anf. 43 BEATRICE ASK (M)	39
Anf. 44 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	39
§ 14 Svar på interpellation 2014/15:319 om en effektiv kriminalvård och färre återfall.....	40
Anf. 45 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	40
Anf. 46 BEATRICE ASK (M)	41

Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	42
Anf. 48 BEATRICE ASK (M).....	43
Anf. 49 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	44
Anf. 50 BEATRICE ASK (M).....	45
Anf. 51 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	45
§ 15 Svar på interpellation 2014/15:252 om försvaret och höjda arbetsgivaravgifter för unga	46
Anf. 52 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	46
Anf. 53 HANS WALLMARK (M)	46
Anf. 54 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	47
Anf. 55 HANS WALLMARK (M)	48
Anf. 56 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	49
Anf. 57 HANS WALLMARK (M)	50
Anf. 58 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	51
§ 16 Svar på interpellation 2014/15:306 om hemvärnets betydelse i det nya säkerhetsläget.....	52
Anf. 59 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	52
Anf. 60 JAN R ANDERSSON (M).....	52
Anf. 61 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	53
Anf. 62 JAN R ANDERSSON (M).....	54
Anf. 63 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	55
Anf. 64 JAN R ANDERSSON (M).....	56
Anf. 65 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	56
§ 17 Svar på interpellation 2014/15:323 om FXM och ett transparent svenskt exportfrämjande.....	57
Anf. 66 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	57
Anf. 67 LENA ASPLUND (M).....	57
Anf. 68 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	58
Anf. 69 LENA ASPLUND (M).....	59
Anf. 70 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	59
Anf. 71 LENA ASPLUND (M).....	60
Anf. 72 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	61
§ 18 Svar på interpellation 2014/15:308 om Nordiska utvecklingsfonden.....	61
Anf. 73 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	61
Anf. 74 JAN LINDHOLM (MP).....	62
Anf. 75 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	63
Anf. 76 JAN LINDHOLM (MP).....	64
Anf. 77 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP).....	64
Anf. 78 JAN LINDHOLM (MP).....	65
§ 19 Svar på interpellation 2014/15:219 om åtgärder för att förebygga och förhindra terrorism	65
Anf. 79 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	65
Anf. 80 ANTI AVSAN (M)	66
Anf. 81 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	67
Anf. 82 ANTI AVSAN (M)	68
Anf. 83 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	69

Anf. 84 ANTI AVSAN (M)	70
Anf. 85 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	70
§ 20 Svar på interpellation 2014/15:253 om unga lagöverträdare	71
Anf. 86 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	71
Anf. 87 ELLEN JUNTTI (M)	72
Anf. 88 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	73
Anf. 89 ELLEN JUNTTI (M)	73
Anf. 90 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	74
Anf. 91 ELLEN JUNTTI (M)	74
Anf. 92 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	75
§ 21 Svar på interpellation 2014/15:255 om MSB:s utbildningsverksamhet	75
Anf. 93 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	75
Anf. 94 LENA ASPLUND (M).....	76
Anf. 95 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	77
Anf. 96 LENA ASPLUND (M).....	77
Anf. 97 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	78
Anf. 98 LENA ASPLUND (M).....	78
Anf. 99 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	79
§ 22 Svar på interpellation 2014/15:270 om rekrytering av deltidsbrandmän	79
Anf. 100 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	79
Anf. 101 JAN R ANDERSSON (M).....	80
Anf. 102 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	80
Anf. 103 JAN R ANDERSSON (M).....	81
Anf. 104 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	81
Anf. 105 JAN R ANDERSSON (M).....	81
Anf. 106 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	82
§ 23 Svar på interpellation 2014/15:284 om onyktra och körkortslösa chaufförer	82
Anf. 107 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	82
Anf. 108 STEN BERGHEDEN (M)	83
Anf. 109 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	84
Anf. 110 STEN BERGHEDEN (M)	85
Anf. 111 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	86
Anf. 112 STEN BERGHEDEN (M)	87
Anf. 113 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	87
§ 24 Svar på interpellation 2014/15:302 om säkerheten för den judiska minoriteten i Sverige	88
Anf. 114 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	88
Anf. 115 ROGER HADDAD (FP).....	89
Anf. 116 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	90
Anf. 117 ROGER HADDAD (FP).....	90
Anf. 118 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	91
Anf. 119 ROGER HADDAD (FP).....	92
Anf. 120 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	92
§ 25 Svar på interpellation 2014/15:285 om statligt huvudansvar för skolan	93

Anf. 121 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	93
Anf. 122 DANIEL RIAZAT (V).....	93
Anf. 123 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	94
Anf. 124 DANIEL RIAZAT (V).....	96
Anf. 125 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	96
Anf. 126 DANIEL RIAZAT (V).....	98
Anf. 127 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	98
§ 26 Anmälan om interpellationer	99
§ 27 Anmälan om fråga för skriftligt svar	100
§ 28 Kammaren åtskildes kl. 14.58.	100

Tryck: Elanders, Vällingby 2015